

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

VIII. zvezek.

V Ljubljani, avgust 1914.

XXXI. letnik.

Homiletika.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

VIII. Poglavje.

Razne vrste cerkvenih govorov.

(Konec.)

4. **Pomen katehetskimi govorov.** Splošna je tožba, da se širi tudi med katoličani bolj in bolj verska mlačnost in indiferentizem. Izmed najboljših pomočkov zoper to zlo je temeljit pouk v krščanskih resnicah.

Papež Pij X. je zato po okrožnici »Acerbo nimis« z dne 15. aprila 1905. za vso Cerkev ukazal, da naj dušni pastirji poleg govorov, ki so v navadi v nedelje in praznike pri glavni maši, imajo še posebe lahko umljive, popularne kateheze za verno ljudstvo; v dobi štirih ali petih let naj razlože ves katekizem.

Za ljubljansko škofijo že »Ordo cultus divini publici« iz l. 1827. veli, da naj bodo v nedeljo popoldne katehetskimi govori za mladino in odrastle. Sinoda l. 1908. pa poleg tega ukazuje, da naj se v župnih cerkvah tri mesece na leto tudi pri sv. maši, zjutraj ali dopoldne ali pa tudi obakrat, razlaga katekizem; razloži naj se vsako leto peti del katekizma. Čas za to določa župnik; izbere pa naj tak čas, ko so možje in mladeniči bolj doma.¹

III. Apologetični in kontroverzni govori.

Konference.

1. **Apologetični govori** so oni didaskalični govori, v katerih pozitivno dokazujemo resničnost katoliških nauk. V katehetskimi govorih razlagamo quid res sit; v apologetičnih odgovarjamo na vprašanje: an res sit.

Dokazujemo pa resničnost katoliških nauk drugače in z drugim namenom onim, ki so morda vero zavrgli, drugače tistim, ki jim vero razdejavajo dvomi, in drugače vernemu ljudstvu.

¹ Synod. Lab. II. pg. 29.

V poslušavcih, ki ne bi imeli vere, hočemo z apologetičnimi govori ustvariti še le pogoje za vero in zato jim razlagamo in dokazujemo *praeambula fidei*. Onim, ki verujejo, pa so zbegani radi ugovorov zoper vero, je treba pokazati, da so ugovori prazni, in dokazati, da je nauk, proti kateremu se jim vzbujajo dvomi, od Boga razodeta resnica. Verno ljudstvo, ki ne pozna ne dvomov ne ugovorov, hočemo s pozitivnimi dokazi v veri utrditi in oborožiti zoper napade na sv. vero.

Jasno je, da apologetični govori, v katerih bi razlagali *praeambula fidei* ali reševali ugovore in verske dvome, niso potrebni in tudi ne primerni v vsakem kraju in tudi ne enako ob vsakem času; treba je presoditi poslušavce.

Potrebno pa je v naši dobi, da krščanskemu ljudstvu pozitivno dokazujemo katoliško dogmo in moralo in ga tako utrjujemo v veri; med razlaganjem in dokazovanjem opozarjamo poslušavce na take ugovore, ki so jih tu in tam že slišali ali jih utegnejo kmalu kje slišati.

Navodila. a) Govornik; ki mora krščansko resnico pozitivno dokazovati in braniti proti ugovorom, vpoštevaj pred vsem splošna načela, ki smo jih navedli za dokazovanje v cerkvenih govorih.

b) Nikoli ne kaži v besedah, kakor da dvomiš o veri svojih poslušavcev. Zato pa tudi nikar naravnost ne reci: dokazati vam hočem, da je resničen ta ali oni nauk; izrazimo se bolj previdno, n. pr. takole: pogledjmo, kaj se bere v sv. pismu o tej resnici; kako govore o tej reči sv. očetje; v potrdilo bomo pokazali, kako se resnica vjema z našo naravo, kako je nauk vzvišen, lep, važen za življenje.

c) Če treba zavračati ugovore, se držimo načel, ki smo jih določili glede zavračanja zmot. Škof Slomšek je dejal: »Ovrzi vsakovrstne ugovore, ki so ljudem na jeziku, ... pa tako gladko, kakor bi jih odrezal.«¹

Opomba. Dvojno vprašanje, *quid res sit in an res sit*, se pogosto v enem in istem govoru družijo; med razlago vpletamo dokaze, in narobe; vendar pa redno en element, razlaganje ali dokazovanje, prevladuje, in govor je po tem katehetičen ali apologetičen.

Če navadno ločijo dogmatične in moralne govore, je to tako umeti, da je predmet govoru dogma ali pa morala; o obojnem predmetu pa lahko govorimo katehetično in apologetično: dogmo in moralo ali pred vsem samo razlagamo ali pa tudi pozitivno dokazujemo in proti ugovorom branimo.

2. Kontroverzni govori so oni, v katerih govornik versko zmoto naravnost in izrečno pobija.

Sv. Frančišek Sal., zvel. Peter Kanizij in mnogi drugi so zametavali to vrsto govorov, češ, da s polemiko nikogar ne izpreobrnemo, pač pa nasprotnike le še bolj odbijemo.

¹ Vaje cerkv. zgovornosti VIII. Zbrani spisi VI str. 43.

Če se dušnemu pastirju v posebnem slučaju zdi potrebno direktno govoriti zoper krivi nauk, pazi, da nasprotnikov ne zasmehuje in ne žali: *interflicite errores, diligite errantes*. Treba pa je, da ima govornik temeljito bogoslovno znanje in da uživa zaupanje pri ljudeh.

3. Konference. Formalni znak konference je, da govornik dokazuje za svoj predmet jemlje ponajveč iz filozofije, ne pa iz teologije. Vsebina, predmet konferencam so lahko naravne in nadnaravne resnice; najrajši obdelujejo govorniki v konferencah naravno etiko, *praeambula fidei* in modroslovne probleme o religiji. Ker je govorniku, če ne edini, vendarle glavni vir dokazov filozofija, konference niso v pravem pomenu cerkveni ali duhovni govori, ampak so zase posebna vrsta.

Pojavile so se konference najprej na Francoskem v prvi polovici 19. stoletja. Frayssinous, Lacordaire, Ravignan, Monsabré slovó po svojih konferencah. Za povsod te vrste govori kratko in malo niso. Lacordaire pravi v uvodu k svojim konferencam: »namenjeni so ti govori deželi, ki je v njej enaka religiozna nevednost in izobrazba duha, kjer je zmota bolj drzna, kakor pa znanstveno globoko utemeljena.« Kjer bi se torej, kakor na Francoskem v 19. stoletju, družila nevera in pa plitva izobrazba, tam utegnejo konference biti sredstvo, ki bi z njim ljudi pripravljali za pozitivno krščansko vero; drugje konference niso umestne.

Papež Pij X. pravi o konferencah: »*eiusmodi defensiones haberi non decet nisi ubi tempus aut locus aut audientium conditio eas necessario postulent, spesque adsit non fore fructu vacuas; cuius rei iudicium legitimum penes Ordinarios esse ambiget nemo.*«¹

Papež torej ne odklanja naravnost te vrste govorov, obsoja pa one govornike, ki v konferencah razpravljajo o verskih resnicah samo z ozirom na zemeljske dobrine, a molče o prihodnji, večni sreči; ki govoré o krščanstvu kot veliki dobroti za človeško družbo, a nič ne povedo o krščanskih dolžnostih; ki proslavljajo edinole ljubezen Kristusa Odrešenika, a ničesar ne spominjajo o njegovi pravičnosti; ... ki vabijo v cerkev ljudi z visoko zvenečimi besedami o napredku človeštva, o domovini, o moderni vedi... Ljudje prihajajo »*verba placentia audituri*«, poslušajo strmé spretnega govornika, pritrjujejo mu in ga hvalijo, a se vračajo iz cerkve, kakršni so prišli, prav kakor je rekel sv. Avguštin: »*mirabantur, sed non convertebantur*«.²

¹ *Motu proprio*, 1. Sept. 1910, quo quaedam statuuntur leges ad modernismi periculum propulsandum; A. A. S. 1910, 675; isto je velel že Leon XIII. 31. jul. 1904 v pismu do italijanskih škofov in redovnih poglavarjev.

² L. c. n. 5. A. A. S. 1910, 678.

§ 2. Parenetiški govori.

Parenetiške govore delimo v navadne parenetiške in v panegirične govore.

I. Navadni parenetiški govori.

V navadnih parenetiških pridigah oznanjamo krščansko resnico iz tega namena, da bi poslušavci v trdni veri in dejavni ljubezni resnico sprejeli za vodilo življenja in po njej ravnali. Hočemo torej, da poslušavci premené svoje življenje, bodisi v obče ali vsaj v tej ali oni posamezni reči.

Splošno duhovno prenovljenje nameravamo doseči z govori o grehu in o kaznih za greh, o smrti, o peklju, o posebni sodbi, o vstajenju in poslednji sodbi, o človekovem namenu in o namenu drugih, o nebesih, o božjem usmiljenju in ljubezni, o trpljenju in smrti Gospodovi in o podobnih predmetih.

Bolj podrobno določen in na posamezen pojav krščanskega življenja omejen je naš namen, če hočemo poslušavce za to pridobiti, da izpolnjujejo to ali ono zapoved, da rabijo to in to sredstvo milosti, da vrše te čednosti ali se ogibljejo onega greha, beže pred določeno nevarnostjo; da n. pr. posvečujejo nedelje in praznike, da so vdani v božjo voljo, da podpirajo siromake, da odpuščajo sovražnikom, da prejemajo pogosto sv. obhajilo, da se varujejo nečistosti, pijančevanja, slabega berila i. dr. O vseh teh predmetih se seveda dajo napraviti tudi didaskalični ali poučni govori, ki jim je prvi namen poslušavce poučiti, kaj obsega ta ali ona dolžnost, kaj je ta in ona čednost ali greh; v parenetiških govorih pa jih hočemo pred vsem vneti z ljubeznijo do čednosti in jih navdati s studom pred grehom, da se oklenejo tega, kar je naravno dobro in beže pred tem, kar je slabo.

II. Panegirični govori.

Panegirike (*πανηγυρικός λόγος*) so imenovali stari Grki govore, ki so jih imeli pri slavnostnih shodih (*πανήγυρις*) v proslavo svojih junakov. Ta prvotni pomen ima beseda panegirik tudi še sedaj v cerkveni zgovornosti.

Panegirik je praznični govor v čast krščanskim junakom, svetnikom božjim, v čast preblaženi Devici Mariji, v slavo Jezusu Kristusu; pa tudi v čast moralnim sv. osebam, n. pr. v čast sveti Cerkvi.

Namen panegiričnim govorom je: poslušavce izpodbuditi za češčenje svetih oseb. Mislimo pa češčenje v širšem pomenu; torej ne samo molitev v čast svetnikom, ampak tudi ljubezen, občudovanje, spoštovanje, zaupanje, hvalnost do svetih oseb; pa tudi sveto veselje, krščanski pogum, hrepenenje po nadnaravnih dobrinah, in zlasti še posne-manje svetnikov.

Ta namen, češčenje v širšem pomenu, obsegaj v é l i k i s t a v e k. N a g i b i (motivi), ki hočemo z njimi poslušavce vneti za češčenje te ali one svete osebe, so nje kreposti in prednosti, dejstva iz življenja svetnikovega.

Ko panegirike imenujemo p r a z n i č n e govore, hočemo s tem reči, da so te vrste govori najbolj primerni za praznike. Tega pa ne mislimo tako, kakor da bi morali v s a k praznik imeti panegirik. Lahko tudi na praznike v homiliji razlagamo evangelij ali list, ali katehetično pojasnjujemo versko resnico, ki je izražena v liturgiji tistega dne, ali pozitivno dokazujemo resničnost dejstva, kateremu je praznik posvečen. Toda v velike praznike (o Božiču, Veliki noči, Binkoštih, o Velikem šmarnu itd.) pridejo ljudje že v cerkev z nekako prazničnimi čustvi v srcu; zato govornik ne bi ravnal modro, ko ne bi uporabil tega prazničnega razpoloženja in v govoru razvnel v poslušavcih one svete afekte, ki so jih v njih duši probudile morda že priprave na praznik, vigilija s postom, svečano zvonjenje i. dr.

Po praznikih lahko ločimo panegirične govore za praznike Gospodove, za praznike Matere božje in za praznike svetnikov.

1. Panegiriki v praznike Gospodove in v praznike Marijine. Da si izberemo pravi predmet in prave misli za govor, moramo natanko vedeti, kateri d o g o d e k Cerkev praznuje ta dan; katera b o ž j a l a s t n o s t ali katera k r e p o s t našega Odrešenika se posebno razodeva v tem dogodku; katera p o b o ž n a č u s t v a hoče Cerkev vzbuditi v vernikih in katera p r a k t i č n a n a v o d i l a za življenje jim hoče dati; skratka, pojmiti moramo jasno in določno d u h p r a z n i k o v. Tega pa najlaglje posnamemo iz perikope sv. pisma, ki se bere tisti dan, iz liturgičnih formularjev v misalu in brevirju, iz dobrih meditacij.

Prav to velja tudi za govore v M a r i j i n e praznike. Jasno nam mora biti, kateremu dogodku, kateri prednosti prebl. Device Marije je praznik posvečen.

Ni lahko večkrat dobro govoriti o preblazeni Devici Mariji; nedostaje nam zgodovinskih podatkov, konkretnih dejstev iz njenega življenja. Glavni vir nam je sv. pismo in pa katoliška dogmatika; to natanko preučujmo in dobro izrabimo.

Mnogo lepih misli za govore o prebl. D. M. najdemo v »Sanctorum Patrum opuscula selecta« ed. Hurter, tom. 12: De gloriosa Dei Genitrica Maria Ss. Patrum opuscula selecta; tom. 34: Ss. Patrum de sanctissima Dei Genitrici Maria sermones selecti. (Oeniponti 1894., 1877.) Med novejšimi knjigami ima veliko dobrega gradiva St. Beissel S. J., Die Verehrung Unserer Lieben Frau. Betrachtungspunkte über das Leben Marias und die Lauretanische Litanei, für die Feste der Mutter Gottes sowie für die Monate Mai u. Oktober.² Freiburg i. Br. 1904.

2. Panegiriki v praznike svetnikov. Kolikor mogoče izberimo iz življenja svetnikovega tisto, kar ima na sebi p o s e b n e g a, i n d i v i d u a l n e g a, ne z drugimi skupnega: izberimo svetnikovo z n a č i l n o č e d n o s t. Gradiva torej ne

smemo jemati de communi sanctorum, ampak poseči moramo v konkretno življenje in poiskati pred vsem tisto, v čemer se je svetnik odlikoval mimo drugih. Tako n. pr. je značilna čednost sv. Frančiška Seraf. ljubezen do uboštva; značilna čednost sv. Ignacija Loj. gorečnost za čast božjo; sv. Frančiška Sal. — krotkost. Namen, ki ga hočemo doseči s panegiriki v čast svetnikom, ne bodi samo občudovanje, ampak tudi, in to še bolj, posnemanje svetnikov.

Ko pa vnemamo poslušavce za posnemanje svetnikov, pazimo, da ne bodemo pretiravali in zahtevali nemogočih ali vsaj pretežkih stvari. Presoditi je treba: a) razmere, v katerih živé poslušavci, njih stan in poklic, dolžnosti, ki so združene s poklicem; b) naravne moči, od Boga prejete naravne darove; c) nadnaravne moči, večjo ali manj mero milosti; d) nagibe Svetega Duha, notranji glas, ki govori človeku v duši in mu pove, kaj mu je storiti.

V življenju svetnikov so tudi stvari, o katerih moramo reči: plura sunt magis admiranda quam imitanda. Bolj občudovati kakor posnemati moramo vse tisto, kar je v življenju svetnikovem izrednega; naj je potem izreden ali nenavaden samo način, po katerem je svetnik živel ali delal (n. pr. Simon Stilit); ali pa naj je izredna mera od Boga prejete milosti, ki je z njo svetnik izvrševal heroična dejanja.

Skratka: življenje svetnikov nam ni toliko vzorec, ki bi ga morali v sebi poobraziti (docela kopirati), ampak bolj izpodbudilo, ki naj nas priganja, da storimo, kar je v naših močeh, kar je primerno našemu poklicu, našim razmeram.¹

Za preprosto ljudstvo govorimo o svetnikih najbolj praktično, če povzamemo iz njih življenja najvažnejše dogodke, pa jih lepo živahno, ne suhoparno kronološko, pripovedujemo, vmes pa vpletamo primerne nauke. Govor v tem slučaju ni panegirik v pravem pomenu, ampak ima bolj obliko homilije.

Dostavek. Priložnostni govori. Tridentinski cerkveni zbor ukazuje dušnim pastirjem, naj oznanjajo vernikom božjo besedo v nedelje in praznike, v adventnem in postnem času pa še bolj pogosto.² Govore, ki jih ima časih duhovnik ob izrednih prilikah, ob posebnem dogodku ali nenavadni slovesnosti, n. pr. ob posvečevanju nove cerkve, ob novi maši, ob poroki, pogrebu, imenujemo priložnostne ali prigodne govore.

Misijon je tudi izreden dogodek za župnijo; vendar misijonskih pridig ne štejemo k priložnostnim govorom. Namen misijonskim pridigam je

¹ O tej stvari piše zelo poučno M. Huber S. J. v knjigi: Die Nachahmung der Heiligen in Theorie u. Praxis. 2 Bdchen. Freiburg i. Br. (1912); gl. zlasti Bd. I. Haupt. 9—14.

² C. Trid. sess. 24 de reform. c. 4; cf. Jungmann¹ 571—574.

duhovno prerojenje vernikov, in zato pripadajo v vrsto onih govorov, ki naj bi jih imeli dušni pastirji v adventnem in postnem času ne samo v nedelje in praznike, ampak tudi med tednom.

Po svojem glavnem cilju so priložnostni govori lahko didaskalični ali parenetiški. Govornik porabi izredno priliko, da poslušavce v krščanski resnici pred vsem temeljito pouči; ali pa da vzbudi in utrdi v njih dobre sklepe, ki jih je morda že dogodek sam rodil v njih. Ugodno je za govornika, da so verniki ob nenavadnih prilikah bolj sprejemljivi za božjo besedo, in zato k priložnostnim govorom radi prihajajo celo taki, ki se drugače ogibljejo pridič.

Misli, snovi za priložnostne govore iščimo zlasti v cerkvenih knjigah, v misalu, v ritualu.

Glavno načelo za priložnostne govore je: govornik se sicer oziraj na izredni dogodek in vpoštevaj to, kar smo imenovali aktualno dispozicijo ali ubranost; oznanuj pa ljudem božjo besedo, krščanske resnice. Varuj se nepotrebnih apostrof (n. pr. na novomašnika) in hvale o živih ali tudi o mrtvih (n. pr. o novomašnikovih stariših, o njegovih domačih). Tisto apostrofiranje in hvaljenje je neokusno, pogosto naravnost mučno, in sicer najbolj mučno za one, katere zadeva. Profani govornik naj hvali ljudi in se jim laska; duhovnemu govorniku to ne pristoji.

Šest temeljnih resnic.

Deset apologetično dogmatičnih cerkvenih govorov.

Dr. Ivan Svetina.

(Dalje.)

V.

Tretja temeljna resnica:

Da so tri božje osebe: Oče, Sin in Sveti Duh.

Mnogo resnic katoliške vere je takih, da jih ne more iz lastne moči spoznati noben ustvarjen um, še manj pa jih more popolnoma razumeti, t. j., z umskimi razlogi dokazati. Vemo jih le po božjem razodetju. Takim resnicam pravimo verske skrivnosti. Globočina verskih skrivnosti, ki jih uči katoliška vera, je znak njenega božjega izvora.

Najveličastnejša verska skrivnost je nauk o presveti Trojici, ki nam odkriva notranje življenje božje.

Ta skrivnost je tretja temeljna resnica katoliške vere: **da so tri božje osebe: Oče, Sin in Sveti Duh.** O tej resnici vam hočem danes govoriti, ker sem se namenil, razložiti vam v zaporednih govorih vseh šest temeljnih resnic.

1. Da ne zaidemo v napačno umevanje presvete skrivnosti, je treba predvsem dobro pomniti, da je en sam Bog, eno samo božje bistvo ali ena sama božja narava, ki je vsem trem božjim osebam skupna.

V apostolski veri molimo: »Verujem v Boga« in v nekoliko daljši, nicejsko-carigrajski veri, ki se moli pri sv. maši: »Verujem v enega Boga.«

Sveto pismo s poudarkom in pogosto spominja, da je Bog le eden. »Poslušaj, Izrael: Gospod, naš Bog, je en Gospod. Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše in iz vse svoje moči« — opominja Mozes (5. Moz. 6, 4) in Jezus Kristus je te besede ponovil kot prvo zapoved krščanstva.

Ta resnica, da je Bog po svojem bistvu le eden, še ni verska skrivnost, ampak se more tudi z umskimi razlogi dokazati.

Pamet sklepa: Bog je bitje, ki je samo od sebe in neskončno popolno. Tako bitje more biti le eno. Ker je namreč neskončno popolno, mora imeti v sebi vso popolnost ali v dejanju, ali v vzroku, tako da je vsaka popolnost, ki si jo moremo misliti, ali to bitje samo ali pa njegovo delo. Zato

je vsaka popolnost, katera biva razen enega, neskončno popolnega Boga, od njega ustvarjena ali od njega podeljena, torej od njega odvisna. Ker je pa odvisna, ni sama od sebe, torej ne Bog. Torej je Bog le eden.

Tudi takole lahko sklepamo: Ko bi bilo razen enega, neskončno popolnega Boga še drugo neskončno popolno bitje, bi se le-to moralo od prvega kako razlikovati: ali bi moralo imeti kako popolnost, katere v prvem ne bi bilo; to je nemogoče, ker ima prvo vse popolnosti; — ali pa drugo bitje kake popolnosti prvega ne bi imelo, tedaj pa ne bi bilo neskončno popolno, torej ne Bog.

Več neskončno popolnih bitij, ki bi se v ničemer ne razlikovala, si pa sploh ne moremo misliti. Da bi jih bilo več, bi se morala razlikovati vsaj po času ali kraju. A tudi taka razlika pri neskončno popolnem bitju ni možna, ker je neskončno popolno bitje tudi časovno in krajevno neomejeno. Vedno je in povsod je. Torej ne more biti poleg njega še kako drugo neskončno bitje, to je, poleg enega Boga ne more biti še kak drugi Bog.

Slednjič enotni red vesoljstva priča, da je le eden vsevladar, torej le en Bog.

Ker more resnico, da je le en Bog, spoznati in izprevideti tudi človeška pamet, so se do bolj ali manj jasnega spoznanja te resnice povzpeli tudi globokejši mislitelji v poganstvu, kakor Platon, Aristotel i. dr.

Pa tudi tisti, ki so častili mnogo bogov, so imeli enega Boga za najvišjega.

2. Sedaj pa pridemo do skrivnosti. Razodeta resnica je: Eno in enovito, nerazdeljeno in nerazdeljivo božje bistvo biva in od vekomaj živi v treh božjih osebah, ki so: Oče, Sin in Sveti Duh. Vsaka božja oseba je pravi Bog: Oče je pravi Bog, Sin je pravi Bog, Sveti Duh je pravi Bog; vendar je le en Bog, ker imajo vse tri božje osebe eno in isto nerazdeljivo božje bistvo ali isto božjo naravo in zato tudi iste božje lastnosti.

Različen pa je pri božjih osebah način ali red, po katerem ima vsaka posamezna oseba zase isto božje bistvo: Oče je sam od sebe od vekomaj; Sin je rojen iz Očeta od vekomaj; Sveti Duh izhaja iz Očeta in Sina od vekomaj. To razliko imenujemo osebna svojstva posameznih božjih oseb.

To je skrivnost, ki jo učeča Cerkev zajema iz svetega pisma in ustnega izročila.

A. Iz svetega pisma. V svetem pismu starega zakona je nauk o presv. Trojici toliko napovedan, da ga sedaj, ko ga že poznamo iz novega zakona, lahko najdemo; ni pa tako jasno izrečen, da bi ga bili ljudje stare zaveze mogli z gotovostjo spoznati.

Da je v Bogu več oseb, naznanjajo n. pr. božje besede: »Naredimo človeka po svoji podobi in sličnosti« (1. Moz. 1, 26). Obljubljeni Mesija se imenuje Bog in božji Sin: »Bog sam bo prišel in vas rešil (Iz. 35, 4). »Gospod mi je rekel: Moj Sin si ti, danes sem te rodil« (Ps. 2, 7). Tudi Duh božji se imenuje in se mu pripisujejo božje lastnosti.

Vse to je moglo mislečim Izraelcem vzbujati slutnjo globoke skrivnosti, ne pa še dati gotovega spoznanja.

Preden je bilo človeštvo sposobno, sprejeti jasno razodetje o treh božjih osebah, se je morala utrditi vera v enega Boga. Tudi primerno je, da nam je najlepšo skrivnost o Bogu prinesel sam božji Sin, Jezus Kristus, ki je bil od vekomaj v Očetovem naročju. Zato nahajamo jasen nauk šele v novem zakonu.

a) Tri božje osebe so se dejansko razodele pri Jezusovem krstu. Sveti Duh se je v podobi goloba prikazal nad Jezusom in Bog Oče se je oglasil: »To je moj ljubljeni Sin, nad katerim imam veselje« (Mat. 3, 17).

Apostolom pa je Jezus naročil: »Pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha« (Mat. 28, 19).

b) Da je vsaka božja oseba pravi Bog, sveto pismo jasno pove:

Oče se imenuje Bog: »Slavljen bodi Bog, Oče našega Gospoda, Jezusa Kristusa« (Ef. 1, 3). Na drugem mestu se imenuje živi Bog: »Ti si Kristus, Sin živega Boga« (Mat. 16, 16).

Sin se imenuje Beseda, ki je bila v začetku pri Bogu »in Bog je bila Beseda« (Jan. 1, 1).

Sveti Duh se izrečno imenuje Bog: »Zakaj je satan izkušal tvoje srce,« je očital sv. Peter Ananiju, »da si lagal Svetemu Duhu? Nisi lagal ljudem, ampak Bogu« (Dej. ap. 5, 3).

c) Da imajo vse tri božje osebe skupno eno in isto nerazdeljivo božje bistvo ali isto božjo naravo, je Jezus Kristus o sebi in Očetu povedal z besedami: »Jaz in Oče sva eno« (Jan. 10, 30). Eno, ne pa eden. Eno in isto božje bistvo, ne pa ena in ista oseba. Enako ima Sveti Duh isto božje bistvo, kakor Oče in Sin, ni pa ista oseba.

č) Različnost oseb je gledé na prvo in drugo osebo razvidna že iz imen »Oče in Sin«, ki izražata tudi, kako razmerje je med prvo in drugo božjo osebo: Sin je rojen iz Očeta.

Različnost Svetega Duha od Očeta in Sina pa sledi iz Jezusovih besedi: »In jaz bom prosil Očeta in **drugega** tolažnika vam bo dal, da ostane z vami

vekomaj, Duha resnice« (Jan. 14, 16—17). Da izhaja Sveti Duh iz Očeta in Sina, uči Jezus Kristus z besedami: »Tolažnik pa, Sveti Duh, ki ga pošlje Oče v mojem imenu, vas bo učil vsega« (Jan. 14, 26). »Ko pa pride tolažnik, ki vam ga jaz pošljam od Očeta, ...bo pričal o meni« (Jan. 15, 26).

B. Iz ustnega izročila je jasno, da je sv. Cerkev vedno verovala in učila nauk o presveti Trojici. To priča sveti krst, ki se deli v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha, znamenje sv. križa in slavorek: »Čast bodi Očetu in Sinu in Svetemu Duhu!«

Cerkveni očetje soglašajo v tem nauku in o njih soglasju poroča zlasti sv. Avguštín, ki pravi, da so vsi katoliški razlagatelji svetih knjig, kateri so pred njim pisali o presveti Trojici, učili isto, kar je ob njegovem času učila sveta Cerkev.

V apostolski veri molimo: »Verujem v Boga« in potem naštevamo tri osebe: »Očeta vsemogočnega«, ...»Jezusa Kristusa, Sina njegovega edinega« in »Svetega Duha«. V nicejsko-carigrski veri je povedano isto; poudarja pa se proti takratnemu krivovercu Ariju, da je Sin božji z Očetom enega bistva, in proti krivovercu Macedoniju, da je Sveti Duh pravi Bog, ki ga z Očetom in Sinom vred molimo in slavimo.

Dasi je torej nauk o presveti Trojici globoka verska skrivnost, ki bi je samo s svojim umom nikdar ne mogli spoznati in je tudi sedaj, ko nam je razodeta, ne moremo popolnoma razumeti, je vendar v svetem pismu novega zakona in v ustnem izročilu ter nauku svete Cerkve izrečena tako jasno, da natančno vemo, kaj in kako moramo verovati. Tem večje bo, ako to vero ohranimo, naše veselje v nebesih, ko bomo troedinega Boga iz obličja v obličje gledali ter njegove neskončne blaženosti na vse veke se udeleževali.

Tu na zemlji radovoljno ukлонimo svoj omejeni um neskončni božji modrosti ter nezmotljivemu nauku sv. Cerkve. Najglobokejšo skrivnost presvete Trojice pa ponižno molimo in častimo zlasti s tem, da vsekdar lepo in pravilno delamo znamenje sv. križa ter s premislekom in pobožno izgovarjamo starodavni slavorek: »Čast bodi Očetu in Sinu in Svetemu Duhu — kakor je bilo v začetku, tako zdaj in vselej in vekomaj. Amen.«

VI.

Tretja temeljna resnica:

Da so tri božje osebe: Oče, Sin in Sveti Duh.

Nadaljevanje.

Danes teden sem vam govoril o tretji temeljni resnici katoliške vere: **Da so tri božje osebe: Oče, Sin in Sveti Duh.**

K temu, kar sem vam o tej resnici zadnjič povedal, moram še nekaj dostaviti: 1. Kako so si cerkveni učeniki prizadevali s primerami vsaj nekoliko pojasniti to najveličastnejšo in najglobokejšo versko skrivnost, zlasti večno rojstvo Sina iz Očeta in izhajanje Svetega Duha iz Očeta in Sina. 2. Zakaj to skrivnost prištevamo temeljnim resnicam katoliške vere.

1. Nauk o presveti Trojici je skrivnost v najtesnejšem pomenu, zakaj človek je z naravnim umom sam od sebe ne more niti slutiti in je — tudi po sveti veri poučen — ne more doseči z umskimi razlogi: ne more je ne dokazati, ne ovreči, ker je nad ustvarjenim umom.

Razlog, zakaj ni mogoče doumeti presvete Trojice, je v razmerju stvari do stvarnika. Sv. Tomaž Akvinski razlaga: Človek z naravno pametjo ne more priti k spoznanju Boga drugače ko po stvarih. Stvari vodijo k spoznanju Boga stvarnika. Stvarilna božja moč pa je skupna vsej Trojici in spada zato k enoti božjega bistva, ne k različnosti oseb. Z naravno pametjo je torej mogoče spoznati, da je Bog in da je en sam Bog, ne pa, da so tri božje osebe in kakšno je razmerje med njimi.

Dasi je nauk o presveti Trojici človeškemu umu nedosežna skrivnost, so vendar veliki krščanski misleci, zlasti sv. Avguštin, sv. Anželm in sv. Tomaž Akvinski poizkušali presveto skrivnost s pomočjo primer nekoliko globlje spoznati. Njihovo razmišljanje nam odpira krasen pogled v notranje božje življenje.

Najbližja podoba presvete Trojice je človeška duša in njeno najodličnejše delovanje: spoznanje in hotenje.

Duša sama, vir spoznanja in hotenja, je podoba prve božje osebe, ki je večni vir Sinu in Svetega Duha, sama pa iz nobene druge osebe ne izvira.

Ko tako mislimo na Boga, kako živi sam v sebi od vekomaj, imamo približni pojem prve božje osebe: Boga Očeta.

Božje življenje je slično ali podobno življenju človeške duše.

Prvi in najvišji pojav življenja popolnoma razvite človeške duše je mišljenje, spoznavanje. To duševno delovanje je podoba rojstva druge božje osebe iz prve.

Kadar človek o čem premišljuje, pa mu nenadoma nova in zanimiva misel pride v glavo, pravimo, da se je ta misel porodila v njegovi duši ali iz njegovega uma. Če pa hoče misel komu povedati, jo izrazi ali izreče z besedo.

Ko je n. pr. Krištof Kolumb spoznal, da je zemlja okrogla, se je porodila v njegovi duši misel, da more dospeti v vzhodne dežele, ako po morju vedno dalje vesla proti zahodu. Želel je namreč priti v Vzhodno Indijo, da bi potem misijonarji tam sveto vero oznanjevali. To misel je tudi z besedo izrekel in jo pripovedoval, dokler ni našel pomoči, da se je podal na neznano morje. Na ta način sicer ni prišel v Vzhodno Indijo, našel pa je Ameriko.

Iz človeškega uma porojena misel je notranja, nevidna slika spoznanega predmeta, njen zunanji izraz pa je beseda.

Bog tudi s svojim umom spoznava. Predmet njegovega spoznanja niso le stvari z medlo iskrico lepote, temveč pred vsem on sam, neskončno popolno božje bistvo, Lepota sama. To spoznanje rodi neskončno popolno podobo božjega bitja samega, ki jo imenujemo božjo »Besedo«, njeno izviranje iz božjega uma pa »rojstvo«. Ta rojena božja Beseda, ki je večna, kakor je večno božje spoznanje, je edinorojeni Sin božji, druga božja oseba.

Sedaj nekoliko umevamo, zakaj se druga božja oseba imenuje Sin božji in zakaj božja Beseda, ter kako naj si mislimo večno rojstvo Sina iz Očeta. Sedaj nam je pojasnjen veličastni začetek evangelija sv. Janeza: »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda« (Jan. 1, 1). Sedaj bomo tudi lahko s premislekom in večjo pobožnostjo molili v angelskem češčenju: »In Beseda je meso postala in je med nami prebivala« (Jan. 1, 14). Sedaj razumemo besede, ki jih je govoril Bog Oče o prihodnjem Odrešeniku: »Moj Sin si ti, danes (t. j. od vekomaj) sem te rodil« (Ps. 2, 7). Razumemo tudi, zakaj sv. Pavel imenuje Jezusa »odsvit slave in podobo bitja Očetovega« (Hebr. 1, 3).

Drugo odlično dejanje ali delovanje naše duše izhaja iz volje in je: hotenje, hrepenenje po spoznani dobroti in lepoti ali ljubezen; to je podoba tretje božje osebe. Posebno jako hrepenenje po nenavadni dobroti in lepoti ali močna ljubezen se včasih celo po zunanje javlja kakor blažen dihljaj ali vzdihljaj.

Kakor v človeški duši vsled spoznanja dobrote in lepote iz volje izvira ljubezen, tako tudi v Bogu. Ko Bog Oče z umom spoznava neskončno dobroto in lepoto svojega bistva v Sinu, izhaja v božjem hotenju — kakor dihlahaj ljubezni med Očetom in Sinom — neskončna Ljubezen, Sveti Duh, tretja božja oseba.

Ta primera pojasnjuje ime tretje božje osebe: »Sveti Duh«. »Duh« v pomenu »dihlahaj« kot izraz ljubezni med Očetom in Sinom. Pojasnjuje tudi, kako izhaja Sveti Duh iz Očeta in Sina. Izvira namreč iz božje volje, ta volja pa je Očetu in Sinu skupna, ker imata Oče in Sin eno in isto skupno božjo naravo. Tudi to je iz primere jasno, zakaj Svetega Duha imenujemo »Ljubezen«.

Iz vsega nauka o presveti Trojici bi tudi lahko odgovorili na sicer malo umestno vprašanje: Kaj je Bog delal, preden je svet ustvaril? — Oče je od vekomaj gledal, to je, na najpopolnejši način spoznaval v Sinu svoje bistvo, vso svojo neskončno lepoto in popolnost; iz Očeta in Sina pa od vekomaj izhaja Sveti Duh, najčistejša in najpopolnejša Ljubezen med Očetom in Sinom. To je neskončno blaženo, neskončno srečno notranje življenje božje, vsled česar Bog za svojo blaženost ne potrebuje stvari, ampak je svet le ustvaril, da bi svojo slavo tudi po zunanje razodel in da bi tudi stvari storil deležne svoje lastne blaženosti.

2. Sedaj bomo pa drugič tudi lahko razumeli, zakaj nauk o presveti Trojici prištevamo temeljnim resnicam katoliške vere.

a) Bogu Očetu prilastujemo stvarjenje, Sinu odrešenje, Svetemu Duhu posvečenje. Stvarjenje, odrešenje in posvečenje pa so najvažnejši nauki katoliške vere. Vseh teh naukov ne bi mogli jasno umeti in ne prav ceniti brez razodete skrivnosti o presveti Trojici. Kakor stvari pokažejo krasno lice šele v luči solnčne svetlobe, tako najvažnejše resnice krščanske vere svojo lepoto razkrivajo šele v luči te globoke skrivnosti.

Vsa zunanja dela božja imajo svoj vzrok v božji naravi, zato so učinek troedinega Boga. Vse, kar stori ena oseba, storita tudi ostali dve v nerazdružljivi enoti. »Karkoli dela Oče, dela tudi Sin« (Jan. 5, 17). »Vse je bilo po njej (po Besedi) storjeno in brez nje nič storjenega, kar je storjenega« (Jan. 1, 3). Enako deluje tudi Sveti Duh, ker ima z Očetom in Sinom isto naravo.

Zakaj pa vendar prilastujemo nekatera zunanja dela božja eni osebi pred drugima dvema in pravimo: Bog Oče nas je ustvaril, Sin nas je odrešil, Sveti Duh nas posvečuje? Zato, ker imajo ta dela v svojem izvoru od troedinega Boga podobnost z razmerjem božjih oseb med seboj.

Stvarjenje vodi naše misli do prvega vira vseh bitij, s tem pa nas spominja Očeta, ki je večni vir druge in tretje božje osebe.

Odrešenje je delo posebne božje modrosti, ki je omogočila zveličanje človeškega rodu, ko ga je človek z grehom onemogočil. Modrost se rodi v umu; to nas spominja Sinú božjega, ki je rojen iz božjega uma kot večna Modrost.

Posvečenje je dar božje dobrote in ljubezni. Dobrota in ljubezen pa izvira iz volje ter nas spominja Svetega Duha, ki iz božje volje izhaja kot večna ljubezen.

b) Pomenljivost vere v presveto Trojico odseva tudi iz bogočastja v sveti katoliški Cerkvi.

Svoje molitve Cerkev navadno obrača do Boga Očeta in jih sklepa: po Jezusu Kristusu, Gospodu našem, ki z njim živi in kraljuje v edinosti Svetega Duha, Bog od vekomaj do vekomaj.

Ko pri svetem krstu prvič sprejme zemljana v svoje naročje, ga po naredbi Jezusa Kristusa posveti za otroka božjega — v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.

Kadar mu podeli kak drug zakrament in kadar pri zakramentalih sama zanj prosi blagoslova, ponavlja sveta imena božjih oseb.

Naroča mu pogosto izpovedanje vere v troedinega Boga in ga uči slaviti Boga popolneje, nego ga slavi drugo stvarstvo, ki nosi v sebi samo znamenje edinega stvarnika. V ustih kristjanovih se klic k slavi božji razvije v slavorek troedinemu Bogu: »Čast bodi Očetu in Sinu in Svetemu Duhu!«

Ko se kristjanu bliža zadnja ura, moli v imenu svete Cerkve duhovnik, ako more biti ob strani umirajočega: »Pojdi, duša krščanska, s tega sveta v imenu Očeta vsemogočnega, ki te je ustvaril, v imenu Jezusa Kristusa, Sinú božjega, ki je zate trpel, v imenu Svetega Duha, ki te je posvetil.«

In ko se duša loči od telesa, takrat prosi duhovnik zanjo milostne sodbe v zaupanju na njeno vero v presveto Trojico — govoreč: »Če je tudi grešila, vendar Očeta in Sina in Svetega Duha ni zatajila, ampak je verovala in imela gorečnost do Boga.«

Da se bo tudi naša duša v tistem resnem trenutku z zaupanjem lahko bližala troedinemu Bogu, ohranimo živo vero v to globoko skrivnost in gorečnost v izpolnjevanju vseh dolžnosti do troedinega Boga. Amen.

VII.

Četrta temeljna resnica:

Da se je Bog Sin, druga božja oseba, učlovečil, da bi nas s svojo smrtjo na križu odrešil in večno zveličal.

Četrta temeljna resnica katoliške vere se glasi: **Da se je Bog Sin, druga božja oseba, učlovečil, da bi nas s svojo smrtjo na križu odrešil in večno zveličal.** O tej resnici vam hočem danes govoriti.

Bog je človeka že ob stvarjenju odlikoval in ga povzdignil nad vse druge stvari tukaj na zemlji s tem, da mu je dal neumrljivo dušo z umom in svobodno voljo. Neumrljiva, umna in svobodna duša je po svoji naravi podobna Bogu, ki je večni in ima najpopolnejši um in najboljšo svobodno voljo.

A še više je Bog že ob stvarjenju povzdignil človeka. Namenil mu je ne le naravno srečo tukaj na zemlji, ampak nadnaravno zveličanje v nebesih. »Bog hoče, da bi se vsi ljudje zveličali« (1. Tim. 2, 4). V nadnaravnem zveličanju naj bi človek gledal Boga iz obličja v obličje ter užival blaženost ali srečo, ki jo Bog sam uživa. »Videli ga bomo, kakoršen je« (1. Jan. 3, 2). »Zdaj gledamo kakor v ogledalu, skrivnostno; potem pa iz obličja v obličje« (1. Kor. 13, 12).

V ta namen je Bog prve stariše povzdignil v nadnaravni stan pravičnosti in svetosti. Adam in Eva sta od Boga prejela posvečujočo milost, to je nadnaraven notranji dar, po katerem sta bila pravična in sveta in tako nadnaravno Bogu podobna; bila sta vsled tega daru otroka božja in sta imela pravico do nadnaravnega zveličanja v nebesih.

Stan prvotne pravičnosti in svetosti je bil v božji volji namenjen vsemu človeštvu. Ako bi bila Adam in Eva Bogu zvesta ostala, bi bili njuni potomci prejeli posvečujočo milost, v kateri bi bili tako utrjeni, da bi je ne bili nikdar z grehom izgubili; po svetem življenju na zemlji bi bili brez smrti vzeti v nebesa.

Ker sta prva človeka imela svobodno voljo, je hotel Bog, da se sama odločita, ali hočeta biti vredna božje ljubezni. Zato je morala priti preizkušnja.

Adam in Eva sta se odločila zoper Boga. Zapeljana od hudobnega duha sta jedla prepovedani sad drevesa in se s tem hudo pregrešila.

Za grehom je nastopila kazen. Adam in Eva sta postala nesrečna na duši in na telesu.

Izgubila sta posvečujočo milost božjo in zato nista bila več nadnaravno Bogu podobna; nehala sta biti otroka božja, izgubila sta pravico do nadnaravnega zveli-

čanja in zaslužila večno pogubljenje. Izgubila sta tudi izredni dar telesne neumrljivosti. Le naravne zmožnosti neumrljive duše in umrljivega telesa so jima še ostale.

Greh, katerega sta storila prva človeka, pa ni škodoval samo njima, ampak je s hudimi nasledki vred prešel tudi na nas, ki smo Adamovega rodu. Imenuje se izvorni greh, ker od naših prvih starišev izvira, ali podedovani greh, ker smo ga od njih podedovali.

Po grehu se človeštvo iz lastne moči ni moglo rešiti. Grešnik brez nadnaravne milosti je za nadnaravni namen mrtev. Kakor po telesu mrtev človek sam sebe ne more oživiti, tako si grešnik ne more dati nadnaravnega življenja. Grešnik sam tudi ne more Bogu zadostiti za storjeno krivico. Žalitev neskončnega božjega veličastva je zlo, ki ga ne more izravnati nobeno dobro delo človekovo.

Bog pa je sklenil odrešiti nas, in sicer tako, da se je razodela njegova dobrotljivost in usmiljenost v odpuščenju, kakor tudi njegova svetost in pravičnost v kaznovanju greha.

Bog bi se bil mogel človeškega rodu usmiliti tako, da bi se bil zadovoljil z nepopolnim zadoščenjem, ali da bi bil krivico odpustil brez zadoščenja, s čimer bi bil razodel svojo dobrotljivost in usmiljenost; a hotel nas je odrešiti tako **veličastno**, da se je razodela obenem njegova svetost in pravičnost.

V ta namen je sklenil poslati na zemljo svojega edino-rojenega Sina, ki je hotel in mogel dati za greh popolno zadoščenje in človeštvu zopet pridobiti nadnaravno življenje in večno zveličanje. »Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edino-rojenega Sina, da se, kdorkoli vanj veruje, ne pogubi, temveč ima večno življenje« (Jan. 3, 16). Jezus Kristus je mogel dati božji pravici popolno zadoščenje zato, ker je bil kot pravi človek zmožen trpljenja in ker je njegovo trpljenje zavoljo veličastva božje osebe imelo neskončno vrednost.

»Beseda je meso postala in med nami prebivala« (Jan. 1, 14). S temi besedami evangelista sv. Janeza, ki jih vsak dan molimo v angelskem češčenju, je izrečeno učlovečenje Sinu božjega. Da bomo te besede vselej molili s premislekom in največjim spoštovanjem, ohranimo v spominu, kar sem vam zadnjič razlagal o pomenu skrivnostnega izraza »Beseda božja«. To je druga oseba v presveti Trojici, pravi Sin božji, od vekomaj rojen iz Boga Očeta. K svoji božji naravi, ki jo ima od vekomaj od Očeta in skupno

z njim in s Svetim Duhom, si je v času privzel človeško naravo iz Marije Device, tako da je pravi Bog in pravi človek skupaj. To je naš Odrešenik Jezus Kristus.

Jezus Kristus je za Adamov greh in za grehe vsega sveta za dostil božji pravici s tem, da je dolg vsega človeštva vzel nase in ga poravnal z lastnim trpljenjem in lastno smrtjo na križu. »Resnično, on je prevzel naše bolezni in nosil naše bolečine... Ranjen je bil z avoljo naših grehov in potr t avoljo naših hudobij« (Iz. 53, 4). »Ljubil nas je in v svoji krvi nas je opral naših grehov« (Skriv. raz. 1, 5).

Vsako, tudi najmanjše Odrešenikovo delo je imelo avoljo dostojanstva božje osebe neskončno vrednost in bi moglo zado- stiti za grehe vesoljnega sveta. Jezus Kristus pa v naše odre- šenje ni odmenil lahkega trpljenja, ampak nas je hotel odrešiti z nepopisnimi mukami, katerih mera naj bi bila polna šele s smrtjo na križu, da bi nam z velikostjo trpljenja in najbridkejšo smrtjo tem bolj razodel gnusobo greha in neizmernost svoje ljubezni. Zato smo resnično odrešeni z njegovo smrtjo na križu.

Predragi kristjani! Premišljujmo radi Kristusovo trpljenje, kar se najlaže zgodi, ako s sočutjem opravljamo pobožnost svetega križevega pota. To nas bo odvrčalo od greha in vne- malo v nas hvaležno ljubezen do trpečega Odrešenika.

Odrešenikovo delo pa ni le zado stilno, ampak tudi za- služno, to je, vredno plačila; njegovo zasluženje je ne- skončne vrednosti.

Človeškemu rodu je Kristus zaslužil odpuščenje grehov in odpuščenje kazni, ki smo jih z grehom zaslužili, zlasti kazni večnega pogubljenja; dalje rešitev iz satanove oblasti, nadnaravno milost in nadnaravno zveličanje v nebesih.

Svoji človeški naravi pa je Kristus zaslužil: poveličanje svojega telesa, slavo svojega imena, najvišjo čast in oblast, ki jo ima tudi kot človek nad vsemi stvarmi v nebesih in na zemlji. Sv. apostol Pavel piše: »Ponižal je samega sebe in bil pokoren do smrti, do smrti na križu. Zaraditega ga je Bog tudi povišal in mu dal ime, katero je nad vsa imena, da se v njegovem imenu pripogne vsako koleno« (Fil. 2, 8—10).

Predragi, pripogibajmo svoja kolena pred milim Zveličar- jem, ki je med nami kot Bog in človek resnično pričujoč v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa. On je naš najvišji Gospod in naš kralj. Odreči pokorščino Kristusu je v tem živ- ljenju mogoče, odtegniti se njegovi oblasti pa ni mogoče. Blagor mu, kdor se ga oklene v živi veri, trdnem zaupanju in goreči ljubezni. Amen.

VIII.

Peta temeljna resnica:

Da je človeška duša neumrljiva.

Najodličnejše stvari božje so angeli. Bogu so podobni, ker so zgolj duhovi, to je, take stvari, ki imajo um in svobodno voljo, telesa pa ne. Od vekomaj niso, kakor je Bog, ampak jih je Bog v času ustvaril; vendar pa so tudi v tem podobni večnemu Bogu, da bodo vedno živeli, ali da so po svoji naravi neumrljivi.

Za angeli so najimenitnejše stvari božje ljudje. Človek je iz telesa in neumrljive duše. Po telesu je podoben drugim telesnim stvarem, po duši pa je tudi človek božja podoba in postavljen le malo nižje od angelov. Sveto pismo pravi o njem: »Malo pod angele si ga ponižal, s slavo in častjo si ga ovenčal in postavil si ga nad dela svojih rok« (Ps. 8, 6).

Tudi človeška duša je duh; ne zgolj duh, kakor Bog in kakor angeli, ampak združena s telesom, ki ga oživlja, a kakor angeli obdarovana z umom in svobodno voljo in kakor le-ti po svoji naravi neumrljiva.

Da je človeška duša neumrljiva, to je peta temeljna resnica katoliške vere, ki vam jo hočem danes razložiti, da nadaljujem vrsto govorov o temeljnih resnicah.

Neumrljivost človeške duše je zares temeljna resnica katoliške vere, ker na njej temelji vse naše prizadevanje za krepostno ali čednostno življenje. Ali imam dušo, ali je nimam? Ali bo moja duša po smrti telesa še živela? Ali bo živela vekomaj? Ali večno srečno, ali večno nesrečno življenje? — To so vprašanja, tako imenitna, tako važna, da proti njim kakor nič izgine važnost vseh drugih vprašanj. Kaj mi pomaga vsa vednost in vsa učenost, ako sem v zmoti glede na ta vprašanja? Kaj mi bo koristila slava in čast, kaj bogastvo in vse časne dobrine, ako svoje duše ne rešim večne smrti? »Kaj pomaga človeku, če tudi ves svet pridobi, ako pa svojo dušo pogubi?« — govori Jezus Kristus. (Mat. 16, 26.)

1. Prvo vprašanje: Ali imam dušo, ali je nimam? Brezverci najnižje vrste, ki se ne trudijo, da bi kaj mislili, dušo taje in pravijo: Kdo je že dušo videl? Pokazite mi jo, pa bom veroval vanjo. Česar ne morem videti, tega zame ni. Vprašajmo takega modrijana: Prijatelj, ali ti imaš pamet? In če poreče, da, zahtevajmo, naj jo pokaže. Ker je ne more pokazati, da bi jo videli, je po svojem lastnem modrovanju nima.

Pamet je nevidna kakor duša, v kateri je pamet. Kar je nevidnega, s telesnimi očmi ne moremo spoznati; spoznavamo pa z umom, ki se mu nevidne stvari javljajo s svojim delovanjem.

Že rastlina, ki raste, se hrani in množi, razodeva s tem neko nevidno življensko moč, kakoršne kamen in sploh mrtva snov nima; to je rastlinsko življenje.

Žival ima poleg popolnosti rastline tudi čutno delovanje: žival vidi, sliši, občuti bolečino, hrepeni po hrani in počitku, ima telesno gibanje. Vir tega delovanja je živalsko čutno življenje.

Človek ima poleg rastlinskega in čutnega tudi umsko delovanje: mišljenje, spoznavanje raznih resnic, samozavest, hotenje in svobodna dejanja. To delovanje mora izhajati iz nekega še višjega in odličnejšega vira, nego je rastlinsko in živalsko življenje. Ta odlični vir je človeška duša.

2. Človeška duša je od telesa različno, duhovno bitje, to je bitje, ki ima um in svobodno voljo kakor angeli, da! kakor Bog sam; samo da je božji um neskončno višji in božja volja neskončno popolnejša od angelskega in človeškega uma ter od angelske in človeške volje.

Sveto pismo izrečno uči različnost človeške duše od telesa, njeno odličnost in bogopodobnost. O stvarjenju človeka pravi: »In rekel je (Bog): Naredimo človeka po svoji podobi in sličnosti« (1. Moz. 1, 26). »In Gospod Bog je naredil človeka iz ila zemlje in vdihnil je v njegovo obličje duha življenja in človek je bil živa stvar« (1. Moz. 2, 7). Telo je torej iz zemlje, to je, iz tvarnih delcev, duša pa, ki telo oživlja, je duhovno bitje, duh življenja, ki je od zgoraj, to je, od Boga vdihnen. O človekovi smrti pa se sveto pismo izraža: »Prah se vrne v prst, iz katere je bil, in duh se vrne k Bogu, ki ga je dal« (Prid. 12. 7).

3. Tu imamo že tudi odgovor na drugo vprašanje: Ali bo duša po smrti telesa še živela? »Prah se vrne v prst, iz katere je bil, in duh se vrne k Bogu, ki ga je dal.«

Kar sveto pismo uči, tudi pamet uvideva. Rastlinsko in živalsko življenje premine, ko rastlina usahne ali ko pogine živalsko telo. Zakaj? Zato, ker rastlina ali žival nima drugega delovanja kakor tisto, ki se vrši v rastlinskem ali živalskem telesu s pomočjo telesnih udov in organov. Ko telo ne more več delovati, je tudi konec življenske sile ali moči, ki je v rastlinskem ali živalskem telesu delovala.

Žival spoznava le to, kar vidi, sliši ali more doseči z drugimi telesnimi čutili; hrepeni le po tem, kar ugaja čutnosti, to je, po jedi in pijači, po počitku in sploh po tem, kar je prijetno za telo. Višjega, nadčutnega spoznanja in hrepenenja nima, zato tudi ne nadčutnega življenja in od telesa neodvisnega bivanja.

Drugačno pa je delovanje človeške duše. Človeška duša ne oživlja samo telesa in ne deluje samo s telesnimi čutili, ampak s svojim umom spoznava nadčutne res-

nice: spoznava, kaj je pravo in dobro, iz ene resnice izvaja drugo in iz vidnih stvari sklepa na nevidnega stvarnika. Teža žival ne more, še manj pa rastlina. Tudi delovanje volje je nadčutno: Človeška volja teži ne le za tem, kar ugaja čutni naravi, to je, kar je prijetno za telo, ampak tudi po tem, kar um spoznava za pravo in npravno dobro. Čutno hrepenenje po telesni ugodnosti sicer voljo nagiblje, a volja nad hrepenenjem gospoduje in se svobodno odločuje tudi proti čutnemu hrepenenju. Kolika je moč svobodne volje, so sijajno dokazali sveti mučenci, ki so se rajši odpovedali vsem zemeljskim dobrinam ko sveti veri in jih najhujše muke niso mogle prisiliti, da bi bili zatajili svoje prepričanje.

Ker je človeška duša sposobna za nadčutno, samostojno delovanje, sklepamo, da je sposobna tudi za nadčutno, samostojno bivanje in življenje, da torej telesna smrt ne more biti vzrok, da bi umrla in nehala biti tudi duša.

¹ Kdor bi trdil, da tudi žival misli in se svobodno — po pameti — odločuje, iz tega ne bi smel sklepati, da človeška duša ni od telesa različno, duhovno bitje ter neumrljiva, marveč bi moral tudi živali pripisovati tako dušo.

A žival ne misli in se ne odločuje svobodno, dasi živi smotrno, to je tako, da s svojim delovanjem dosega gotove namene, in se nam zato zdi, da deluje »pametno«. Žival svojih opravil ne izvršuje po premišljevanju, ampak po nagonu; njeno smotrno ali »modro« delo razodeva, da je moder tisti, ki je živali dal naгон, kakor je moder urar, ne pa ura. Žival je tako ustvarjena, da je že po naravi nagnjena za tista opravila, ki so v korist njej ali njeni vrsti. — Da živali do svojih modro urejenih opravil niso prišle po lastnem umskem preudarjanju in da se sploh ne zavedajo, zakaj tako ravnaajo, je razvidno iz načina njihovega delovanja. Brez pouka je že mlada žival, n. pr. čebelica ali mravlja zmožna, s popolno natančnostjo izvrševati smotrna opravila, a izvršuje jih vedno enako, brez napredka, ko človek v svojih delih vedno napreduje, vedno kaj novega iznajde. — Više razvite živali imajo v telesnem oziru vse pogoje za mišljenje in govorjenje, vendar se nikdar nobena žival ne dvigne do tega, da bi razodela le eno lastno misel, ali izgovorila le en stavek; le kar pri človeku vidi ali od človeka sliši, posnema, kakor n. pr. opica, škorec ali papiga. Žival pač nima glavne stvari, ki je za mišljenje potrebna: umne in svobodne duše. — Dresirana ali naučena žival razodeva v svojem vedenju včasih kako misel, toda ne svoje, ampak misel tistega, ki je znal porabiti

¹ Ta odstavek lahko izpusti, komur bi se zdel govor predolg. Dr. I. S.

njen nagon in njeno čutno hrepenenje tako, da jo je navadil kakega opravila in ji pridobil spretnost, kakršne nedresirana žival nima.

Nes pametno je torej, ako se brezverci, ki bi radi utajili neumrljivost človeške duše, sklicujejo na podobnost med človekom in živaljo. Ko bi bila telesna podobnost še tako velika, je vendar bistvena razlika v tem, da ima človek od telesa različno, umno in svobodno dušo, kakoršne žival nima. Zato pri živali, ko telo pogine, ne ostane ničesar več, človeška duša pa bo po smrti telesa še dalje živela samostojno, od telesa neodvisno življenje.

4. Odgovoriti moram še na dvojno, zelo važno vprašanje: Ali bo duša po smrti telesa večno živela, in če bo, ali bo živela večno srečno ali večno nesrečno življenje?

Edina možnost, da bi duša kdaj nehala živeti, bi mogla biti v volji vsemočnega stvarnika. Neskončna moč, ki jo je iz nič ustvarila, bi jo pač mogla zopet uničiti. Ker Bog vse, kar je ustvaril, tudi ohranja, dokler on hoče, bi bila duša uničena, ako je Bog ne bi hotel več ohranjovati. Toda v božji popolnosti sami imamo poročstvo, da Bog duše nikdar ne bo uničil.

Uničenje duše bi nasprotovalo božji modrosti, svetosti in pravičnosti.

Božji modrosti. Kar je Bog ustvaril, je ustvaril modro; hoče gotovo, naj biva. Torej človeške duše ne bo nikdar uničil.

Božji svetosti in pravičnosti. Ker je Bog neskončno svet, ljubi vse dobro in sovraži vse hudo; in ker je neskončno pravičen, bo dobro po zasluženju poplačal in hudo po zasluženju kaznoval. Le večno plačilo in večna kazen se sklada z božjo svetostjo in božjo pravičnostjo. Ako bi Bog hotel dušo, četudi po dolgem posmrtnem življenju, kdaj uničiti, bi nam moral to razodeti, sicer bi nas varal. Toda taka vednost bi človeku oslabila nagibe k nravnemu življenju. Ako bi bila posmrtna kazen le časna, bi se človeštvo potopilo v nenravnosti. Tega Bog ne more hoteti zavoljo svoje svetosti. In ako bi bilo posmrtno plačilo omejeno, bi tisti, ki bi vendarle dobri in krepostni ostali, ne dobili primerne plačila. Zakaj življenje z zavestjo prihodnje izgube ne bi bilo srečno. Čim večja bi bila blaginja, tem večja bi bila žalost zavoljo prihodnjega uničenja. Torej mora biti za krepost večno plačilo in za smrtni greh večna kazen. Človeška duša torej ne bo nikdar uničena, ampak bo živela vekomaj, in sicer večno srečno ali večno nesrečno življenje, kakor si bo zaslužila.

Kar trezna pamet uvideva, to nam božje razodetje jasno in določno oznanja.

Jasne so Kristusove besede: »Ne bojte se teh, ki umore telo, duše pa ne morejo umoriti, ampak bojte se veliko bolj tistega, ki more dušo in telo pogubiti v pekel« (Mat. 10, 28). Vsi izreki svetega pisma, kakor tudi nauki in opomini cerkvenih očetov, kateri govore o večnem zveličanju ali večnem pogubljenju, so obenem tudi izreki o neumrljivosti človeške duše.

Predragi kristjani, vera in pamet nas učita, da so naše duše neumrljive. Naj nam bo vedno pred očmi ta velevažna resnica, peta temeljna resnica katoliške vere.

Pa še ene resnice, ki se tiče neumrljive duše, nikdar ne pozabi, dragi kristjan, ampak pomni dobro: Le eno neumrljivo dušo imaš. Ako to rešiš, je rešeno vse; ako to pogubiš, je vse izgubljeno. »Le eno je potrebno« (Luk. 10, 42), potrebnejše ko vse drugo: da rešimo in zveličamo vsak svojo dušo.

V velikem mestu je živel mož odličnega stanu v zelo ugodnih gmotnih razmerah. Žena mu je bila že davno umrla. Imel je pa hčerko-edinko, ki jo je srčno ljubil. Toda Hilda — tako je bilo hčerki ime — je nevarno zbolela. Skrbni mož je čital potr in obupen z obraza slovečega zdravnika, da skoraj ni rešitve. Zdravniški posvet je potrdil njegovo grozno slutnjo: 17letni Hildi so bile ure štete. Zdravnik je poizkušal tolažiti potrtega moža, ki je ihté plakal: »Moj otrok, moja sreča, saj ni mogoče, da me zapustiš!« »Bodite mož in premagujte se vsaj radi hčerke,« pravi zdravnik in se poslovi.

Oče je bil sam pri hčerki, ki je čakala smrti, kakor zlomljena lilija. »Kajne, oče, sedaj bo treba iti?« — vpraša bolnica. Nesrečnemu možu je obupovalo srce. S silo zatre jok in pravi: »Ne, moj otrok, kriza bo kmalu prestana, potem pa bo bolje.« »Oče, ne govori, kar ne misliš res. Čutim, da moram umreti, in to tudi ti veš. Ne govori torej drugače. Saj si mi vedno resnico govoril, ali ne?« Mož se je stresel. »Zdaj pa, ko se moram posloviti, te prosim, potolaži me in mi še enkrat ponovi, kar si vedno pripovedoval, da ni Boga in ne posmrtnega življenja, ker drugače se bojim umreti. Nesrečnež se je stresel in bil v veliki zadregi. Pred seboj je videl žrtev, delo svojega govorjenja in življenja. Po njegovi krivdi mu je postal lastni otrok, ki ga je obožaval, neveren, kakor je bil on sam. V njegovi hiši se je o veri govorilo redko, a tedaj zaničljivo. Hčerke doslej ni pustil niti k prvemu sv. obhajilu; k sveti maši ni hodila. In sedaj, v odločilnem trenutku, ga ta hči roti, naj ji pove resnico. — »Otrok moj, odpusti mi! Motil sem se, in zmotil sem tudi tebe« — izpregovori oče z izpremenjenim in povzdignjenim glasom: »O, saj živi nad nami Bog, saj je posmrtno življenje, saj je večnost!«

Z nepopisljivim izrazom, napol v strahu, napol z začudenjem je pogledala umirajoča Hilda na očeta, hkrati pa ji je

zasijal žarek upanja. Drugega ni rekla, kakor: »Oče, pokliči duhovnika!« — »Da, zate in zase!«

Drugo jutro je splavala očiščena in srečna duša proti nebu, — pri postelji mrtve Hilde pa je klečal mož, vdan v božjo voljo in zatopljen v molitev. Ko se dvigne, poda roko duhovniku, ki je bil previdel umirajočo hčerko in spovedal tudi njega, in solznih oči vzdihne: »Hvala vam, pater, v imenu umrle hčerke in v mojem imenu! Težka, pa lepa in srečna je bila današnja noč. Da, da! Svobodomiselno je lahko živeti. Če pa smrt potrka na vrata...« Več ni mogel reči. Pater ga potolaži, rekoč: »Bog odpušča; potolažite se, saj imate angela-zagovornika v nebesih.«¹ Amen.

¹ »Slovenski Učitelj«, letnik 1910, št. 10, str. 235.

Deveta nedelja po binkoštih.

1. Zgodovina in pomen barv mašnih oblačil.

(Liturgična pridiga.)

Prečudna je božja vsemogočnost v stvarstvu okrog nas. Koliko raznovrstnih stvari, različnih po namenu, po velikosti, po bivanju, po rasti je ustvarila iz nič božja vsemogočna beseda! In kako pisano je stvarstvo po svojih barvah! Kako razveseljujejo naše telesno oko različne barve po vrtih, po polju, po travnikih, po gozdovih!

Kakor pa se naše telesno oko nekako nasičuje od mnogoličnosti barv, katere privabljajo solnčni žarki v raznih letnih časih iz rastlin, tako mora tudi na naše dušno oko kaj blagodejno vplivati, ko vidi sedaj to, sedaj ono barvo v cerkvi pri božičastnih opravilih.

V teku cerkvenega leta vidite, da se zlasti daritev svete maše opravlja v raznih barvah mašne obleke. In da bi toliko bolj umeli globoki pomen barv na mašnih oblačilih, namenil sem se vam pokazati, kakšne misli vzbuja in kakšne nauke daje sveta Cerkev po različnih barvah v božičastnih obredih sv. maše. Ozrimo se I. v začetek in zgodovino, II. na pomen posameznih barv mašnih oblačil.

Bodi tudi to v večjo čast božjo! Naj nam tudi cerkvene barve govore: »Moja hiša je hiša molitve.«

I. Božja neskončna modrost se poslužuje naravnih okoliščin človekovih, da bi ga rešila in zveličala. Tako je poskrbela, da se rabijo pri delitvi svetih zakramentov zunanja, vidna znamenja in reči, n. pr. voda pri sv. krstu. Z njimi se zaznamuje notranja milost.

Tako je tudi sv. Cerkev naslonila na naravni pomen barv svoje nadnaravne nauke, da tem laže povzdigne dušo k nadzemeljskemu, k večnim resnicam. Segla je, izbiraje si svoje obredne barve, deloma v bogoslužje stare zaveze, deloma je posnela izbiro barv po nekaterih mestih sv. pisma.

Pri Hebrejcih, Judih, so bile zapovedane štiri barve v bogoslužju: Bela, praznična, temnordeča, kraljeva barva, višnjeva ali nebesnomodra in škrlatna ali svetlordeča.

Prezalo so bili na božje povelje oblečeni judovski duhovni. V II. knjigi Mozesovi (28, 6) se bere: »Narede naj naramnik iz zlata, iz višnjeve in zagorelordeče volne in iz dvakrat omočenega škrlata in iz sukane tančice pisanega dela.«

Kristjani so barve nekoliko izpremenili; namesto nebesno modre so vzeli vijoličasto barvo in privzeli še zeleno in črno. Tako imamo sedaj pet pravih cerkvenih barv: bela, rdeča, zelena, vijoličasta, črna. Mašni plašči so sicer lahko pisani, vendar mora nadvladati ena barva, ki je poglobitna. Pripomniti je, da bi veljal plašč za belo, rdečo ali zeleno barvo, ako bi bil iz čisto zlate tkanine, ne bi pa zadostoval za vsako teh treh barv le zlatorumen plašč.

Cerkev Kristusova je izpopolnitev staro-zaveznega duhovništva, zato je mogla prevzeti različnost barv od judovskega duhovništva in sv. šotora. Vojskujoča Cerkev na zemlji pa je tudi podoba vojskujoče Cerkve Jezusove v nebesih, o kateri piše sv. Janez v skr. razodenju (4, 2—4): »In glej, sedež je bil postavljen v nebesih, in na sedežu je nekdo sedel. In kateri je sedel, je bil videti podoben kamnu jaspidu in sardinu, in mavrica je bila okrog sedeža videti, podobna smaragdu. In okrog sedeža je bilo štirindvajset stolov, in na stolah je sedelo štirindvajset starejšin, oblečenih v bela oblačila, in na njih glavah so bile zlate krone.« Božji prestol obdaja torej sedmerobarvna mavrica. Kako bi torej sv. Cerkev ne bila božjega prestola na zemlji tudi ozaljšala z različnimi barvami svojih oblačil? Tisti, kateri molijo Boga v nebesih, so prekrasno oblečeni; ali ni bilo potrebno, da se sv. Cerkev tudi na zemlji lepo obleče pri svojem božičastju?

Pri sv. maši nadomestuje sv. Cerkev učlovečenega Sina božjega Jezusa Kristusa in daruje v imenu našega edinega velikega duhovnika. Ko je bil Odrešenik že blizu, da opravi krvavo daritev na sv. križu, postala so poprej na gori Tabor »njegova oblačila bela ko sneg« (Mat. 17, 2). Ko pa je potil krvavi pot v vrtu Getzemani, ko so ga potem bičali in s trnjem kronali, so se pordečila njegova oblačila.

Sv. Cerkev, nevesta Kristusova, se je spomnila, da ji je Sv. Duh v visoki pesmi položil na jezik besedo: »Moj ljubi je bel in rdečkast, izbran izmed tisoč« (5, 10). Zato je ponavljaše njegovo krvavo daritev na križu morala imeti tudi raznobarvna oblačila, najprej bela in rdeča. Sv. Janez pravi v skrivnem razodenju o nevesti Jagnjetovi: »In ji je bilo dano, da se je oblekla v svetlo in belo tančico« (19, 8).

Sicer pa je Stvarnik položil že v naravni čut človekov, da posameznim barvam pripisuje gotov, podobenski pomen, in ljudje radi izražajo s primernimi barvami svoja notranja čuvstva. Sveto Cerkev prevzemajo v teku leta raznovrstna čuvstva, zato jih izkuša tudi po barvi mašnih oblačil izraziti ter tako nekako po očeh, po vidu dušam pridigovati.

II. Poglejmo sedaj, kakšen pomen imajo posamezne cerkvene barve.

a) Prva je bela barva. Ta je bila do desetega stoletja skoraj izključno cerkvenoobredna barva. Prava cerkvena barva pa ni snežnobela, ampak rumenkastobela, temnobela barva svile.

Bela barva je že v kraljestvu narave barva svetlobe in znači z ozirom na naše spoznanje — duhovno razsvetljenost, luč sv. vere, jasnost resnice; z ozirom na našo prosto voljo — čistost srca, nedolžnost, svetost; glede na naša čustva kaže veselje, srečo, večno blaženost. Sv. Cerkev hoče ta ali oni pomen v raznih časih bolj poudariti, ko se posluži bele barve pri sv. maši, in to se zgodi ob nedeljah po veliki noči, na praznik presv. Trojice, ob praznikih Gospodovih, Marijinih, sv. angelov, sv. spoznavavcev, devic, ženâ, vdov, na praznik vseh svetnikov, cerkvenega posvečenja in pri poročnih mašah.

Poglejmo to vrsto zapored!

1. Na praznik presv. Trojice rabi sv. Cerkev belo barvo, ker je troedini Bog večna, neustvarjena svetloba, večna resnica, najpopolnejša svetost in blaženost.

2. Ob Gospodovih praznikih nas hoče sv. Cerkev z belo mašno opravo opozoriti, da je Jezus Kristus tista luč, ki se je prikazala, ko se je dopolnil obljube čas, »prava luč, katera razsvetli vsakega človeka, kateri pride na ta svet« (Jan. 1, 9). Sv. Cerkev nam s tem kaže tudi na Jezusa Kristusa, ki je »pot in resnica in življenje« (Jan. 14, 6), vir vse svetosti in blaženosti, naše največje veselje. Ob posameznih praznikih hoče sv. Cerkev tako duha Jezusovega v nas vzbuditi in utrditi. Posebej omenim, da nas po beli barvi tudi vzbuja k srčni hvaležnosti in ljubezni do najsv. zakramenta.

3. Ob praznikih nebeške Kraljice, preblazene Device Marije, opozarja bela barva seveda na njeno brezmadežnost, njeno čistost ob spočetju, rojstvu in v vsem njenem življenju. Zato nas sv. Cerkev z belo barvo pelje tudi h grobu Marijinemu, njenemu vnebovzetju in častitljivemu kronanju v nebesih.

4. Zakaj je na godove sv. angelov bela barva, je pač jasno. Saj so sv. angeli čisti duhovi ob prestolu večne luči, vsi srečni in blaženi. Angeli so se prikazali v snežnobelih oblačilih v solnčnem jutru Jezusovega vstajenja in ob dnevu njegovega vnebohoda.

5. Bela barva je tudi ob godovih sv. spoznavavcev, med katere spada tudi spomin rojstva sv. Janeza Krstnika, ki ga je Jezus sam imenoval »goreče in sveteče svetilo« (Jan. 5, 35). Sv. spoznavavci so bolj ljubili Kristusa križanega, kakor posvetno modrost in minljivo radost. Svetili so svetu s čednostmi in dobrimi deli. Med njimi je mnogo cerkvenih očetov in učnikov, o katerih veljajo besede iz Danielove prerokbe: »Kateri

pa so bili učeni, se bodo svetili kakor nebesna svetloba; in kateri jih veliko poučujejo v pravici, kakor zvezde na vse večne čase« (2, 3).

Sploh pa o godovih svetnikov treba vedeti, da sv. Cerkev rojstni dan praznuje samo prečiste Device Marije in sv. Janeza Krstnika, pri drugih pa se v mašnih in drugih molitvah spominja njihovega smrtnege dneva, ker je le-ta njihov rojstni dan za nebesa.

6. Ob praznikih svetih devic, ženâ, vdov si je izvolila sv. Cerkev barvo svetlobe, da bi nam jih postavila pred oči, kako so šle svojemu nebeškemu ženinu naproti z gorečimi svetilnicami ali da so to njeni izbrani biseri, lesketajoči se v spokornih delih. »Žena, ki se Gospoda boji, ta bo hvaljena« (Preg. 31, 31). Pri sv. devicah priča bela barva, da so sveto čistost ohranile do groba.

7. Praznik vseh svetnikov praznuje sv. Cerkev belo, ker jih je videl sv. Janez v skrivnem razodenju v večni blaženosti »oblečene v bela oblačila in s palmovimi vejami v rokah« (7, 9).

8. Na praznik posvečenja cerkvâ se sv. maša opravi v barvi svetlobe, ker so naše cerkve podobe nebes, o katerih nam je Bog po svojem ljubljencu sv. Janezu med drugim razodel, da nebeško mesto Jeruzalem »ne potrebuje ne solnca ne lune, da bi svetila v njem; zakaj božje veličastvo ga razsvetljuje, in njegovo svetilo je Jagnje« (Raz. 21, 23).

Kadar se pri drugih cerkvenih prilikah ali slovesnostih vzame bela barva, je to vselej znamenje svetosti ali veselja.

b) R d e č a b a r v a je bila v starem veku znamenje kraljevega dostojanstva. Na spomenikih ima Kristus mnogokrat rdečo haljo (tuniko), ki je podoba odrešenja ali ognja, katerega je prinesel na zemljo. Rdeča barva je barva ognja in krvi ter izpričuje ljubezen. Vsi prazniki, katere obhaja sv. Cerkev v rdeči barvi, imajo svojo zgodovinsko podlago v ognju ali krvi. Zato je prava rdeča cerkvena barva dvojna: ognjenordeča za binkoštno praznike in škrlatnordeča za praznike sv. mučencev.

1. B i n k o š t n i p r a z n i k je prišel Sv. Duh v podobi ognja nad apostole, in ravno ta Sv. Duh je osebna ljubezen v Bogu, kakor se tudi po Sv. Duhu božja ljubezen razliva v naša srca. Zavoljotega se tudi sv. maša, če se sicer opravi katerikrat v čast Sv. Duhu, služi v rdeči barvi.

2. M e d p r a z n i k e m u č e n c e v se štejejo tudi godovi vseh apostolov Gospodovih, izvzemši sv. Janeza evangelista; semkaj je privzet tudi spomin obglavljenja sv. Janeza Krstnika in nešteti drugih izpričevavcev, kar pomeni beseda marternik, in sicer obojega spola, za prvakom sv. Štefanom. Vsi ti so rajši prelili svojo kri, kakor bi bili nezvesti postali svojemu Jezusu, in so s tem dokazali svojo največjo ljubezen. »Močna kakor smrt je ljubezen« (Vis. p. 8, 6).

3. Tudi ob obeh praznikih sv. križa, namreč najdenja, 3. maja, in povišanja, 14. septembra, je sv. maša v rdeči obleki, ker je Odrešenik na lesu sv. križa prelil vso svojo rešnjo kri za nas.

c) V mašnih bukvah sledi za rdečo zelena barva, ki je znamenje zelenja, sploh življenja. Pri Kristusu pomenja življenje in vinsko trto. Zelena barva je slovesna barva narave, barva pomladi, barva vzklile setve, brstečega drevja in znači upanje. Očem ljuba barva je to. Sv. Cerkev prosi v molitvah za umirajoče, da bi Gospod Jezus Kristus peljal to dušo »v vedno zelene in prijetne pokrajine raja.« Prava cerkvena zelena barva je živo svetlozelena, kakor poganja bukovje spomladi, ne temnojelova.

S to barvo se zaljša sv. Cerkev od osmine praznika razglašanja Gospodovega do 1. predpostne nedelje, ko se spominja bolj spomladi Gospodove, njegove mladosti, kateri je s svojim očitnim nastopom napolnil zemljo z zveličanskim upanjem. Zeleno se ogrinja sv. Cerkev pri nedeljskih sv. mašah ob pobinkoštnih nedeljah, ko praznuje svojo pomlad, ko izraža tudi upanje, da pridela mnogo sadežev za nebeške žitnice vsled neskončnega zasluženja Jezusovega. Pa tudi nekak spomin starih časov je to, ker je upanje pravičnih toliko bolj raslo, kolikor bolj se je približeval čas, da pride Odrešenik na svet. Zato zelena barva do adventa ob nedeljah ali tudi kak delavnik, če ni na tisti dan postavljen god kakega svetnika, ali verske skrivnosti v cerkveno pratiko.

Od leta 1913. ste gotovo zapazili, da se zelena barva veliko večkrat rabi pri nedeljskih svetih mašah, kakor doslej. Odkod to?

Sv. Oče, rimski papež, hočejo, da nedelje cerkvenega leta dobe nazaj svoj prvotni pomen, ko se namreč z nedeljskim posvečevanjem zlasti časti troedini Bog, druge dni pa bolj svetniki božji. Zato so svetniške godove v cerkvenem kalendarju premaknili z nedelj na delavnike. Vsled tega je nastopila ob nedeljah po razglašenju Gospodovem prvotna zelena barva, ob šestih nedeljah po veliki noči prvotna bela barva, ob nedeljah po binkošti pa prvotna zelena barva. Godovi raznih svetnikov so bili poprej vzrok, da se je rabila ob navadnih nedeljah bela ali rdeča barva večinoma skozi celo cerkveno leto.

č) Četrta barva mašnih oblačil je vijoličasta, privzeta šele v 13. stoletju. Mešanica rdeče in črne barve je ta in pomeni ljubezen in žalost. Višnjava ali nebesnomodra ni cerkvena barva. Vijoličasta barva je barva hrepenenja, ponižnosti, pokore, vere. Zato jo sv. Cerkev rabi:

1. V adventnih nedeljah ali kadar ni kakega svetniškega godu med tednom v adventu. To je cerkveni čas vernega pričakovanja Odrešenikovega in spokorne priprave na njegov prihod.

2. Rabi jo sv. Cerkev v štiridesetdanskem postu, ob žalostnem spominu Kristusovega trpljenja, ob času naše pokore in priprave za velikonočno sv. obhajilo.

3. Vijoličasta barva je tudi barva kvaternih dni in vigilij ali preddni, to je dni pred velikimi prazniki, pred godom rojstva sv. Janeza Krstnika in več apostolov.

4. Spokorno vijoličasto barvo vidite tudi pri sv. maši ob prošnji procesiji sv. Marka dan in križev teden.

d) Zadnja je črna barva, znamenje žalosti. Po svoji naravi je to barva noči, teme in kaže na smrt ter iz te izvira jočo žalost. Sv. Cerkev žaluje vsled smrti svojega ženina in vsled smrti svojih otrok. Zato se obleče v črno opravo veliki petek, vernih duš dan, ob pogrebnih in drugih sv. mašah za odrasle rajne.

Zavoljo žalostnega pomena črne barve so nekatere vesele dni v letu prepovedane tihe sv. maše v črnem plašču, akoravno se mašuje za mrtve, tako v božični osmini, v osmini praznika razglašenja Gospodovega, v velikonočni, binkoštni in v osmini praznika sv. Rešnjega Telesa. Prepovedane so pa tihe črne sv. maše sedaj tudi v postnem času tako, da je vsak teden dovoljena le prvi nezabranjeni dan v tednu. Prepovedane so tudi ob nedeljskih mašah, prošnji ponedeljek, kvaterne dni in ob vigilijah.

Taka je zgodovina, tak pomen in namen peterih bogočastnih barv sv. Cerkve, zlasti pri sv. maši.

Res, občudovati moramo tako modro in poučno uredbo v cerkvenih obredih. Ali ni vrsta teh barv kakor Jakobova lestvica, ki je segala od zemlje do nebes in ki nam vedno kaže, kako se Bog ponižuje dol k ljudem in kako naj se mi dvigamo k Bogu? Ali niso te barve kakor lepo pisana mavrica nebeška, kakor prehodni most med zemljo in nebese? Gotovo. Torej: Sursum corda! Kvišku srca od zemeljskega k večnemu Bogu, k božji Materi, k njegovim angelom in svetnikom, »da bodo naša srca stalno tam, kjer so prave radosti« (Orat. Dom. IV. post. Pascha). Amen.

Val. Bernik.

2. Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

Sv. Janez Krizostom.

Ko se je Jezus približal Jeruzalemu in videl mesto, se je jokal nad njim.

Luk 19, 41.

Zelo ginljiv in pretresljiv je prizor, o katerem govori današnji sv. evanĝelij. Jezus gre zadnjikrat v Jeruzalem, in sicer ne peš, kakor je prihajal drugekrati, marveč jaha in spremlja ga velika množica. Ljudstvo ga veselo pozdravlja in proslavlja kot svojega kralja. On pa, ki mu velja to navdušeno počeščenje, se milo razjoče. Njegove svete solze padajo raz njegovo božje obličje na peščena tla Oljske gore. Pa zakaj joka mili Jezus v sredi splošnega radovanja? O, ima pač vzroka dovolj. Zlasti pa je stiskalo njegovo božje Srce dvojno čustvo, ki mu je izzivalo obilne solze iz oči. Jokal se je radi ne hvaležnosti svojega ljudstva, ki mu je storil toliko dobrega, v zahvalo za to pa ga bo tiralo v grozovito smrt na križu; posebej pa je pretakal bridke solze zato, ker so se mu ljudje smilili, ne le oni, ki so takrat živeli, marveč ljudje vseh časov in krajev, ki se ne bodo udeležili njegovega odrešenja in bo zanje zastoj vse njegovo delo in trpljenje: tako rad bi jim pomagal, pa jim ne more, ker sami nočejo!

Jezus je pa nekoč napovedal apostolom in njih naslednikom, da se bo tudi njim slično godilo kakor njemu, da jih bodo tudi preganjali. Posebej pripoveduje cerkvena zgodovina o možu, o katerem bom danes govoril, kako je bil neusmiljeno nadlegovan in preganjan. Bil je to carigrabski patrijarh sveti Janez Krizostom ali Zlatoust, po letih zadnji izmed štirih velikih grških cerkvenih učencikov.

Sv. Janez Zlatoust je bil rojen v Antiohiji na Sirkem leta 347. Oče mu je bil višji vojaški dostojanstvenik, ki je pa že umrl prvo leto po Janezovem rojstvu. Mati mu je bila jako bistroumna, blagodušna in pobožna gospa, sv. Antuzia, ki se zelo hvalno omenja v cerkveni zgodovini. Celo slavni paganski govornik Libanij ji ni mogel odreči spoštovanja; čeravno je bil zelo zavzet za paganstvo in velik sovražnik krščanskega imena, je vendar čudeč se vzkliknil: »Kakšne matere imajo pač kristjani!« Mlada vdova je zgledno vzgajala svojega sina; bogoljubnega življenja ga je znala seveda najlepše učiti sama z besedo in še bolj z zgledom, za svetne vede pa mu je iskala najboljših učiteljev. Med paganskimi učenjaki je takrat najbolj slovel Libanij, ki je bil tudi v Antiohiji doma. Ta sicer pošteni mož je bil toliko zaverovan v helensko ali grško kulturo, da

se za latince niti zmenil ni; a žal, da se tudi za krščanstvo ni brigal, ker je menil, da je napoti helenski oliki. Profesor Weiß pripomni pri opisu tega vrlega pagana: »Da bi bil pač mogel slutiti, da bodo ubogi krščanski menihi ohranili njegove spise in njegov spomin, ki bi bil brez njih navdušenja ugasnil za vselej!«

Pri tem učenjaku se je šolal silno nadarjeni dečko in je čudovito napredoval ter daleč prekosil vse svoje tovariše. Kazal je v modroslovju in govorništvu toliko izurjenost, da ga je celo pagan Libanij med vsemi najbolj čislal. Ko je bil že blizu smrti, so ga vprašali, komu hoče zapustiti svojo šolo; odgovori jim: »Krizostomu, ko bi mi ga ne bili kristjani vzeli!«

Po dovršenih šolah je bil spreten odvetnik v Antijohiji; a v kratkem se mu je zagrenil ta stan, njegovo plemenito srce je koprnelo po višjem; odločil se je za meniški stan. Morda ga bo kak posvetnjak pomiloval, češ, da je škoda tolikega talenta za redovništvo. A kdor prav spozna in nepristransko sodi, kaj je redovništvo, ga bode le blagroval in mu častital, da je začutil v svojem blagem srcu veselje za tak poklic. Kaj pa je menih? Ženjalni Montalembert pravi: »Menih je kristjan, kateri se loči od sveta, da bi mogel z večjo gotovostjo delati za svoje večno zveličanje, da bi tem boljše služil Bogu in bližnjiku, čimbolj svojo lastno dušo hrani v redu in čistosti; kateri ne vzprejme iz evangelija samo zapovedi, marveč tudi svete, kateri se ne ogiblje samo prepovedanega, marveč si prostovoljno odreka tudi dovoljeno, kateri premaguje svoje telo s čistostjo, svojo dušo s pokorščino, svet s prostovoljnim uboštvo, kateri se popolnoma daruje Bogu in tako zavzema svoje mesto v izbranem krdelu one vojske, katero imenujemo cerkev.« Torej tej eliti, tem izbornim možem se je hotel pridružiti sv. Krizostom, da bi izpopolnil svoj razum v svetih vedah, in posvetil svoje srce v bogoljubnih vajah ter utrdil svoj značaj s stanovitim premagovanjem. Vendar so ga od tega koraka zadrževale solze njegove matere, in sam pripoveduje, kako se je jokala in govorila besede, katere so bile še žalostnejše kakor njene solze, kako ji je v njeni bedi edina tolažba itd. »Moja smrt ni več daleč,« pravi, »potem se pelji čez morja, če hočeš, nihče te ne bo zadrževal; dokler pa jaz diham, prenašaj mojo navzočnost, nikaar naj ti ne bo dolgčas pri meni živeti, in nikaar ne izzivaj jeze božje s tem, da me pahneš v nesrečo, mene, ki te nisem žalila v nobeni reči!« — Dobri sin sluša. Ko pa mati umrje leta 373., se umakne v samotno gorovje pri Antijohiji ter živi 6 let med menihi v svetih vajah in bogoslovskih študijah, v katerih mu je bil učitelj Dijo-

dor, poznejši škof v Tarzu. Kot menih je spisal dve knjigi proti sovražnikom meništvu in slavno delo »o mašništvu«, kjer navdušeno govori o njegovi vzvišenosti, pa tudi o njegovih težavnih dolžnostih. Šele nevarna bolezen ga je prisilila, da se je zopet povrnil v mesto. Leta 386. je bil po dolgotrajnih prošnjah posvečen v mašnika. Njegov škof Flavijan mu prepusti oznanjevanje božje besede, kar je bilo v tistem času skoro izključna dolžnost in pravica škofov. Sedaj je imel priliko pokazati in razviti svoj govorniški talent; njegova slava se je kmalu razširila po vsem takrat znanem svetu. Ne le večkrat na teden, marveč še večkrat na dan je moral pridigovati, večkrat zjutraj pred dnevom in pozno zvečer, da so ga mogli tudi delavci poslušati. Judje in pagani so ga hoteli slišati, večkrat je govoril pred 100.000 poslušalci, in nehote so mu začeli ploskati, da jim je moral ukazovati, naj mirujejo, češ, govornikova slava ni v tem, da mu poslušalci pritrjujejo, marveč v tem, da so goreči in zavzeti za dobro.

Posebno pa je pokazal svojo veliko govorniško spretnost ob tem-le dogodku: Cesar Teodozij je razpisal nove visoke davke; Antijohijci pa so se zato spuntali ter v hudi jezi razbili vse cesarske podobe in kipe po mestu. Sedaj pa jim je zagrozil cesar; hotel je vse pomoriti in mesto razdejati. A precej so se kesali svojega nepremišljenega dejanja in takoj se odposlanci napotijo v Caričrad, da bi cesarja prosili pomiloščenja; vodil jih je osiveli škof Flavij. Medtem pa je Zlatoust doma žalostno ljudstvo tolažil in nagibal k pravi pokori. Prekrasni so ti »govori o kipih«. Naj vsaj nekaj besedi navedem iz onega govora, ki ga je govoril o veseli priliki, ko so izvedeli iz Caričrada, da jih je cesar pomilostil. Rekel je med drugim: »Ko ste izvedeli veselo novico, ste ovenčali ulice in trge, razsvetlili z ognjem radosti in veselja; hiše ste opletli; tekmovali ste, kdo bi jih lepše okrasil. Le nadaljujte to svečanost, nadaljujte vekomaj! Le venčajte sebe in svoje drage, a ne s cvetlicami, temuč s čednostmi; le naj gore luči, pa luči dobrih del, ki razsvetljujejo vaše duše! Veselite se, a dušnega in božjega veselja! Ne odnehajmo nikdar hvaliti in slaviti Gospoda, ki vlada kneze kakor reke in potoke; ne nehajmo mu biti hvaležni, ne samo, ker nam je odvzel trpljenje in žalost, marveč ker ju je pripustil v našo pokoro. Njegov srd in njegova milost nam je v enaki meri koristna. Oznanjujte to svojim sinovom! Vaši sinovi naj naznanjujejo to drugim potomcem, rod naj pripoveduje rodu, da je prišlo tako usmiljenje našemu mestu! Da bi le potem vsi hvalili Boga, da bi mu le bili hvaležni z lepim vedenjem in s pobožnostjo! Na tak način to dejanje ne bo koristilo samo nam, marveč tudi potomcem bo obudilo to poročilo blagonosna čuvstva v njihovih srcih. Hvalimo torej Gospoda zaradi rešitve in zaradi našega kesanja! Sedaj vidimo in vemo, kako je resnično, kar pravi sv. pismo: da vse, kar

Bog stori, stori dobro in v naš hasek. Neskončna je njegova ljubezen. O da bi se nje vedno veselili, kakor se je želimo veseliti v nebeškem kraljestvu po Gospodu našem, kateremu bodi čast in slava od veka do veka. Amen.«

Nad deset let je tako krepko deloval v svojem domačem mestu; leta 397. pa je umrl patrijarh v Carigradu, in cesar Arkadij ter vse ljudstvo hoče imeti slavnega govornika Zlatousta za naslednika. Svetnik se je branil te časti, a zvali so ga z zvi-jačo in ni se mogel ubraniti. Njegovo delovanje v Carigradu je bilo enako kakor v Antijohiji, le še vse bolj blagodejno, ker mu je bil delokrog obširnejši. A imel je hude boje. Cesar Arkadij ni bil pogumen mož, zato si je njegov prvi minister Evtropij lastil vso oblast, kateri je bil pa silno lakomen in krivičen. Vse se ga je balo in treslo pred njim; le Krizostom mu je možato nasprotoval in očital njegove krivice ter napovedal kazen, ako se ne poboljša. Mnogo napačnega je bilo na dvoru; zlasti cesarica Evdoksija je bila vdana ničemurnosti in razkošju. Poleg tega tudi mnogi škofje niso bili zadovoljni s svojim novim nadškofom, ki je svoje prihodke razdelil med uboge, sam pa kakor menih skromno in spokorno živel; zlasti pa so mnogi škofje imeli le prevelik strah pred oblastno cesarico in mogočnim ministrom Evtropijem. Vse te močne sovražnike si je sveti nadškof nakopal na vrat s svojimi ostrimi govori, v katerih je pokoro oznanjal vsem brez razločka, in brez usmiljenja šibal pregrehe, kjerkoli jih je zapazil, pri preprostem ljudstvu, kakor pri imenitnikih v najvišjih krogih.

Ginljiva je dogodba z ministrom Evtropijem. Neka oseba, ki jo je ta ošabni mogočnej preganjal, je pribežala v cerkev, ker po starodavnem pravu je bil oltar v cerkvi pribežališče, kjer se ni smel nikdo prijati. Evtropij je zahteval pri cesarju, naj se odpravi ta pravica, le zato, da bi se mogel zmaščevati nad nasprotno osebo. A hrabro se je ustavljal sv. Krizostom in krepko branil stare pravice. — Zgodi se pa, da se Evtropij sam hudo zameri na dvoru in le tako ubeži smrtni kazni, da priteče v cerkev in se oklene oltarja, da bi se zavaroval po onem pravu, katero je poprej sam hotel siloma odpraviti. Ljudstvo je s hudo jezo preganjalo krivičnega moža in zahtevalo zaslužen kazen; a svetnik visokodušno brani cerkvene pravice sedaj ravno tako v njegovo korist, kakor jih je poprej branil proti njemu, ko jih je v svoji moči hotel odpraviti. S čudovito spretnostjo je znal svetnik utolažiti razdivjano množico, ki je zahtevala glavo svojega nekdanjega trinoga. V svojem prekrasnem govoru se obrne sedaj do nesrečnega pribežnika Evtropija in mu slika z živo barvo minljivost bogastva in časti, sedaj do ljudstva in mu kaže, kako veličastna reč je usmiljenje; kar je bila nekdanj očitna grešnica pri nogah Jezusovih, to je sedaj ta očitni grešnik v Carigradu, ki se ponižan vznožja posvečenega oltarja oklepa. »Pojdimo,« tako sklepa sveti govornik.

nik, »k cesarju in prosimo zanj, ali marveč prosimo Boga, naj mu dá tako srce, ki pozna sočutje!« Svetnik je popolnoma dosegel svoj namen: ljudstvo, katero je poprej jeze kar besnelo, se je začelo sočutno jokati, in zločinec Evtropij, ki je bil že stokrat zaslužil smrt, je bil rešen smrti in obsojen le v pregnanstvo.

A ko je bil odstranjen mogočni minister leta 399., potlej je pa začela cesarica Evdoksija tembolj kazati svojo moč in oblast. Po raznih spletkah se je zbralo več škofov, njim na čelu aleksandrijski patrijarh Teofil, v Kalcedonu na neki pristavi, kjer se je reklo »Pri hrastu«, in je obdolžilo sv. Janeza raznih reči, ki so bile pa deloma le izmišljene in pretirane, ter ga cesarici na ljubo odstavilo. Svetna oblast ga je sedaj obsodila v pregnanstvo. Med ljudstvom je začelo silno vreti, a svetnik je utolaži s svojo spretko in močno besedo ter se prostovoljno vda in odrine iz mesta. Toda nevolja zaradi take vnebovpijoče krivice je bila tolika, in poleg tega strah zaradi hudega potresa, ki je precej nastopno noč mogočno pretresal carigrasko mesto in se je sploh smatral kot očitna kazen božja, je bil tako silen, da je cesar takoj preklical svojo obsodbo in nazaj poklical svetega patrijarha. Cesarica sama mu je pisala ponižno in laskavo pismo. Svetnik se vrne, in ko se približa mestu, mu množice hitijo naproti in ga sprejmo z nepopisnim navdušenjem.

A ni dolgo trajalo to veselje. Cesaričina jeza je kmalu zopet zahtevala žrtev. Cesarici so bili postavili na trgu pred katedralo časten spomenik in so ob tej priliki obhajali svečanosti z igrami, plesom, popivanjem in popevanjem. Ker pa teh veselic le ni hotelo biti konec in se je tako nečastno motila služba božja, se je škof pritožil pri mestnem predstojniku; le-ta pa je na dvoru tako zavil in poročal, češ, da patrijarh prepoveduje čast izkazovati cesarici podobi. Hudo je to zbolelo ničemurno cesarico, ker se je čutila zadeto na najbolj občutljivi strani. Takoj sklene, da se mora Krizostom odstraniti, naj velja karkoli. Pomočnikov, bojazljivih in nemožatih, si je zopet lahko dobila. Sedaj je pomagala ta-le pretveza: Ker je bil cerkveni zbor »Pri hrastu« odstaval Krizostoma, pa ga ni noben drug cerkveni zbor zopet pooblastil, da naj se vrne, nima pravzaprav pravice v Carigradu. Čeravno se je papež Inocenc I. sam potegnil za sv. Krizostoma, ga je vendar cesar drugič obsodil v pregnanstvo, in sicer tja v Armenijo za Črno morje, v skrajni in najpustejši kraj svojega cesarstva, l. 404. Ljudstvo je bilo silno užaljeno in razburjeno. A svetnik, ki je sam pač najbolj potreboval tolažbe, je svoje ljubljene ovčice za slovo tolažil tako-le: »Grozni valovi, strašni viharji se dvigujejo proti nam, a mi se ne bojimo ničesar, zakaj stojimo na trdni skali. Naj besni in se peni morje, te skale ne bo razbilo; naj buči vihar, ladja Kristusova se ne bo potopila. In česa naj se bojimo? Smrti? Toda — Kristus je moje življenje in smrt je moj dobiček.

Pregnanstva? Gospodova je zemlja in vse, kar jo napolnjuje. Izgube svojega premoženja? Ničesar nismo prinesli na svet in ničesar ne odnesemo z nje. Kar ima svet groznega, to zaničujem, in kar ima dragocenega, temu se posmehujem. Ne tresem se pred uboštvom, ne koprnim po premoženju; ne trepečem pred smrtjo, ne oklepam se življenja — to bi storil samo zaradi vaših duš.« — Nepopisne so bile njegove muke, ko so ga neusmiljeno tirali skoz neznane, divje kraje v pregnanstvo. Vsled lakote in drugih telesnih bolečin je v Kumani, v kavkaškem gorovju, umrl leta 407. Njegove zadnje besede so bile: »B o g u b o d i h v a l a z a v s e !« Lahko se reče, da je svojim drugim zaslugam pridejal tudi to, da je umrl mučeniške smrti.

Kakor mnogim drugim velikim možem, je tudi njemu zaslužno priznanje prišlo prepozno, šele po smrti. Cesar Teodozij II. se je slednjič vdal prošnjam pobožnih vernikov in je dal sveto truplo rajnega dostojanstvenika nazaj pripeljati v Carigrad. Krasno je bilo razsvetljeno morje in mesto, ko so njegove svetinje pripeljali in slovesno prenesli v cerkev svetih apostolov. Cesar je pokleknil in svetnika milo prosil odpuščanja zaradi krivice, katero so bili storili blagemu pastirju njegovi starši in osobito njegova mati.

»Postave je bil male, nezatne. V mladosti je bil čudno lep, cvetočega lica, črnih las, svetlomodrih oči. A pozneje je bil vsled neprestanega posta zelo suh in upalih oči. Glas pa je bil vedno zelo močan, ljubko doneč, v vsem životu je ohranil vkljub mnogoletnim boleznim žilavo krepost in gibčnost, katera mu je pri govorjenju vžigala mladeniški ogenj. Iz tega popisa se vidi, kakšen je moral biti njegov nastop: častitljiv, pretresljiv; vsakdo je govornika takoj spoznal za svetnika; a kadar je začel z orjaškim glasom grometi, zdelo se je, da se pekel odpira, hribi in gore podirajo; nasprotno je bilo videti nebo odprto, ako je v svetem zamaknjenju govoril o nebeškem veselju.«

Ako vidimo toliko poguma, toliko krotkega trpljenja, toliko junaškega dejanja, toliko angelske svetosti, se nam bode pač moralo milo storiti, ako se ozremo sami nase in premislimo svojo mlačnost in vnemarnost, s katero opravljamo te male in lahke dolžnosti, katere se nam nakladajo, ali jih pa še celo lenobno opuščamo; pa saj so še taki katoličani, katerim se celo ta malenkost zdi že — pretiranost. Bog hotel, da bi se tudi pri nas ukresalo kaj svetega ognja ob takih kremenitih značajih, kakor je bil svetega Janeza Zlatousta. Amen. Ant. Kržič.

Deseta nedelja po binkoštih.

1. Neopravičenost poviševanje sebe in zaničevanje bližnjega.

Bog, zahvalim te, da nisem kakor ta cestninar. Luk. 18, 11.

Kako nevarno je, sebe visoko ceniti, hkrati pa druge zaničevati, nas uči Zveličar v današnjem evangeliju. Neki farizej in neki cestninar, tako govori v priliki Gospod, sta ob istem času molila v tempeljnu. Farizej je hvalil Boga, da ni kakor drugi ljudje in grešniki ali kakor ta cestninar, in je bahato našteval svoja dobra dela; cestninar se pa, svest si svojih pregreh, niti ni upal oči povzdigniti proti nebu, ampak je trkal skesano na prsi, rekoč: Bog bodi milostljiv meni grešniku!

Vidite, predraži, na teh dveh možeh podoba prevzetnega in podoba ponižnega! Prevzetnež samo sebe ceni, druge pa zaničuje; ponižni pa druge ceni in sebe zaničuje. Slednji gre opravičen iz tempeljna, prvi ne. To nas uči, da nikdo ne sme samo sebe visoko ceniti, bližnjih pa zaničevati. In sicer zakaj ne? Zato 1. ker ima vsakdo svoje lastne napake in grehe; 2. ker je tisti, katerega zaničuješ, pri Bogu lahko boljši od tebe in 3. ker sčasoma lahko sam slabejši postaneš od tistega, ki ga zdaj zaničuješ. — To so tisti trije nagibi, ki naj nas odvrčajo od zaničevanja drugih in o katerih vam danes nekoliko povem.

I. Vsakdo ima svoje napake in grehe. Kje je človek, ki bi jih bil prost? Išcite ga po celem svetu in ne boste ga našli. Če imamo pa vsi svoje napake, zato nimamo vzroka svojega bližnjega zaradi njih zaničevati in slabo soditi. Ali ni vsaka napaka graje vredna, naj jo imamo mi ali drugi? Zakaj smo pa vajeni, izpregledovati lastne pregreške, one drugih pa obsojati? Da, to je žal slaba in grda navada večine ljudi! Poglejmo za zgled na Davida! Komu je neznan njegovo prešestvo? Komu neznan umor, ki je sledil temu grehu? Toda kako sodi David o samem sebi in kako o drugih? Slep je za lastne grehe, strog pa proti grehom drugih. Tu ukaže Bog preroku Natanu stopiti pred kralja. Ta prerok začne pripovedovati Davidu o dveh možeh, katerih eden je bil zelo bogat in je imel veliko čredo ovâc in telet, drugi pa je bil reven in je imel eno samo ovco. Zgodi se pa, da obišče bogatega tujec, in bogatin mu mora napraviti južino. Kaj stori? Namesto da bi vzel eno izmed svojih ovc in jo zaklal, vzame s silo onemu revežu njegovo edino ovco, jo zakolje in pripravi iz nje tujcu pojedino. O, kralj

David, pravi Natan, kako sodiš o tem dejanju bogatinovem? Kaj, vzklikne David, to je storil bogatin? Resnično, kakor Gospod živi, s smrtjo ga hočem kaznovati! Slepí David, svojega prešestva in umora ne obsojaš dovolj, rop ovce hočeš pa s smrtjo kaznovati!

In koliko takih Davidov je še dandanes na svetu! Skopuh, slep za svojo skopost, radodarnega imenuje zapravljevca; razuzdanec, slep za svojo razuzdanost, ima dostojnega za omejenca; nespravljivec, slep za svojo nespravljivost, zaničuje svojega nasprotnika zaradi najmanjših napak. Skratka, kristjan, pezdír vidiš v očesu svojega bližnjega, bruna v lastnem očesu pa ne zapaziš. Hinavec, rečem s Kristusom, izderi najpreje bruno iz lastnega in potem šele pezdír iz bratovega očesa!

Kako napačno je izpregledovati lastne napake in grehe, obsojati pa one bližnjega, razvidimo tudi iz nekega svetopisemskega zgleda. Farizeji, ti hinavci, ki so obsojali le grehe drugih, svojih pa ne, pripeljejo nekoč h Kristusu prešestnico ter ga vprašajo, če jo smejo po postavi kamenjati. In kaj odgovori Gospod? Reče, da po postavi res zasluži biti kamenjana; toda hkrati pa zahteva, da naj tisti zažene prvi kamen v njo, ki je brez greha. Zdaj so izprevideli farizeji, kam Kristus meri in kaj hoče s tem reči; svesti si svojih mnogih pregreh so se zato drug za drugim osramočeni odstranili.

Nadalje nam pa tudi zapoved ljubezni do bližnjega prepoveduje druge zaničevati in slabo soditi. Kajti če mi druge zaničujemo zaradi njihovih napak, jim s tem dajemo pravico, nas zaničevati zaradi naših pregreškov. Če bomo pa tako drug drugega le zaničevali, kje je potem ljubezen do bližnjega?

II. Morda bi se rad kdo zdaj oglasil in rekel: Seveda, napake ima vsakdo, toda jaz jih pa vendar nimam toliko in tako velikih, kakor ta ali oni moj bližnji. Jalov ugovor! Kdo ima večje in mnogoterejše napake v očeh božjih, ti ali bližnji, nihče drugi ne vé, nego edinole Bog. In ta negotovost, kdo velja pri Bogu za boljšega, ti ali bližnji, ti popolnoma jemlje pravico slabo soditi svojega bližnjega.

Da, predragi, sodba, kdo ima večje napake nad seboj, jaz ali moj bližnji, ni naša stvar, ampak je stvar Boga. Ker je Bog Gospod vseh stvari, ima edino on pravico nas soditi; in ker je vsled svoje neskončne pravičnosti in svetosti popolnoma nepristransk, je njegova sodba vselej popolnoma pravična. Ker je pa ta božja sodba nam povsem neznana, zato nimamo nobene pravice bližnjega zaničevati. Pa tudi soditi ga nismo opravičeni, ker nas naš napuh in naše samoljubje tako premotita, da sebe vedno izgovarjamo, bližnjega pa obsojamo. Zategadelj pa piše sv. Pavel: »Nimaš izgovora, o človek, kdorkoli si, ki sodiš« (Rim. 2, 1). »Ti pa, kaj sodiš svojega brata? Ali zakaj zaničuješ svojega brata? Saj bomo vsi stali pred sodnjim stolom Kristu-

sovim« (Rim. 14, 10). Prav iz tega razloga je bilo tudi geslo ponižnega sv. Franciška: »Kolikor človek pred Bogom velja, toliko je vreden in ne več.«

Kolikokrat je, predragi, kak bližnji pred Bogom boljši od onega, ki je boljši v naših očeh! Poglejmo v evangelij! Farizej govori o svojih čednostih, cestninar o svojih grehah. Po vnanje soditi, bi imel farizeja za krepostnega bogoljuba, cestninarja pa za zavrgljivega izprijenca. A glejte božjo sodbo! Farizej ravno z naštevanjem svojih dobrih del razodeva napuh, cestninar pa s priznanjem svojih grehov ponižnost. Prvega pogubi njegov napuh vkljub vsej njegovi pravičnosti, slednjega reši njegova ponižnost vkljub vsem njegovim grehom. Ali vidite, kako malo vzroka ima človek ceniti samega sebe? Morda zaničujemo bližnjega zaradi grehov in napak, katerih ga dolžimo. O, morda so njegove napake v očeh božjih velikokrat manjše od naših! Morda prosi on vsak dan Boga za nje odpuščenja, dočim smo mi slepi za svoje pregrehe. Njega reši skesanost in ponižnost, nas pogubi zaslepljenost in napuh.

Na kaj naj bi pa tudi bili ponosni? Kaj naj bi nam dajalo opravičen vzrok zaničevati bližnjega? Morebiti kaka čednost ali dobro delo? Kako, ker ima bližnji morda polno skrivnih kreposti in dobrih del. Znano vam je najbrže, kaj je Bog odgovoril nekemu puščavniku. Ta samotar je živel v največji bedi in vse, kar je imel, je bila ena mačka. Ali more biti še kak človek na zemlji, tako je mislil nekoč puščavnik sam pri sebi, ki bi imel manj deleža na svetu, nego jaz? Pa glej, takoj se oglasi Bog in pravi: Moj služabnik Gregorij, rimski papež, je pri vsej svoji slavi in časti in bogatiji, ki jo uživa, revnejši od tebe, ki si na svojo mačko tako navezan. Vidite li, predragi, kako drugače sodi Bog in kako malo vemo, kdo je pri njem boljši? Če pa tega ne vemo, tudi ne smemo nikoogar zaničevati.

III. Toda recimo, kristjan, da si ti v istini boljši pred Bogom, kakor ta ali oni tvoj bližnji, katerega zaničuješ; ali boš pa tudi tak ostal v prihodnje? Ali ni prav lahko mogoče, da postaneš mnogo slabši od bližnjega?

Kaj je vse dobro, predragi, katero imamo, dušno in telesno? Ali ni prostovoljni dar božji, za katerega moramo zahvaliti le božjo dobrotljivost? »Kaj pa imaš,« vprašuje sveti Pavel, »česar bi ne bil prejel? Ako si pa prejel, kaj se hvališ, kakor bi ne bil prejel?« (I. Kor. 4, 7.) Se hočeš li, o kristjan, zaradi tega nad druge povzdigovati? Čuj Zveličarja, ki ti kliče: »Kdor se povišuje, bo ponižan« in »kdor stoji, naj gleda, da ne pade,« opominja apostol.

Ali ni bil David bogaboječ kralj? Da. Je pa li vedno tak ostal? Ne. Krivega se je storil prešestva in umora. — Ali ni bil Salomon najmodrejši med zemljani? Da. Ali je pa vedno tak ostal? Ne, kajti ženske so ga zapeljale celo v malikovalstvo. — Ali ni bil Samson močan in nepremagljiv? Da. Ali je pa

ostal do konca? Ne, ker se je dal od prekanjene Dalile prevariti. — Ali ni bil sv. Peter zvest učenec Gospodov? Da. Ali je pa vedno tak ostal? Ne, ker je trikrat zatajil svojega Učenika. — Ali nista bila Tertulijan in Origen slavna učenika svete Cerkve? Da. Ali sta pa tudi ostala do konca? Ne, ker sta v verske zmote zabredla. — Ali ni bil Sapricij vnet spoznavalec Kristusa? Da. Ali je pa tudi tak ostal? Ne, ker je odpadel. — Vsi ti so bili pravični, bogaboječi, toda niso vedno taki ostali. In tako je bilo tisoč in tisoč drugih dovolj časa dobrih in Bogu dopadljivih, a naposled so postali slabeyši kakor tisti, katere so izpočetka daleč prekašali v čednostih. Kdo izmed nas pa, ki je zdaj bogoslužen, ima zagotovilo, da bo do konca življenja tak ostal? Nihče. In vendar pravi Gospod izrečno, da le, kdor bo stanoviten ostal v dobrem do konca, bo zveličan. Zato se pa potrudimo, predragi, za to stanovitnost in nikdar ne zaničujemo svojega bližnjega!

Pravi kristjan bo samega sebe manj cenil kot bližnjega; kdor ima pa druge za slabše kakor samega sebe, je farizej. Pravi kristjan zapazi na sebi večinoma le nedostatke, napake in slabosti; kdor pa zapazi na sebi same kreposti, je farizej. Pravi kristjan skriva svoja dobra dela in prizna svoje pregrehe; kdor pa prikriva svoje pregrehe in se baha s svojimi dobrimi deli, je farizej. Farizej je bil pa od Boga zavržen, a ponižni cestinar opravičen. Da bomo tudi mi opravičeni, predragi, posnemajmo cestinarja in ne farizeja! Amen.

Po P. R. Graserju O. S. B.: K. Čik.

2. Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

XII. Sv. Ambrozij.

Dva človeka sta šla v tempelj molit.
Luk. 18, 9.

Dva človeka sta šla v tempelj molit. Samo dva — in kako različna sta bila! Kakšen razloček bi opazili, ko bi primerjali vse Izraelce, ki so hodili v tempelj molit; kaj pa šele, ko bi primerjali vse kristjane, ki so hodili ali ki še hodijo v cerkev molit! Jezus se je sicer v priliki o dveh različnih obiskovalcih templja oziral le na eno lastnost, ki je pa v prvi vrsti odločilna za značaj vsakega človeka — napuh in ponižnost! Zakaj napuh je podlaga premnogim drugim slabim lastnostim, ponižnost pa je zanesljiva podlaga menda pač vsem drugim čednostim.

Ako torej primerjamo tudi zdaj ljudi, ki hodijo v cerkev, to je katoliške kristjane, jih bomo tudi lahko uvrstili vse v dva

tabora, v pravične in nepravilne — v dobre in slabe kristjane. Tako, da lahko kar naravnost rečemo: zgodovina krščanstva — cerkvena zgodovina — je opisovanje prijateljev in sovražnikov Kristusovih — dobrih in slabih ljudi. Pa na slabe se ne oziramo tako radi, omenjamo jih le bolj mimogrede, kot nekako svarilo, kakšni ne smemo biti; priljubili so se nam dobri, izvrstni katoliki — naši vzorniki v cerkveni zgodovini, ker vemo, da nam je zvesto opazovanje njihovih krasnih zgledov prekoristno za naše dušno življenje. Ogleдали smo si že vzorno življenje in delovanje imenitnejših cerkvenih očakov v vzhodni ali grški Cerkvi. A prav tako hvalno so se vedli in junaško delovali cerkveni očetje v zahodni ali latinski Cerkvi. Tudi izmed le-teh si moramo nekatere nekoliko natančneje ogledati; in sicer danes s v. Ambrozija, škofa milanskega, ki je za nas tudi zato posebej znamenit, ker je živel in deloval v naši bližini, v mestu, ki je bilo nekdanje v našem cesarstvu.

Ambrozij je zagledal luč sveta okrog leta 340. v Treviru, kjer je stanoval njegov oče, ki je bil imeniten Rimljan in cesarjev namestnik v Galiji. Pa oče mu zgodaj umrje; le sreča zanj, da je imel tako izvrstno mater, ki se je po moževi smrti s svojimi otroki preselila nazaj v mesto Rim ter tam živela le za Boga in za svoje tri otroke. Tako lepo jih je oskrbovala, da so vsi trije postali svetniki: sestra Marcelina, sveti Satir in sveti Ambrozij. Posebno je čislala Ambrozija zaradi nenavadne nadarjenosti in ljubeznivega, krotkega srca. Lahko si mislimo, kako globok vtis na pobožno materino srce je storila nenavadna prikazen, ko je še Ambrozij ležal v zibelci. Spečemu otroku se namreč spusti čebelni roj na obraz ter leta v usta in ven, potlej pa se brez vsakega poškodovanja roj zopet vzdigne in odleti. Nato reče oče: »Ako bode dete živelo, mora kaj posebnega biti iz njega.« Gotovo je morala njegova pobožna mati še bolj vesela biti tega prizora. In kar je bilo v njeni moči, si je prizadevala, da bi se izpolnile očetove besede. Skrbela mu je za dober pouk; v bogoljubnosti pa mu je bila sama najboljša učiteljica z besedo in dejanjem. Njen trud je bil obilno poplačan.

Njegova sestra je bila starejša in je poleg matere veliko pripomogla z lepim zgledom in nauki, da je ves čas Ambrozij ostal tako nepopačen in nedolžen v sredi izprijenosti velikega mesta. Do svete Cerkve in do duhovščine je imela silno veliko spoštovanje; ako je srečala škofa, je ponižno pokleknila pred njim in mu spoštljivo poljubila roko. Nekega dne se tudi Ambrozij pošali in ji ponudi roko, rekoč: »Še pred menoj poklekni in poljubi to-le roko, zakaj tudi jaz bom kdaj škof.« Pač si takrat sam ni mislil, da bode ta nedolžna šala, s katero je hotel le podražiti sveto sestrico, postala kdaj istina.

Preden posebej govorim o sv. Ambroziju, naj iz tega srečnega družinskega življenja še dostavim, kako ginljiva je bila ljubezen med tremi dušami: med svetim Ambrozijem, svetim Satirom in njuno sestro sveto Marcelino. Sv. Ambrozij je to posebno pokazal v ginljivem govoru, ki ga je imel po svojem rajnem bratu, in v prelepih pismih, katere je pisal svoji sveti sestri iz Milana v Rim. In ker ga je prosila, naj bi ji poslal tudi prepisane pridige, katere je v Milanu s toliko gorečnostjo in s tolikim uspehom govoril v proslavo »svete čistosti in devištva«, je sestavil tri knjige »o devištvu«, v katerih se posebno lepo zrcali ne le njegova učenost in govorniška spretnost, marveč še zlasti njegovo čisto, nedolžno, zlato srce. Krasno je tudi popisal prelepo slovesnost, ki se je takrat vršila v cerkvi sv. Petra, ko je sestra Marcelina obljubila vedno devištvo in sprejela iz rok papeža Liberija deviško ogrinjalo; pridejal je tudi veličastni govor, ki ga je ob tej priliki govoril o devištvu ta slavni papež.

Sole, po katerih je bilo takrat mogoče dospeti do višjih državnih služb, so zahtevale zlasti posebno izobrazbo v pravdništvu in govorništvu. V teh dveh strokah se je Ambrozij tako odlikoval, da je bil izvoljen članom rimskega senata in ga je kmalu potlej pozval cesar Valentinijan I. za namestnika provincij Ligurije in Emilije (leta 370.). Kot cesarjev namestnik je stanoval v Milanu, glavnem mestu provincije Emilije. Svojo visoko službo je izvrševal z ostro pravico in modro milobo, tako da si je pridobil ljubezen vseh podložnikov. Za škofa je bil takrat v Milanu Avksencij, voditelj arijancev v zahodu, katerega je posebno podpirala cesarica Justina. Leta 374. umrje Avksencij, in sedaj je moral Ambrozij službo svetnega vladarja zamenjati s službo nebeškega Gospoda. Prišlo pa je to tako-le.

Za naslednika na škofovskem prestolu so se tako hudo prepirali arijanci in katoličani, da se je bilo bati silovitih izgrediv. Da bi odvrnil in zabranil kaj takega, gre Ambrozij v cerkev in opominja zbrane množice, naj to imenitno opravilo izvrše v miru in edinosti. Kar se nenadno oglasi izmed ljudstva otroški glas: »Ambrozij je škof!« Kakor iz enega grla ponovi vsa množica ta otroški glas, ki so ga imeli za klic iz nebes. Zastonj se upira cesarski namestnik, češ, da še ni krščen, da ni bogoslovsko izobražen, da je tudi pretrde narave, da bi mogel biti škof. Ljudstvo se ne zmeni za take ugovore, marveč le še glasneje kliče: »Ambrozij bodi naš škof!« Ko hoče Ambrozij ubežati, udere ljudstvo za njim in se ne dá poprej pomiriti, dokler ne obljubi, da naj cesar odloči. Cesar, ki je zelo čislal Ambrozija zaradi njegovih čednosti, rad ustreže ljudem in potrdi volitev. Ambrozij se dá krstiti in teden pozneje je bil že posvečen za škofa 7. decembra 374. Ambrozij se je lepo pripravil z molitvijo, učenjem in drugimi vajami za svoj visoki poklic. Vsi vneti katoličani so se zelo veselili te izvolitve.

Izvedel je to tudi tja v Cezarejo v Kapadociji veliki škof sveti Bazilij ter razodene svojo radost v takem-le pismu: »Boža hvalim, da si voli v vseh časih take, kateri so mu všeč. Tako je sedaj izvolil iz kraljevega mesta, iz glavnega mesta na svetu, moža vzvišenega duha, izvrstnega po plemenitem rojstvu, po blesku bogastva in po govorništvu, kateremu se svet čudi, kateri pa zaničuje vsa ta svetna veličastva, da bi Kristusa pridobil... Osrči se torej, mož božji! ki si vzprejel evangelijski ne od ljudi, marveč od Gospoda samega, ki te je odbral izmed sodnikov tega sveta, da bi te povzdignil na stol apostolov: torej bojuj dober boj, pripravljaj, če je strup arijanske zmote nekatero ostrupil, ozdravljajočih zdravil za boleznij ljudstva. Piši mi velikokrat in veliko pisem v tolažbo, ker sva tako daleč narazen, kakor tudi zato, da se vedno ohrani najino prijateljstvo.«

Zaupanje, katero so imeli vsi dobromisleči do novega škofa, se je izpolnilo v polni meri, še bolj sijajno kakor so pričakovali. Da bi mogel popolnoma izvrševati svojo težko nalogo in posvečevati ovčice, njegovi skrbi izročene, začel je s tem, da je najprej poskrbel za lastno svetost in popolnost. Precej ko je bil povišan za škofa, je vse svoje dragocenosti in vse premoženje podaril ubogim in Cerkvi; ko je umrl njegov brat Satir, razdelil je tudi njegovo dediščino. Živel je zelo ostro, postil se vsak dan do večera razen ob nedeljah in praznikih; ves čas podnevi je obračal za delo in svoj poklic, ponoči pa molil, premišljeval sveto pismo in prebiral spise krščanskih pisateljev ter le prav malo časa počival. Pridigoval je vsako nedeljo. Njegovi cerkveni govori so bili kaj izrednega; od vseh strani, tudi iz daljnih krajev so ga hodili poslušat, ne le katoličani, marveč tudi krivoverci in pagani. Premnogo se jih je izpreobrnilo in poboljšalo. Najslavnejši spokornik, ki ga je pridobil sveti Cerkvi, je bil sv. Avguštin iz Afrike. Pa ni bil le domačim pomočnik in skrben oče, marveč še oddaleč so prihajali k njemu iskat pouka, sveta in pomoči. Iz jutrovega sta prišla dva imenitna Perzijana, da bi se prepričala o njegovi modrosti, in polna občudovanja se vrneta v svojo domovino. Tudi poslanci markomanske kraljice Fritigile so prinesli bogatih darov za milansko cerkev in ga prosili, naj bi ji poslal pismen pouk o pravi veri, kar je seveda z veseljem storil svetnik. Prišla je pozneje tudi kraljica sama v Milan, a prepozno, sveti škof je bil že pokopan.

A ta tako mili, tako rahločutni in dobrosrčni mož je bil tudi trden kakor kremen in jeklo ter neupogljiv in neizprosni, kadar je bilo treba varovati pravice svete Cerkve zoper kogarkoli. Kakor se je moral v Carigradu sv. Krizostom vojskovati zoper ničemurno cesarico Evdoksijo, enako se je moral v Milanu sv. Ambrozij upirati krivičnim zahtevam arijanski zmoti vdane cesarice Justine. Zahtevalo se je od svetega škofa o veliki noči leta 385., da naj prepusti neko katoliško cerkev arijancem za

službo božjo. Ambrozij se nikakor noče vdati, marveč ponosno odvrne: »Ko bi cesar zahteval kaj takega, kar je moje, bi se ne branil, čeravno je vse moje premoženje lastnina ubožcev; kar pa je božje, do tega nima cesar nobene pravice!« Naslednje leto o veliki noči se je ponovila ista zahteva s pristavkom, da mora Ambrozij mesto zapustiti, ako se ne vda. Ambrozij ostane stanoviten in odgovori: »Svoje občine ne smem zapustiti; sicer pa zoper silo nimam moči.« Sedaj so vojaki obkolili cerkev, v kateri je Ambrozij z ljudstvom opravljal službo božjo. Straža je puščala vsakogar noter, a nikogar vun. Nastala je velika stiska, zakaj množice zbranega ljudstva so morale vso noč ostati v cerkvi. Ambrozij je ukazal psalme prepevati, in sicer tako, da ste se vrstila dva oddelka pevaje vsak svojo vrstico. V zahodni Cerkvi doslej še ni bilo te navade, odslej pa se je uvedla povsod. Tako je mirno minula noč in celo vojščaki so se pridružili pobožnim pevcem in začeli tudi peti; cesarica je morala odnehati in umakniti svoje zahteve. Plemenito srce sv. Ambrozija se pa lepo zrcali tudi v tem, da se je po cesarjevi smrti enako možato potegnil za pravice cesaričine ter jo s svojo veljavo in pogumnostjo rešil njenih mogočnih sovražnikov.

Posebno pa je sv. Ambrozij pokazal vse veličje svojega kremenitega značaja v tej-le dogodbi. Leta 390. so se bili Tesaloničani spuntali in umorili cesarskega namestnika, ker je bil dal zapreti nekega jako priljubljenega igralca. Cesar Teodozij, ki je že od leta 378. vladal vzhodni del cesarstva, je bil sicer blažega značaja, a le prenagle jeze. Ta upor ga tako razsrdi, da ukaže hudo in neusmiljeno maščevanje. Vojaki so v Tesaloniki ljudstvo, ki se je bilo v velikih množicah zbralo v tekališču, tri ure klali in morili brez razločka, je li kdo kriv ali nedolžen, mlade in stare, moške in ženske; padlo jih je 7000 (ali kakor nekateri sporočajo, celo 15.000). Sicer se je bil cesar kmalu nekoliko utolažil in se je kesal ter poslal drug ukaz, ki naj bi preklical prvega, a poslanci so prišli prepozno, krvavo dejanje je bilo že izvršeno. Po vsem cesarstvu je zavladala nevolja, vse je strmelo. Kaj takega se ni slišalo od časov krutega preganjanja. Teodozij je bil takrat v Milanu, Ambrozij pa se mu umakne na deželo ter piše od tam pismo, katero naj bi sam bral in ne kazal drugim. V tem pismu zahteva sicer spoštljivo, vendar z vso odločnostjo, da naj se ne drzne priti v cerkev, dokler ni dovršil potrebne pokore. Noben mašnik njegove škofije bi ga ne mogel odvezati in on sam si v njegovi navzočnosti ne upa več opraviti presvete daritve. A nada Ambrozijeva, da bode cesar sam prosil odveze in potrebne pokore, se ni izpolnila. Cesar je menda pokazal pismo svojim zaupnikom, ki so mu hinavsko prigovarjali, naj se nikar ne pokori škofu; zlasti minister Rufin, ki mu je bil tudi nasvetoval ono neusmiljeno maščevanje, ga je hujskal.

Kakor bi hotel pokazati, da ga nima nihče pravice grajati, pride cesar, kakor po navadi, v sijajni opravi in z obilnim spremstvom. Že je prestopil vrata v preddvor, že se bliža tudi cerkvenim vratom. Tu mu pride Ambrozij naproti v škofovski opravi in ga nagovori z nadsvečeniško resnobo: »Vidim, žal, o cesar, da ne izprevidiš, kako veliko zločinstvo je prelivanje krvi, katero si zaukazal, tudi sedaj ne, ko se ti je jeza že polegla. Morebiti ti brani obsežnost tvoje moči, da ne spoznaš napake in otemnjeva tvoj pogled prostost, storiti karkoli. Toda pomisli, da si umrljiv kakor mi in da se kdaj povrneš v prah, iz katerega smo vsi upodobljeni, in da blesk tvojega škrlata pokriva slabotno telo. Pomisli, ljudje, katerim zapoveduješ, so kakor ti, otroci enega stvarnika in kralja. S kakšnim očesom hočeš torej gledati tempelj tega skupnega Gospoda? Kako se drznejo tvoje noge stopiti v njegovo svetišče, kako se upajo tvoje roke, od katerih še kaplja kri nedolžnih, povzdigovati se proti njemu? Kako hočeš sprejeti Telo Gospodovo, kako bližati kelih svojim ustnicam, raz katere so prišle take srdite besede, zahtevajoče umor nedolžnih? Nikar ne pridevaj novega zločina temu, katero te že obtežuje, in vrni se. Sprejmi pokoro, katero ti Bog naklada, zakaj ona je zdravilo za tvojo bolno dušo. Ako si grešil kakor David, posnemaj ga tudi v kesanju.«

Cesarja so pretresle te besede — čutil je, kako je škof storil le svojo dolžnost — vrne se s solzami v očeh. Osem mesecev ga ni bilo v cerkev, tudi doma je odložil ves cesarski sijaj in se ostro pokoril, ljudstvo pa je goreče molilo zanj. Med tem se je približal božični praznik. Zjutraj ga dobi njegov minister Rufin vsega solznega ter se mu nasmehne. »Ti se smeješ,« pravi Teodozij, »in ne čutiš moje stiske. Za sužnike in berače je danes cerkev božja odprta, vsako uro lahko molijo h Gospodu, zame pa je cerkev zaprta in tako tudi vrata nebeska, zakaj Kristus pravi: Kar boste zavezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih.« — »To ni tako zares,« odvrne Rufin, »Ambrozija bom že pripravil do tega, da te odveže.« — »Ne,« odvrne Teodozij, »poznam ga. Iz strahu pred cesarsko oblastjo ne stori ničesar zoper božjo postavo.« — Rufin gre res do škofa, a ne opravi ničesar, in to sporoči cesarju. Cesar pa pravi: »Ne, te bolečine ne morem več prenašati, pojdem in storim, kar bo zahteval.« Cesar pride, a Ambrozij ga ne sprejme takoj v cerkev, ker misli, da hoče siloma dobiti odpuščanje; šele ko se prepriča, da je Teodozij res skesan in pripravljen za katerokoli pokoro, ga odveže in mu dovoli iti v cerkev. Posebej še zahteva, da izda cesar postavo: med smrtno obsodbo in nje izvršitvijo mora preteči trideset dni, in obsodba naj se še enkrat predloži cesarju v potrjenje. Ljudstvo je bilo do solz ginjeno, ko je videlo cesarja v toliki ponižni in skesani spokornosti.

Cesar ni kar nič zameril škofu te odločnosti, marveč še veliko bolj ga je čislal ter je o neki priliki rekel: »Le enega

poznam, ki je vreden, da je škof, in ta je Ambrozij.« Odslej sta si bila še veliko večja prijatelja, pač vredna drug drugega. Cesar je umrl že čez pet let (395). Ambrozij je imel prelep pogrebni govor. Med drugim je rekel: »Ljubil sem tega moža, ker mu je bila bolj všeč graja nego prilizovanje. Objokoval je v zbirališču vernikov greh, h kateremu ga je zavedla goljufnost drugih; kot cesar se ni sramoval javne pokore in potem ni potekel noben dan v njegovem življenju, da bi ne bil objokoval svojega greha.« — Dve leti pozneje je šel v večnost po zaslužen plačilo škof Ambrozij. Ko so mu prigovarjali na smrtni postelji, naj moli za podaljšanje svojega dražega življenja, je odgovoril: »Živel sem med vami tako, da se mi ni treba sramovati, če živim še dalje. Pa tudi umreti se ne bojim, zakaj imamo milostnega Gospoda.«

S tem sklenem: Živimo tudi mi tako, da se ne bo nam treba nikdar nikjer sramovati svojega vedenja, in da bomo nazadnje tako lahko in zaupno pričakovali sodbe Gospodove kakor vrli škof sv. Ambrozij. Amen.

Ant. Kržič.

Praznik Marijinega vnebovzetja.

Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

XIII. Marija v cerkveni zgodovini.

V družbi svetnikov je moje bivališče.
Sirah 24, 16.

Danes praznujemo pravzaprav trojen praznik: spomin Marijine smrti, spomin njenega vnebovzetja in spomin njenega kronanja v nebesih. Vse troje in vsako posebe je neizrečno veličastna skrivnost. Za navadnega človeka je smrt nekaj grenkega, nekaj tužno pretresljivega, čemur se protivi naša narava. Za Marijo pa je bil smrtni dan najlepši, najsrečnejši dan njenega bivanja na zemlji. Saj pri Mariji ni bilo prav nič, kar bi bilo moglo le količkaj greniti njene zadnje trenutke; zanj je bila smrt le konec zemeljskih težav in pričetek nedopovedljive radosti, — njena smrt je bila brez bolečin, brez vsake bridkosti. Druga skrivnost današnjega praznika je Marijino vnebovzetje, t. j. ne le z dušo, marveč tudi s telesom je že prejela, kar druge zveličane čaka šele po sodnem dnevu: oj, kolika nedopovedljiva sreča! Tretja skrivnost: kronanje v nebesih pa nam pove, kako je bila v nebesih poveličana in povzdignjena nad vse druge zveličane, tudi nad najvišje angele ter je najbližja presveti Trojici. Dosegla je torej Marija najvišjo slavo in srečo, kolikor je je možno ustvarjeno bitje.

Pa današnji praznik ne pomeni le sreče, ki jo je dosegla Marija, marveč tudi srečo za nas. Marija je postala Kraljica nebes in zemlje — kraljevska srednica med Bogom in med nami. Ona je Kraljica, ki kraljuje v občestvu svetnikov v nebesih, v vicah in na zemlji, kakor beremo v današnjem listu: »V družbi svetnikov je moje bivališče.« Torej Marija še vedno živi med nami in skrbi kot najboljša Mati in mogočna Kraljica za uspeh in blagor sv. Cerkve. Da bi se te neizmerne dobrote naše nebeške Matere še bolj prepričali, vam bom danes nekoliko pojasnil, kaj je Marija v cerkveni zgodovini.

Smem se zanesti, da so vsaj premnogi izmed nas imeli že v rokah kako knjigo cerkvene zgodovine in jim je vsaj v pregledu znana njena vsebina. V cerkveni zgodovini pridejo v poštev zlasti te-le reči: 1. razširjanje sv. Cerkve; 2. opisuje se pogubno delovanje krivovercev in njim nasproti nesmrtni zasluge svetih cerkvenih očetov; 3. pripoveduje se, kako se je v raznih dobah opravljala služba božja, kako so se praznovali sveti časi in prazniki, kaj je krščanska umetnija storila za krasoto hiše božje in v poveličevanje svetih opravil; 4. nam cerkvena zgodovina kaže krasne vzore bogoljubnih kristjanov, zlasti redovnikov, tudi o šoli rada kaj omeni. — V vseh teh ozirih je prezanimivo opazovati, v koliki časti je bila prečista Devica Marija in kako vplivno je bilo njeno češčenje v vseh dobah cerkvene zgodovine, po vseh deželah, kjerkoli se je širila sveta katoliška Cerkev.

I. Ozrimo se najprej na zunanje delo sv. Cerkve — na njene misijone. Že precej v začetku je imela Mati božja pri tem delu poseben delež. Stala je takorekoč že pri zibelci svete katoliške Cerkve, t. j. na binškošni praznik, ko so prejeli apostoli Sv. Duha in pod načelnštvom sv. Pavla pričeli snovati kraljestvo božje na zemlji, kakor jim je bil zapovedal Jezus Kristus, že takrat je bila navzoča nebeška Kraljica, prečista devica Marija.

V bibličnih zgodbah, v šolski knjigi, je na sliki, ki nam predstavlja žalostni odhod naših prvih staršev iz raja, tam v zračnem ozadju naslikana Mati božja; to pa zato, ker je že takrat obljubil neskončno usmiljeni Bog, da bo poslal Odrešenika po ženi, ki bo strla kači glavo. Torej v Marijinem imenu se začne stara zaveza precej po grehu prvih staršev. Enako vidimo na čelu cerkvene zgodovine tudi Marijo. Med apostoli je na Sijonskem griču in moli ž njimi, ko pričakujejo Sv. Duha. V Marijinem imenu — Marijini osebni navzočnosti — se torej tudi začne nova zaveza — sveta katoliška Cerkev.

To je bilo nekaj prirčno ginjlivega, da so imeli prvi kristjani še Marijo med seboj, v svoji družbi; ž njimi je bila pri

službi božji, pri molitvah in bogoljubnih shodih; bila jim je učiteljica in svetovalka, z besedo in zgledom. Tista, ki so jo slavno vladajoči papež Leon XIII. ukazali v lavretanskih litanijah častiti in prositi z naslovom »mati dobrega sveta«, je bila že takrat, ko je živela na zemlji, mati dobrega sveta, pa tudi pomočnica kristjanom, osobito apostolom in evangelistom. Iz njenih ust so izvedeli mnogo podatkov o Zveličarju, zlasti o Jezusovi detinski in otroški dobi.

Več časa je bila v Jeruzalemu, mogoče da tudi na Galilejskem, potem pa, ker je bilo tu nasprotstvo le preveliko in že krvavo preganjanje vernikov, se je preselila s sv. Janezom v Efez v Mali Aziji. Pred smrtjo se je pa zopet vrnila v Jeruzalem, v one predrage, nepozabne kraje, kjer je deloval, trpel in umrl njen preljudi Sin. Legenda pripoveduje, da so se tudi apostoli zbrali v Jeruzalemu, da bi še enkrat skupno počastili Mater božjo, se poslovili ter slišali zadnje nauke in svete, pa tudi tolažila presvete Device, nebeške Kraljice. Bivala je na Sijonskem griču in tam — blizu Davidovega groba — je umrla. Še zdaj kažejo poleg obednice, kjer je bila zadnja večerja, kraj, kjer je nekdaj stala Marijina smrtna postelja. Apostoli in tamošnji kristjani so jo spoštljivo in častitljivo pokopali v podnožju Oljske gore v dolini Jozafat, kjer je še zdaj v častnem spominu kraj njenega groba.

Kakor pripoveduje starodavno sporočilo, je eden izmed apostolov prepozno prišel, in ko je tretji dan še enkrat želel videti premilo obličje nebeške Kraljice, so apostoli odprli grob, a niso več našli Marijinega telesa. Že se je bilo zopet sklenilo z dušo in preblažena Devica je bila sprejeta z dušo in telesom v nebeško veličastvo, kakor bodo pravični šele sodnji dan. Tako so verovali prvi kristjani, tako verujemo tudi zdaj katoličani, dasi še sv. Cerkev ni izrečno govorila razsodbe o tem.

Iz starodavnih poročil se dá posneti, da je Marija po Kristusovem vnebohodu živela še kakih 15 let. — Tudi od daljnih krajev so prihajali verniki, da bi mogli videti njeno premilo obličje. Na Grškem n. pr. je živel svet mož Dijonizij. Sv. Pavel ga je bil izpreobrnil. Ta je tako želel videti Marijo, da je potoval v Jeruzalem. Ko jo zagleda, se tako zavzame, da bi jo bil skoro po božje častil, ko bi ne bil poučen, da kakor je tudi Marija vzvišeno bitje, vendar ostane stvar, brez mere nižja od Boga.

Apostoli so se zopet razšli. Če so že poprej z vneto besedo oznanjali slavo Marije, Jezusove Matere, so jo proslavljali še tem bolj zdaj, ko se je preselila k svojemu božjemu Sinu v nebeško slavo. V apostolski veroizpovedi ima tudi Marija svoje častno mesto. In kakor apostoli, tako so tudi njih učenci goreče pospeševali slavo Marijino. Tega nas prepričajo najstarejši spomeniki: v katakombah, kamor so se prvi kristjani ob času pre-

ganjanja zbirali k službi božji, so se našle raznovrstne podobe Marijine. To je dovolj jasen dokaz, kako pristrčno so ljubili in častili prvi kristjani Mater božjo.

Pa kakor apostoli, prav tako so delali tudi vsi drugi misijonarji sv. katoliške Cerkve. Kar povsod, kjer se je širila vera v Jezusa Kristusa, se je vzporedno širilo tudi češčenje njegove božje Matere, preblazene Device Marije. Vsa krščanska svetišča vseh vekov, krščanska literatura vseh časov, zavest vseh zvestih katolikov po vseh delih sveta nam to izpričuje dovolj jasno, ko bi tudi molčala vsa tozadevna zgodovinska sporočila. A pri mnogih misijonarjih nam je tudi zgodovinsko izpričano, da so posebej Mariji že naprej izročevali napore svojega misijonskega dela, le od nje pričakovali ugodnih uspehov. Sveti Frančišek Ksaverij, apostol Indije, za sv. Pavlom največji oznanjevalec sv. vere, je Mariji izročal in priporočal vse svoje misijone in druga važna opravila. Slavni Kolumb, ki je zlasti iz tega namena pričel svoje epohalno podjetje, da bi se med pogani širila in utrdila sv. vera, je tudi v Marijinem imenu in zaupajoč v Marijino mogočno pomoč zasnoval svoje veliko delo, saj je celo eno svojih treh prvih ladij imenoval po Marijinem imenu. Enako so ravnali tudi oni misijonarji, ki so našim prednikom prižgali luč sv. vere; dokaz nam je med drugimi Marijino svetišče pri Gospej Sveti na Koroškem. — Starejši ljudje se še spominjajo, kako so pred več leti tudi mnogi naši rojaki šli v svete misijone na razne kraje, v Ameriko, Afriko itd. Z glnljivimi Marijinimi pesmimi so se poslavljali domačini od njih, oni pa so prepevaje slavo Mariji hiteli čez širno morje v daljne nepoznane kraje, in ko so tam divjake izpreobračali, so jih učili Marijine molitve, Marijine pesmi.

II. O Marijini slavi nam vé veliko častnega povedati tudi drugo poglavje cerkvene zgodovine, ki nam sicer govori o žalostnih rečeh, o krivovercih in verskih zmotah. Izmed ogromnega gradiva naj vam opišem le dve ali tri reči.

V V. stoletju je začel nesrečni patrijarh v Carigradu, Nestorij, učiti pogubno krivo vero o Jezusu Kristusu, češ, da ima dve osebi, da sta takorekoč dva Kristusa, da je kot Bog zase in kot človek zase; rojen je bil le kot človek, božja narava pa se je potem pridružila, a se ni tesno zedinila s človeško, marveč je le prebivala v Kristusu-človeku. In seveda je vsled tega tudi trdil, da se Marija ne sme imenovati Mati božja, marveč naj se imenuje le mati Kristusova. Hudo je užalil verno ljudstvo ta novi bogokletni nauk. Krepko so se potegnili drugi škofje za resnico in čast Marijino. Le prav malo škofov je mogel krivoverec pridobiti zase. Najodločneje je nastopil aleksandrijski patrijarh sv. Ciril. V začetku ni imenoval krivoverca po imenu, marveč je le goreče, ustno in pismeno razlagal njegovi zmoti nasprotno resnico; a potem je javno nastopil

zoper Nestorija in pomoči iskal pri papežu Celestinu I. Ta je sklical III. vesoljni cerkveni zbor v Efez, ki se je vršil v Marijini cerkvi kaj slovesno. 22. junija 431 je bil oni tako pomembni dan. Škofje — zbralo se jih je blizu 200 — so zborovali v cerkvi, zunaj pa je ljudstvo ves dan nestrpno čakalo izida. Nepopisna radost je zavladovala med verniki, ko se je zvečer pozno razglasil škofovski sklep, ki je zavržel Nestorijevo zmoto ter določil: »Kdor presvete Device ne pozna in prizna kot Mater božjo, bodi izobčen!« Škofe so s plamenicami spremljali v stanovanja in prijetne vonjave so zažigali pred njimi. Takrat je baje nastala prošnja: S v. M a r i j a , M a t i b o ž j a itd. Ljudsko navdušenje je neki vzkipelov v teh besedah. Znamenito je, da se je ravno v Marijinem mestu tako slovesno poveljevala Marijina čast!

Preskočim mnogoštevilne krivoverske dogodke, v katerih je bila odločilna Marijina pomoč, ter omenim le onega iz 16. stoletja, ki se posebej tiče tudi naše domovine. Lutrovo krivoverstvo, takozvano protestantstvo, je pretilo tudi našo deželo zapresti v svoje zmote in potegniti v nesrečo. Že je bilo tudi pri nas precejšnje število odpadnikov in nevarnost ne majhna. A v tej stiski nam je prišla na pomoč nebeška Kraljica, kateri je odnekaj naše slovensko ljudstvo prav posebno vdano. Dà, Mariji se moramo posebej zahvaliti, da je ostala naša dežela s tako majhno izjemo vsa katoliška. V odločilnem trenutku je strogo nastopil zoper protestantstvo Ferdinand I. (kot cesar Ferdinand II.). A preden je storil ta odločilni korak, je šel na božjo pot v Loreto, in tu pred Marijinim oltarjem obljubil, da bode svoje dedne dežele očistil krivoverstva in povrnil katoliški veri, naj stane kar hoče, četudi deželo in ljudi, kri in življenje. Ko je postal cesar, je to obljubo ponovil tudi v slavni romarski cerkvi »Maria Zell« na Štajerskem tudi še z ozirom na druge sosednje dežele. Zaupajoč na Marijino pomoč je l. 1598. zaukazal, da morajo v 14 dneh vsi protest. predikanti zapustiti Gradec in vsa mesta njegovih dežel. Protestantski stanovi so sicer oporekali, in predikanti so se obotavljali. A ko so videli resno odločnost, so se zvečine vdali; le nekaj upornikov je bilo zaprtih, a smrtna obsodba ni zadela nobenega. Zdaj je bilo lahko delo, zaslepljeno ljudstvo zopet privedi na pravo pot, ko so bili odstranjeni hujskači. Kateri so pa ostali trdovratni, so se morali izseliti (kakih 200). V tem prepričanju, da je bila zlasti z Marijino pomočjo naša dežela rešena luteranstva, me potrjujejo še nekatere druge okoliščine, posebno to, da se je češčenje Matere božje močno povzdignilo v oni dobi: Na Sveti gori je bila pozidana Marijina romarska cerkev l. 1562. in v Novi Štifti na Štajerskem pri Gornjem gradu l. 1565.; škof Hren pa je zasnoval l. 1605. v škofiji prvo Marijino družbo.

Ta Marijina dobrotna pomoč je že poprej odvrnila od naše dežele še silnejšo nevarnost, ki je nam pogubo pretila od

turškega nasilstva. Tudi tega sem popolnoma prepričan, da je nas Marija rešila tudi turškega jarma; saj se je v vseh glavnějšíh bitkah, v katerih so kristjani premagali krutega Turka, pripisovala zmağa Marijini priprošnji. Hrabri Don Juan d' Austria je v slavni bitki pri Lepantu 1571 na rožnivenško nedeljo uničil turško pomorsko moč, Evgen Savojski je pri Petervardajnu l. 1716. premagal Turke na praznik Marije Snežnice in leto pozneje pri Belgradu na praznik Marijinega vnebovzetja. Pri Belgradu so bili Turki tudi že premagani l. 1456., kjer se je posebno odlikoval frančiškan sv. Janez Kapistran. Vsled te zmaže se je pozneje pričelo opoldansko zvonjenje. Najbolj pa je v spominu nenadna slavna zmağa krščanstva pri Dunaju l. 1683. Vse je trepetalo, ko se je veliki vezir Kara Mustafa z neizmerno vojsko (300.000) bližal Dunaju. Hrabro in spretno so se sicer borili oblegani Dunajčanje, a vse bi bilo izgubljeno, ko bi ne bil pravočasno na pomoč prihitel poljski kralj Sobieski in njegovi zavezniki. V jutro odločilne bitke je Sobieski stregel pri sv. maši, ki jo je daroval o. Marko d' Aviano. S Karolom Lotarinškim sta bila pri sv. obhajilu. Na Kalenbergu je plapolala rdeča zastava z belim križem. Bojni klic je bil: »Bog je naša pomoč!« Zvečer ob 6. uri se je odločila zmağa. Neizmerno je bilo veselje kristjanov, ogromen je bil plen v turškem taboru. V avguštinski cerkvi je bila zahvalna služba božja; mnogi so se veselja jokali in pri izhodu Sobieskemu poljubljali črevlje in plašč. Ves olikani svet se je veselil. Tudi v Rimu so slavili zmažo s preradostno slovesno zahvalo. Ljudstvo je pripisovalo zmažo solzam in molitvam papeža Inocencija. Papež Inocencij pa je zadel čustvo in prepričanje vseh dobromislečih, ker je v spomin in zahvalo uvedel praznik Marijinega imena.

Krivovercem nasproti stoje v zgodovini cerkveni očetje in učeniki. Žal, da mi radi pomanjkanja časa tu ni mogoče po krasnih citatih dokazati, da so cerkveni očetje in učeniki takrat v svoji največji popolnosti, kadar opisujejo in slavijo veličastvo nebeške Kraljice, brezmadežne device Marije. Ne morem si pa kaj, da bi vam ne omenil vsaj ene reči, ki sem jo nedavno čital. Bil je pred leti, ko je neki protestantski učenjak šel v London prepisavat stare sirske rokopise. Bil je pozitivno veren, a je imel pomisleke proti katoličanstvu. Zlasti nauk o brezmadežnem spočetju mu je bil v spotiko. Ko je leta 1862. prepisoval spise sv. cerkvenega očeta Efrema, mu je prišlo na misel: Če najdem v teh virih iz najstarejših časov krščanstva dokaz za vero v brezmadežno spočetje, sprejemem to kot dokaz za ta nauk in za resničnost Cerkve! In našel je pri sv. Efremu sledeči stavek: »Ti, o Gospod, in tvoja Mati sta edina, ki sta čista v vsakem oziru, ker nobenega madeža ni na tebi, o Gospod, in brezmadežna je tvoja Mati!« Ali ni to isto, kar je proglasil papež Pij IX. kot versko resnico leta 1854.! Ta učenjak je

postal katoličan — svetovno znani profesor na dunajskem vseučilišču — dr. Gustav Bickell.

III. V tretjem oddelku cerkvene zgodovine govorimo o duhovščini, o službi božji, o svetih časih, o cerkvah in njenih olupšavah. Tudi v tem oddelku ni nič bolj mikavnega in prikupnega nego to, kar se nanaša na češčenje Matere božje. Če hočemo meriti slavo in vrlino papežev, škofov in mašnikov, nam odgovori zgodovina: najboljši so bili oni, ki so najbolj častili Marijo in najbolj vneto pospeševali njeno češčenje. Če hočemo izvedeti, kaj je od nekdanj posebno poživljalo in krasilo službo božjo, nam bo odgovorila zgodovina: Marijini prazniki, Marijine pobožnosti in bratovščine. Če vprašamo, kdaj in kako so se najbolj izkazali in proslavili umetniki, stavbarji, kiparji, slikarji, govorniki, pesniki, glasbeniki, nam zopet odgovori zgodovina: na vrhuncu so bili takrat, ko so hoteli zgraditi najlepšo Marijino cerkev, napraviti najlepšo Marijino podobo, sestaviti najlepši govor v Marijino proslavo, zapeti najlepšo Marijino pesem. Zakaj tukaj ni bilo treba umetnikom šele po fantaziji iskati vzora, ideala za umotvor, ker nam je Bog sam poslal najlepši, najvišji ideal, vsestransko nedosežni nebeški vzor! In res veliko krasnega, prekrasnega so nam ustvarili krščanski umetniki v Marijino čast in slavo, a mora se reči, da niso še dosegli pravega ideala. Ob vsej čarni lepoti, ki so nam jo umetniki pokazali pri Marijinih umotvorih, moramo še vedno reči: Marija je bila lepša, kakor jo kaže vaša vzvišena umetnost!

IV. V četrtem oddelku cerkvene zgodovine, kjer se govori o krščanskem življenju, o krščanski šoli in vzgoji, moram pa kar nakratko omeniti, ker mi že čas poteka, da ljubezen do Marije je bil, je in bo najboljši termometer naše prave in istinite pobožnosti. Zgodovina in izkušnja potrjuje obojno trditev: Najboljši ljudje so najgorečnejši častilci Marijini, in tudi obratno: Najgorečnejši Marijini častilci so tudi najboljši ljudje na svetu.

A treba je pomniti, da pravo češčenje Matere božje še ni dovršeno s tem, da se semtertja odmoli kaka lepa molitev ali zapoje mična pesmica v čast Matere božje. Pravo Marijino češčenje zahteva popolno otroško vdanost do Marije: Marija nebeška Mati — človek pa Marijin sin, Marijina hči, ki jima je presveta Devica podoba pravice, vzor svetosti, da po njem uravnava svoje življenje — to je v kratkem popis pravega češčenja Matere božje, in le o takem češčenju velja moja poprejšnja trditev. O krščanski šoli in vzgoji moram pa še posebej trditi, da ima najboljšo in najtrdnjšo oporo v pravem detinskem češčenju Matere božje. Tako češčenje nudi človeku od mladih nog do smrti ves čas prekrasen ideal, po katerem si izkušaj ublažiti svoje srce; a obenem prinaša tako detinsko češčenje nebeške Kraljice tudi izdatno pomoč, ki jo potrebujemo v boju za doseg takega vzvišenega ideala.

Ako po Ciceronovem izreku velja za zgodovino sploh, da je učiteljica življenja, moram še posebej poudarjati, da nam je zgodovina izredno vrla učiteljica, v kolikor nam razodeva zgodovino Marijinega kulta — Marijinega češčenja. Naš odločni sklep pa bodi, da hočemo biti poslušni učenci te učiteljice ter hrepeneti po tako vzvišenem vzoru, kakor nam ga kaže cerkvena zgodovina v Mariji brezmadežni. Amen.

Ant. Kržič.

Enajsta nedelja po binkoštih.

1. Božja previdnost in naše dolžnosti.

Vse je prav storil. Mark. 7. 37.

Prerok Izaija je o delovanju in čudežih Mesijeveh prerokoval tako-le: »Recite malosrčnim: Utolažite se in nikar se ne bojte: glejte, vaš Bog bo pripravil maščevanje s povračilom: Bog sam bo prišel in vas bo rešil. Tedaj se bodo slepim oči odprle in ušesa gluhih bodo odmašena. Tedaj bo kruljevi skakal kakor jelen in jezik mutastih bo razrešen.« (35, 4—6.) Glejte, zgodba današnjega evangelija nam pove, kako se je na ene vrste telesno betežnih izpolnila napovedba prerokova: Jezus čudežno ozdravi gluho mutca ali gluhonemca. Ko je poprej v tej pokrajini ozdravil dva obsedenca, je ljudi ta čudež prestrašil in navdal z grozo. Čudež današnjega evangelija pa jih prevzame z občudovanjem, da govore: »Vse je prav storil: gluhim je dal slišati in mutastim govoriti.«

O, da bi tudi mi vselej tako mislili in govorili ter nikoli ne imeli napačnih nazorov o božjem delovanju in vodstvu, ampak se vselej popolnoma zanesli na božjo neskončno modro previdnost ter se ji ponižno uklonili! Zato vas hočem o božji previdnosti in naših dolžnostih do nje nekoliko poučiti. Poudarim zlasti tri dolžnosti: I. Moramo verovati v božjo previdnost, II. moramo vanjo zaupati, III. moramo se varovati grehov zoper njo.

Ako človek premišluje in preudarja, kako prečudno je svet ustvarjen, kako zanimivo se posamezni dogodki snujejo in vrste, bodisi v zgodovini celih narodov ali v življenju posameznih ljudi, mora priznati, da vse vodi in vlada neka gotova vzročna moč, ki ima gotov cilj pred seboj. In ako premišljujemo življenje in hranitev v naravi ali se ozremo v naše lastno življenje, v posamezne dogodke našega bivanja na zemlji, moramo sklepati na neko posebno delavnost troedinega Boga za naš

časni in večni blagor. Tisto moč in tisto delavnost ali, kakor pravi katekizem, skrb, s katero Bog vse ohranjuje in vlada, imenujemo božjo previdnost. Vanjo moramo vselej verovati.

I. Res je, da nam, ki imamo vsled podedovanega greha tako omejen um, mnogokrat ni jasno, zakaj se to in ono zgodi tako in ne drugače, vendar moramo priznati neko nadnaravno, nevidno vodstvo, ki ne vlada po mislih ljudi, ampak po višjem, premodrem načrtu. Tako nas poučuje psalmist: »Ta je Bog, naš Bog na vekomaj in na vse večne čase; on nas bo vladal vekomaj« (47, 15). In modri v sv. pismu poprašuje: »Kako bi moglo kaj obstati, ako bi ti ne hotel?« (1, 26.) Sveta Cerkev nam v dnevni molitvi kvaterne sobote po binškoštih opomni, da smo po modrosti Svetega Duha ustvarjeni in po njegovi previdnosti vojeni.

Iz tega sklepamo, da božja previdnost vse vodi človeku v korist, ker Bog, neskončno sveti in dobrotljivi, tudi ne more drugače. Bog tudi vé, kaj je za nas najboljše, zato nam je vedno pripravljen tudi dati to, kar je za nas, za našo dušo najboljše. Ravno zato nam ne dá vselej tega, kar in kakor hočemo.

Včasih ima človek kakšno reč ali osebo za napotljivejši svoji dozdevni sreči, toda ravno tisto zna božja previdnost obrniti nam najbolj v prid. V misli vam vzamem egiptovskega Jožefa, ki so ga njegovi lastni bratje prodali v tujo deželo ter je bil po nedolžnem vržen v ječo. Toda božja previdnost ga je povišala na prvo mesto za kraljem in po njem so dobili Egipčani in njegovi bratje izdatno pomoč v sedem hudih letih.

Naj vam povem še dogodek iz življenja sv. Frančiška Saleškega. Šel je z božje poti v Loreto in se hotel po morju peljati iz Ankone v Benetke. Našel pa je le eno ladjo. To pa si je bila že najela imenitna gospa zase in za svoje obilno spremstvo s tem pogojem, da se nikdo drug ne sprejme. Poveljnik ladje pa ni ostal mož beseda, marveč je sprejel mladega gospoda s služabniki na ladjo. Ko gospa zagleda tujca, se razsrdi in zapove poveljniku, naj ga takoj odpravi z barke. Mladi grof prosi prijazno in krotko, kakor je le on znal, naj ga vendar pusti, ker sicer bi moral še dolgo čakati, saj noče nikakor nadležen biti, s svojo malo prtljago in tremi služabniki bo rabil le malo prostora in zadovoljen je z najslabšim prostorom. Poveljnik in tudi gospejino spremstvo podpira njegovo prošnjo, a ošabna gospa ostane trmoglava in zapodi svetnika zaničljivo z ladje in skoraj hoče njegovo robo pometati v morje. Z navadno krotkostjo potrpi svetnik in tolaži jezne služabnike in jih uči, kako se treba vdati v božjo voljo in da se marsikaj, kar se zdi človeku le slučajno, zgodi po posebnih odločbi božje previdnosti. To-le morje, tako še pristavi, je rado viharno, in marsikdo odrine iz pristanišča, pa ne pride do zaželjenega kraja. Ta

njegova slutnja se kaj naglo uresniči. Nebo je bilo jasno, zrak miren, morje tiho, veter ugoden; vse je obetalo srečno potovanje. A kmalu po odhodu se vreme izpremeni, grozovito hud vihar se vzdigne, ladje kar ne morejo nazaj pripraviti v pristanišče, — potopi se pred svetnikovimi očmi in niti en človek se ne reši. Ta žalostni prizor mu je nov vzrok, da se je treba popolnoma prepustiti božji previdnosti. Tako, ljubi kristjani, mislimo tudi mi!

Pa bi morda vendarle kdo utegnil dvomiti o modri božji previdnosti, katera včasih pusti pokončati toliko ljudi ali cele narode.

Temu nasproti rečem, da treba imeti to-le pred očmi. Najvišji namen božje previdnosti je vedno poveličanje božje na svetu in s pomočjo sveta. Bog skrbi za človeka vedno tako, da je On, Najvišji, pri tem poveličan; človek pa naj nobeden nima samega sebe za središče, kakor bi se le okoli njega vse sukalo. Ta božji načrt naj bi ljudje pomagali s pomočjo svoje proste volje izvršiti. Ako ljudje ali celi narodi zlorabijo svojo prostost in delajo Bogu nasproti, nakopljejo si s tem hude božje kazni. Te naj bi jih izpametovale. Ako pa ljudje nočejo spoznati »časa svojega obiskanja« (Luk. 19, 44), se v svoji trdovratnosti pogube.

Bog je hotel prve starše ozdraviti, spokoriti z dolgotrajnim delom; in res sta se Adam in Eva s trdim delom v potu svojega obraza zveličala. Izmed ljudi v Noetovem času pa jih je bilo vesoljnega potopa rešenih samo osem; vsi drugi so ostali trdovratni in bili potopljeni. Med Izraelci, ki so bili tolikokrat uporni Gospodu Bogu in svojemu voditelju Mozesu, jih je bilo vsled zlorabe proste volje, vsled uporne nepokorščine več tisoč pokončanih z naglo smrtjo.

Kar zadeva posamezne države, smo slišali v nekem pastirskem listu, da jih Bog kaznuje tukaj, posamezne ljudi pa popolnoma šele v večnosti, ako so mu na zemlji nespokorno uporni.

Še nekaj bi utegnilo koga motiti pri božji previdnosti. To namreč, da večkrat tisti, ki je nedolžen, trpi, hudobnež pa se veseli.

Kristjani! Ako Bog pusti nedolžne trpeti, jim pošilja boleznj, hudobne ljudi, razne druge križe, stori to vselej iz najboljšega namena. Bog jih poizkuša, ali ga zvesto ljubijo tudi takrat, kadar vzame šibo v roke, zato jih ponižuje. Bog jih tudi vadi v potrpežljivosti ter jih hoče očistiti napak in slabosti, kakor zlato v ognju. Tako si nedolžni tudi odslužuje kazni za ta ali oni prestopok ter si z voljnim potrpljenjem in dušnim bojem pridobiva vedno novih milosti. Kako dobro je to za njegovo dušo!

Ako Bog pusti, da nedolžni izgubi celo svoje življenje, je to dejanje božje previdnosti za splošni blagor vsega človeštva. Jezus, najnedolžnejši, je moral umreti, in odrešil je vesoljni

svet, apostoli so morali prejeti mučeniški venec, in krstili so s krvavim krstom sveto Cerkev ter jo utrdili.

Ko pa Bog hudobnežem prizanaša ter jih celo osrečuje, se s tem načrt božje previdnosti ne prenaredi. Vsak posameznik je namreč ud velikega telesa človeštva. Na človeškem telesu se mora včasih kak nadložen ud odrezati, da se ohrani celo telo, včasih se pa mora kak bolan ud pustiti leta in leta, ker se brez velike nevarnosti za celo telo ne sme odvezeti. Tako tudi Bog ravna z ljudmi, da jih po svoji previdnosti ali pobira z zemlje, ali pušča med živimi.

Ne smemo prezreti pri tem, da je Bog neskončno pravičen. Zato človeka tudi za najmanjše dobro delo utegne že tu poplačati, da bi ga za hudobije kaznoval na onem svetu.

Popolnoma bomo spoznali delovanje božje previdnosti šele na onem svetu. Zato tukaj le trdno verujmo vanjo, prepričani, da božja previdnost čuje nad vsemi stvarmi in zlasti nad vsakim človekom. Pa tudi ne o mahljivo zaupajmo v božjo previdnost.

II. Kmalu bomo slišali v sv. evangeliju besede Jezusove: »Poglejte ptice pod nebom: Ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice; in vaš Oče nebeški jih živi. Ali niste vi veliko več kakor one?« In dalje: »Ne bodite torej v skrbeh, rekoč: Kaj bomo jedli, ali kaj bomo pili, ali s čim se bomo oblačili? Zakaj po vsem tem vprašujejo neverniki. Saj vé vaš Oče nebeški, da vsega tega potrebujete.« (Mat. 6.) Zato pravi sveti Peter: »Vso svojo skrb nanj zvrnite, ker njemu je skrb za vas« (I. 5, 7). Pa res! Ako Bog dá dežiti in solnce sijati nad judi in neverniki in krivoverci ter jih ohranjuje in varuje, koliko bolj šele nas, ki smo po milosti Svetega Duha njegovi otroci in njegovi prijatelji! Saj nas je Sin božji učil moliti: »Oče naš, kateri si v nebesih! Daj nam danes naš vsakdanji kruh!«

Bog se v sv. pismu primerja z očetom in materjo, kar pomeni njegovo ljubeznivo skrb za nas. Mi pa smo le prevečkrat podobni otrokom, katerim se ne zdi vselej prav umestno, da starši tako skrbje zanje in se jim zdi tolika skrbljivost odveč, sitna in nadležna. V svoji kratkovidnosti ne spoznamo, da je Bog najbolje poskrbel za naš časni in večni blagor s tem, da modro omejuje našo naravno upornost in hrepenenje po prostosti, po napačni prostosti. Z deseterimi sinajskimi in peterimi cerkvenimi zapovedmi nas vprega v tisti jarm, o katerem pravi božji Zveličar, da je sladek in breme lahko. (Mat. 11, 30.)

Bog nas po sv. pismu vzpodbuja k zaupanju v svojo premodro previdnost s premnogimi zgledi. Imenujem le očake: Noeta, Abrahama, Izaka, Lota, Jakoba, Jožefa, Mozesa in zlasti kralja Davida. Skoraj vsi njegovi psalmi slavé božjo previdnost in srečo tistih, ki se ji popolnoma zaupajo. Znano vam je dalje, da je Bog živil preroka Elijo po krokarju, da je vdovo

v Sarepti smrti za lakotjo rešil po tem preroku, da je poslal nadangela Rafaela za spremljevalca mlademu Tobiju, da je angel izpeljal Petra iz ječe.

Gospod je Petra na morju pokregal, da je premalo trdno zaupal. (Mat. 14.) Pazimo tudi mi, da se kaj ne pregrešimo zoper božjo previdnost. Poglejmo, kateri so grehi zoper božjo previdnost.

III. Pregreši se človek zoper božjo previdnost seveda z nevero, kar je gotovo velik smrtni greh, pregreši tudi, ako premalo zaupa Bogu. Greh je tudi prevzetno in predrzno zaupati vase, v svojo moč, namesto držati se starega krščanskega pravila: »Z Bogom začni vsako delo, pa bo dober tek imel!« Sveta Cerkev nas v svojih molitvah uči vse zaupanje staviti v Boga in prositi za božjo pomoč. »Začni, prosimo, Gospod, naša dejanja s svojim navdihovanjem in spremljaj jih s svojo pomočjo, da se vse naše molitve in vsa naša dela vselej po tebi začno in po tebi začeta končajo.«

Pregrešno in nehvaležno bi bilo, ko bi dobre uspehe pripisovali sebi in ne božji previdnosti. Kakšni so vendar ljudje! Ta žali Boga s tem, da pripisuje blagoslov na polju svoji pridnosti, drugi premoženje svoji varčnosti, tretji trgovski napredek svoji razumnosti, četrti srečo z otroki le svoji čuječi skrbljivosti itd. Vsi ti ne poznajo besed sv. pisma: »Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo; ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kdor ga varuje« (Ps. 162, 1). Kristjani, zavedajmo se vedno, da je človek le orodje, le sredstvo v roki božje previdnosti.

Spet se nahajajo ljudje, kateri predrzno sodijo o Bogu, kakor bi bil Bog njim odgovoren, ter poprašujejo: Zakaj tako in zakaj ne drugače? Taki ljudje, katerim pa vernih katoličanov med nami ne prištevamo, hočejo vse bolje razumeti kakor Bog sam. Ne upali bi se z neprimernimi opazkami nad kakega obrtnega mojstra, nad Bogom pa se predrznejo znašati ali vsaj godrnjati nad božjo previdnostjo: »O globočina bogastva, modrosti in vednosti božje! Kako nedoumljive so njegove sodbe in neizsledna njegova pota!« (Rim. 11, 33.)

Pomislite, dragi kristjani! Morda so ljudje Boga napačno presojali tudi zaradi tistega gluhonemega reveža v današnjem evangeliju, ali je morebiti sam pri sebi bil večkrat kaj nejevoljen zavoljo svojih telesnih napak. Iz čudeža Jezusovega pa se je spoznalo, da je božja previdnost tako hotela in da je tudi njega »Bog ustvaril k svoji časti« (Iz. 43, 7). Kdo bi si bil kdaj mislil, da bodo ljudje ravno zaradi tega siromaka Boga tako hvalili in poveličevali, ne le takrat, ampak da se bo o tem bralo in govorilo, dokler se bo po svetu oznanjeval sveti evangelij.

Recimo, verni poslušalci, tudi mi v vseh primerljajih našega življenja z evangeljsko množico: »Vse je prav storil!« Saj vemo, da je raj izgubljen in zemlja solzna dolina in da nebes tukaj na zemlji ni nikjer. Bog nas tudi po raznih križih in neizslednih potih pripravlja za rajsko srečo in zadovoljnost na onem svetu. »Gospod vodi človeku stopinje,« pravi psalmist (36, 23). Le trdno verujmo v božjo neskončno modro previdnost, zaupajmo popolnoma vanjo in obvarovani bomo pri tem tudi marsikakega greha zoper njo, prepričani, da kar Bog stori, vse prav stori. Amen.

Val. Bernik.

2. Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

XIV. Sv. Hieronim.

Vse je prav storil: gluhim je dal slišati in nemim govoriti.

Mark. 7, 37.

Velikost božjih dobrot znamo šele tedaj prav ceniti, ako jih izgubimo. To vidimo prav jasno pri gluhomutcu, ki govori o njem današnji sv. evangelij. Kajne, kako se vam smili ta ubožec, ako le nekoliko mislimo na to, kaj bi bilo, ko bi bili mi na njegovem mestu, — ko bi hipoma izgubili posluš in dar govorenja. Kako milovanja vreden je mutec! Nikdar ne more nikomur potožiti svoje srčne boli, nikogar prositi tolažbe! In gluhec, kakšen siromak je! Koliko zakladov mu je zaprtih, ki jih prejema naša duša po zdravem posluhu! Koliko ugodnosti pogreša, ki se jih veselé zdravi ljudje!

Kolikega pomena je posluš in dar govora za naše dušno zveličanje! Sv. Pavel naravnost pravi: »Vera pride od poslušanja!« In o govoru pravi sveto pismo: »Kakor zvezde se bodo svetili vedno in večno oni, ki so jih veliko poučili v pravičnosti« (Dan. 12, 3). Sveta Cerkev pa združuje v sebi le dvojne ljudi: take, ki uče, in take, ki poslušajo, ker je učeča in poslušajoča Cerkev. Posebno pa se v cerkveni zgodovini proslavljajo oni sveti in učeni možje, ki so z veliko vnemo oznanjevali besedo božjo v temeljitih govorih in spisih, ki so nam znani s častnim imenom »cerkveni očetje« in »cerkveni učeniki«. Danes bom govoril o sv. Hieronimu.

Sv. Hieronim je za naš še posebno zato imeniten, ker je — skoro bi rekli — »naše gore list«. Rojen je bil namreč v Stridonu, na meji Panonije in Dalmacije. Gotje so razdejali to mestece; zato se ne more prav natanko določiti, kje je bilo.

Mnogi zgodovinarji menijo in dokazujejo, da je bilo rojstno mesto sv. Hieronima tam, kjer je zdaj štajersko mesto Strigova v Medžimurju. Ako še takrat niso bili Slovenci v tem kraju, gotovo so pa že bili ob koncu šestega stoletja.

Starši sv. Hieronima so bili imoviti, vneto vdani krščanski veri, ker svetnik sam pravi, da je bil že od zibelci vzrejevan s katoliškim mlekom. Da bi si pridobil višjo izobrazbo, je prišel kot dvajsetletni mladenič v Rim, ker takrat so bile še na dobrem glasu rimske višje šole. Z velikim navdušenjem je poslušal vrli dijak predavanja Elija Donata o latinskih klasikih. Naučil se je tudi grščine ter čital mnoga dela grških filozofov. Posebno ga je zanimalo tudi govorništvo. To se pozna vsem njegovim spisom, dasi ni nikdar javno nastopal kot govornik, so vendar njegovi spisi spisani v tako izbornem govorniško-navdušenem slogu, kot spisi najslavnejših govornikov. Najbolj pa se je mladi učenjak odlikoval med drugimi s tem, da si je že takrat, v šolski dobi, z veliko pridnostjo in velikim trudom nabiral obilno knjižnico, ki jo je požrtvovalno pomnoževal tudi v poznejših letih. Večjo knjižnico si pridobiti, je bila namreč takrat jako težka reč, ker ni bilo tiskanih knjig; mnogo del si je mogel le tako pridobiti, da si jih je sam prepisal od kraja do konca. Torej mu je bila velika knjižnica v teh letih v tem večjo slavo in zaslugo. Vse je že takrat kazalo, da bode Hieronim še kdaj velik in slaven učenjak.

Vkljub temu, da je bil tako zelo priden in delaven ter je tako vestno porabljal svoj čas, se vendar ni toliko ustavljal slabemu vplivu pohujšljive družine in podle izprijenosti svetovnega mesta, da bi mu ne bilo kar nič škodovalo; obratno se je imel pozneje mnogo boriti zoper izkušnjave, ki so mu jih napravljali spomini iz onih let dijaškega življenja v Rimu. Vendar je imel toliko moraličnega čuta in dušne moči, da se je še pravočasno iztrgal iz pogubnih zanj. Krščanske službe božje sicer še ni obiskaval, ker je po takratni napačni navadi odlašal sv. krst. Pač pa je z nekaterimi prijatelji obiskoval v katakombah grobe svetih mučencev, kjer je z ginjenim srcem premišljeval junaški pogum teh neustrašenih bojevnikov Kristusovih. Krščanstvo, ki se je odlikovalo po tako veličastnih čednostih in po tako vzornih spoznavalcih, se mu je močno prikupilo kot najvišji vzor, edini vreden, ki naj po njem hrepeni naše srce. Ta krščanska vzornost mu je bila tem bolj pred očmi potlej, ko se je dal nekako v tridesetem letu svoje dobe krstiti; krstil ga je papež Liberij. Zvesto se je trudil, da bi natanko izpolnjeval krstne obljube do svoje visoke starosti, dasi je imel večkrat prestajati hude izkušnjave in dušne boje.

Iz Rima je šel v Trevir, kjer se je resno lotil bogoslovskih ved. Sklenil je tudi ne iskati svetnih služb in časti, marveč božji službi posvetiti vse svoje življenje. Kako zelo je bil zavzet

za svoj predmet, je razvidno iz sporočila, da je ondi lastnoročno prepisal daljšo knjigo cerkvenega učenika sv. Hilarija zoper arijanstvo, da bi jo poslal svojemu prijatelju Rufinu v Oglej. Kmalu se je tudi sam preselil v Oglej, kjer je našel družbo duhovnikov, ki so imeli skupno, nekakšno meniško življenje. Ta zbor vrlih duhovnikov, izmed katerih mnoge častimo kot svetnike, se mu je zdel kakor družba angelov. Z veseljem se jim pridruži ter se tudi sam zastalno odloči za meniško življenje.

Pa zapustil je tudi to priljubljeno družbo svetih Oglejcev. Kaj je bilo temu vzrok, nam ne pove zgodovina. Potoval je odtod v jutrove dežele. Z nekaterimi prijatelji je prepotoval Tracijo, Bitinijo, Pont, Galacijo, Kapadocijo in Cilicijo ter je po velikih težavah leta 373. dospel v Antiohijo. Tu mu je mrzlica pobrala enega izmed njegovih najboljših prijateljev, kakor sam pravi: »eno izmed dveh očes, del moje duše«. Tudi njega so nadlegovale in mučile razne bolezni in ga skoro spravile v grob. Utrujen in potreben počitka, ni dalje romal proti Jeruzalemu, marveč se je obrnil proti vzhodu Antiohije, v kalcidiško puščavo, ki se je radi mnogih puščavnikov nazivala tudi »sirska Tebajda«. Ondotni samotarci so jako strogo in bogoljubno živeli. Hieronim pripoveduje o nekem, da trideset let ni zapustil svoje hišice in da ni užival ničesar nego skorjico ječmenovega kruha in vodo iz mlake. O drugem pa pravi, da je živel v nekem izsušenem vodnjaku ter ni užival drugega nego pet suhih smokev na dan. Taki zgledi so se mu zelo priljubili, ker je bil sam jako strogega značaja. Zvesto jih je posnemal in v veliki izpokornosti ondi preživel pet let; zelo se je zatajeval, veliko postil, na golih tleh spal, uborni živež si sam pridobival z delom. A svojega najljubšega opravila, učenja in pisanja, tudi tukaj ni hotel opustiti. Začel se je učiti hebrejščine, judovskega jezika, menda pač prvi izmed zapadnih učenjakov. Učil ga je neki krščeni Jud, tudi menih. A njegovo uho, vajeno gladkih klasičnih jezikov, se kar ni moglo privaditi trdim in grgrajočim glasom judovskega jezika. O tem težavnem učenju je pozneje sam pisal tako-le: »Koliko truda in napora mi je prizadejalo, kolikokrat sem že izgubil pogum in pustil učenje, potem pa iz vedoželjnosti zopet začel, to le sam vem, ki sem poizkusil, in vedo le oni, v kojih družbi sem živel; pa hvalim Boga, da okušam sladki sad težke setve grenkega učenja.«

Iz puščave se zopet vrne v Antiohijo, kjer ga ondotni škof Pavlin posveti v mašnika. Mašništvo pa ponižni svetnik prejme le pod tem pogojem, če ne bo navezan na nobeno škofijo in mu ne bo treba iti v pastirstvo ter bo še smel ostati menih. Leta 380. se napoti v Cariograd, da bi poslušal ondi sv. Gregorja Nacijančana in se od njega učil razlagati sveto pismo. Dobro sta se sporazumela vrla učenjaka; srčno sta se veselila, ko sta videla, kako se vzhodna grškokrščanska veda lepo ujema z zapadno latinsko krščansko učenostjo. Hvaležen je bil Hieronim

svojemu grškemu učitelju za nove pridobitve in še celo ponosen, da je bil nekaj časa učenec tako bistrournega in svetega učitelja.

Zdaj pa se je zgodilo nekaj, kar je imelo spraviti življenje sv. Hieronima na popolnoma nov tir, vsaj za nekaj časa. Njegova izredna učenost namreč ni mogla dolgo ostati skrita. Iz Cariграда ga pokliče (381) papež Damaz v Rim, ker je posebno potreboval pomoči takega moža, kakršen je bil sv. Hieronim. Papežu je pomagal sestavljati višjepastirska pisma, in mu je sicer koristil z dobrimi sveti in pojasnili v raznih zadevah. A tudi svetna gospoda se ga je spoštljivo oklenila in z zanimanjem poslušala njegove nauke, zlasti globokoumno razlaganje svetega pisma. Posebno gospe iz višjih krogov, plemenitih družin, so se z zadovoljstvom udeleževale njegovega poučevanja in dušnega vodstva, dasi je zelo resno nastopal in bil strog v svojih zahtevah. Sam je tudi v Rimu še nadaljeval svoje meniško strogo življenje; a hotel je tudi pri drugih zatreti hudobijo in podlost ter nanovo poživiti čednost in pošteno krščansko življenje; tako naj bi se izpremenilo tudi v Rimu, kakor je izpremenil njegov prijatelj Gregor Nacijančan v Carigradu. Papež je imel popolno zaupanje do njega; ž njim je bral sveto pismo in poslušal njegove razlage ter mu izročil to-le imenitno nalogo. Krožilo je namreč takrat na Laškem že več latinskih prevodov svetega pisma iz grščine, ki se pa niso ujemali med seboj. Torej ukaže papež sv. Hieronimu, naj on primerja prevode z izvirnikom in naj izdela popolnoma zanesljiv prevod. Z njemu lastno pridnostjo in temeljitostjo se loti dela in uravna najprej sveto pismo nove zaveze in psalme. Obenem se mu pa tako prikupi ta sveti predmet, da ga nič več ne izpusti iz vida ter se pozneje loti (kakor bomo še videli) tudi prevoda knjig stare zaveze po hebrejskem izvirniku.

Da, tako zelo je bil čislan in slavljen sv. Hieronim v Rimu, da se je že mislilo na to, da bode naslednik papežu Damazu. Toda človeške misli niso stalne. Začelo se je čimdalje večje nasprotstvo proti njemu. Mnogim ni bila všeč njegova strogost, drugi so mu, bili nevoščljivi radi njegove časti in veljave pri papežu. In ko je umrl papež Damaz, se je začelo še bolj očitno kazati in širiti nasprotstvo, tako da se mu je popolnoma zagrenilo bivanje v Rimu ter je popustil večno mesto in zopet potoval v Sveto deželo. Zdaj pa se je za stalno preselil in nastanil v Betlehemu. Tu je ustanovil dva samostana, enega za redovnike, ki ga je sam vodil, enega pa za redovnice, ki ga je vodila plemenita rimska gospa vdova sv. Pavla, ki se je tudi s svojo sveto hčerko Evstohium preselila v Betlehem.

Tiho življenje v Betlehemu se mu je zelo prikupilo. Sam piše o njem tako-le: Mestece Kristusovo je prav prijazno urejeno. Ušesa ti ne slišijo nobenega drugega glasu kakor petje psalmov. Kamor se obrneš, poje poljedelec za plugom alelujo,

ali se truden žanjec oddihuje pri pesmi, ali gornik obrezuje trto in zraven prepeva Davidove psalme. Tudi njegova pisma iz te dobe so dokaj veselejša nego listi iz poprejšnjih časov.

Prva naloga mu je bila sedaj seveda ta, da je posvečeval svojo dušo z redovniško popolnostjo in svetostjo, pa tudi druge navajal k enaki svetosti. A dvojnega veselja, ki je od mladih nog navdajalo njegovo srce, si tudi tukaj ni hotel odreči, lju-bezen do učenja in pisateljevanja ga ni popustila tudi v pozni starosti do smrti.

Tudi sedaj se ni ustrašil ne stroškov, ne dolgih potov, ako se je mogel še kje kaj naučiti; še vedno je množil in izpopolnjeval svojo knjižnico.

Preden se je za stalno naselil v Betlehemu, je šel v Egipt, da bi v Aleksandriji poslušal slepega učenjaka Didima, ki je razlagal Origenove spise, pa tudi sam spisal nekaj izvrstnih spisov. Njegovo knjigo o Svetem Duhu je bil sv. Hieronim že v Rimu začel prevajati. Pri tem učenjaku se je učil štiri tedne, dasi že sam osivelih las. Potlej pa je prepotoval vso Palestino, da bi sam videl pozorišče raznih svetopisemskih dogodkov. Tako potovanje mu je bilo silno koristno pri njegovih učenih spisih o svetem pismu. Iz istega namena se je, prišedši v Betlehem, zopet začel učiti hebrejskega jezika. Zdaj mu je bil učitelj neki učen Jud po imenu Barhanina. Ta se je tako bal svojih ljudi, ki bi mu nikakor ne bili pustili občevati s kristjani, da je le ponoči skrivaj zahajal k sv. Hieronimu, ki se je pa tudi pridno učil, da mu kmalu ni bilo več treba učitelja. Pa tudi latinske in grške klasike je še rad prebiral in razlagal tudi drugim.

Sad njegove pridnosti je čimdalje bolj dozorel; izdajal je knjigo za knjigo. Dovršil je n. pr. že poprej pričeti prevod Didimove knjige; prevel je iz grščine 37 Origenovih homilij, Evzebijevo knjigo o svetih krajih. V prvi vrsti pa je posvetil svetemu pismu svoje dušne sile. Najprej je popravil latinski prevod stare zaveze, ki je bil narejen po grškem, ne pa po izvorniku, ter znan pod imenom »Itala«. A to delo se je izgubilo. Potlej je pa dozorel v njem sklep, da prevede vse knjige stare zaveze iz hebrejskega izvornika. Dasi je že štel šestdeset let, se je vendar lotil z mladeniškim ognjem tega velikanskega dela. Lahko si mislite, koliko truda mu je to prizadejalo, a vse je premagal, čeravno je večkrat bolehal, in poleg tega še več drugih spisov prirejal o raznih potrebah, n. pr. zoper razne krivoverce, odgovore na razna pisma in vprašanja. Njegov prevod je temeljitejši kot vsa druga enaka dela iz one starodavne dobe. Ta izdaja svetega pisma se je tako razširila in udomačila v katoliški Cerkvi, da je dobila še ime: splošna ali povsod navadna, po latinski: *Vulgata*. Dosegla je toliko veljavo, da jo je tridentinski cerkveni zbor potrdil, t. j. proglasil za zanesljivo izdajo, katere v verskih in

nravnih nauk ne sme nihče zametavati; in še zdaj je v splošni rabi po vsem katoliškem svetu.

Vkljub tako napornemu delu in vkljub toliki oddalji se je vendar sv. Hieronim vedno zanimal za najvažnejše dogodke svete Cerkve tudi po Evropi. Kadar se je zopet kje pojavila kaka kriva vera, je takoj zastavil pero ter krepko in spretno pobijal zmoto. In v takem slučaju ni poznal nobenega ozira; bodisi prijatelj ali nasprotnik, vsakemu je povedal naravnost, kakor je spoznal za pravo.

Naj omenim le en zgled. Sv. Hieronim je posebno čislal velikega učenjaka Origena in njegova dela; a ko je spoznal nekatere zmote v njegovih spisih, jih nikakor ni hotel zakrivati ali olepšavati. Drugače je ravnal njegov prijatelj v Ogleju, Rufin. Polatinil je neko Origenovo delo, kateremu so nasprotniki še posebno očitali nekatere napake. Rufin pa je te zmote ob prevajanju tako zasukal in olepšal, da jih ni bilo več spoznati za zmote. Ko sv. Hieronim to izve, ga v očitnem pismu zavrne in dotično knjigo tudi sam polatini ter tako prevede napake, kakor so bile v izvorniku. Rufin ga vsled tega napade, češ, da ni dosleden, ker je Origena poprej drugače sodil, nego sedaj; a sv. Hieronim ga zopet in potlej še v tretjič odločno zavrne. Tudi s sv. Avguštinom sta se včasih ostreje sporekla v učenostnih obravnavah.

Iz vsega je razvidno, da je bil sv. Hieronim ženijalen po umu, plemenitega srca, odkrita naravnostna duša, le nekoliko nagle jeze in vsled tega tudi bolj pikre besede, kar je tudi sam priznal in obžaloval ter prosil Boga odpuščanja, rekoč: Parce mihi, Domine, quia Dalmata sum — odpusti mi, Gospod, ker sem Dalmatinec!

Želim, da bi si iz tega opisa posneli zgled, kako moramo s pridnim delom porabiti svoj čas, kako se izogibati dušnih nevarnosti, in če je kdo bil že kdaj na duši oškodovan v mlajših letih, ne izgubiti poguma, marveč tem opreznejši biti, izpokorno popravljati napake in vztrajno se vojskovati zoper izkušnje. Amen.

Ant. Kržič.

Dvanajsta nedelja po binkoštih.

Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

XV. Sv. Avguštin in njegova mati.

Pojdi in stori tudi ti tako.
Luk. 10, 37.

Kaj moramo storiti, če hočemo priti v nebesa? Odgovor, ki ga je dal Jezus judovskemu učeniku na to vprašanje, velja tudi nam: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca

in iz vse svoje duše in iz vse svoje moči in iz vse svoje misli, in svojega bližnjika kakor sam sebe.« Iz tehe besedi razvidimo, da nam naklada krščanska ljubezen trojno dolžnost: Ljubiti moramo Boga nad vse, zavoljo Boga ljubiti svojega bližnjika in samega sebe. Ob drugi priliki, ko je Jezus govoril o tem, je še pristavil, da v tem obstoji vsa postava in preroki, torej je s tem povedano prav ob kratkem vse, kar nam veleva naša sveta vera.

In res, če prebiramo cerkveno zgodovino, se pač lahko prepričamo, da vse, kar so na zemlji dobrega in plemenitega storili najboljši ljudje, so storili z močjo te trojne nebeške sile: iz ljubezni do Boga, iz ljubezni do bližnjika, pa tudi iz ljubezni do samih sebe, ker so si hoteli z dobrimi deli zagotoviti večno plačilo v nebesih. Iz mojih dosedanjih govorov o naših vzornikih v cerkveni zgodovini ste se tega pač že lahko prepričali. Prepričali se boste pa še bolj, čim več in čim natančneje jih boste poznali. Namen teh govorov je pa seveda isti, ki ga pove konec današnjega evangelija: »Pojdi in stori tudi ti tako!« Ta opomin poudarjam tem bolj, ker sem se danes namenil govoriti o sv. Avguštinu, ki je precej časa zanemarjal svete dolžnosti krščanske ljubezni, pa si je potlej tem gorečneje prizadeval, da bi popravil svoje poprejšnje zmote, ter je v slavo božjo in korist bližnjika pa v svoje lastno posvečenje storil toliko, kakor malokdo drugi. Sv. Avguštin, čigar praznik obhajamo prihodnji petek, je torej vzornik za vse: za nedolžne, da se od njega učijo, česa se jim je izogibati, da ne izgubijo svojega največjega zaklada — ljube nedolžnosti (ker to izgubo je svetnik bridko obžaloval); za grešnike pa, da izprevidijo, kako tudi največji grešnik dospe do najčastnejše slave in sreče v nebesih, ako hoče resno delovati z milostjo božjo.

Preselimo se zopet danes v duhu nazaj v starodavne čase — v zlato dobo krščanstva; pojdimo nazaj za dobrih petnajststo let. Zapustimo pa tudi v mislih svoj domači kraj in hitimo preko Trsta čez Adrijsko morje v vročo Afriko. Kmalu ko stopimo na suho — na vroča afrikanska tla, pridemo do mesta Tagaste. V tem mestu najdemo v onem starodavnem času prezanimivo družino, katero je tako zelo proslavil veliki sv. Avguštin za vse čase, o katerem pravi neki pisatelj: »Sv. Avguštin je eden izmed onih orjaških duhov, kateri se v enem stoletju pojavljajo kvečemu le enkrat.« Njegov oče je bil imeniten meščan in uradnik v Tagasti, Patricij, a žal še pagan. Njegova mati pa je bila velika svetnica — sv. Monika, tako da se ne more prv vedeti, kateri je večji, ali sin ali mati. Ako sin sam hvaležno spozna, da se mora materi zahvaliti za pravo spokorjenje, opravičeni smo tudi mi še više ceniti materino slavo nego sinovo. Prelepo je preživela sv. Monika svoja mlada leta, bila je sijajen

vzor med afrikanskimi katoliškimi devicami. Prav mirno, brez posebnih viharjev je bilo njeno potovanje v mladih deviških letih; a tem viharnejše je bilo potlej v zakonskem in vdovskem stanu: mož kot pagan in sin Avguštin kot mlad razposajenec in izprijenec sta ji napravljala premnogo vročih solzâ. A premagala je slavna junakinja z lastno pogumnostjo in božjo pomočjo vse viharje in vsa zadovoljna, srečna je zaprla svoje trudne oči, katere so prebile v življenju toliko plemenitih solzâ.

Njen prvi sin je bil Avguštin, rojen 13. novembra 354, čigar življenje je tako tesno sklenjeno z materinim, da ne moremo prav spoznati in razumeti drugega brez drugega. Razen njega je imela še enega sina Navigija in hčer Perpetuo. Navigij je postal blag in plemenit mož, ki je jako lepo odredil in oskrbel vse svoje otroke: njegov sin je postal pobožen duhovnik, hčere pa so bogoljubno živele v samostanu, ki ga je zgledno vodila Avguštinova sestra Perpetuva, ki je zvesto posnemala svojo plemenito mater in v duhu svetosti sklenila svoje blagodejno življenje. Tu se nam je ozirati v prvi vrsti le na sv. Avguština, ki je napravljaj svoji materi grozovite skrbi in težave.

Sv. Avguštin sam hvaležno spozna in pripoveduje, kako pristrčno je skrbela njegova mati zanj že v prvi mladosti, kako ga je poučevala v sveti veri in navajala k čednosti.

V sedmem ali osmem letu Avguštin nevarno zboli. V tej hudi bolezni so misli nedolžnega otroka obrnjene le na Boga in na večnost. Srčno želi sv. krsta. Toda takrat je bila sploh navada sveti krst odlašati na poznejša leta, ker se je bilo mnogokrat zelo bati, da bi krščenci sredi izprijenega sveta prežgodaj ne zapravili milosti svetega krsta. Pa čeravno Avguštin še ni postal ud svete Cerkve, ga je vendar njegova mati dala sprejeti med k a t e h u m e n e, t. j. med one, kateri so se učili in pripravljali za sv. krst. Sama pa se je na vso moč trudila v srcu svojega ljubljeneega otroka zanetiti gorečo ljubezen do Jezusa in do vsega svetega ter v njem zbuditi želje po nebeški sreči in radosti.

V prvih letih je šlo dobri materi še dokaj po volji, a ko je prišla tista nevarna š o l s k a d o b a, jelo se je krhati. Sveta Monika se kar ni mogla ločiti od svojega ljubljeneega otroka; torej ga odda domačim učiteljem v Tagasti v prvi pouk. Toda žalostno sporočilo sliši užaljena mati iz šole, česar se tudi sama doma prepriča: Avguštin je nad mero len in zoprno mu je vsako učenje. Ne veseli ga ne branje, ne pisanje, ne računstvo; tudi tujih jezikov se ne mara učiti, le do latinskega in domačega jezika ima nekoliko veselja. Čim bolj ga učitelji svarijo, prigánjajo in kaznujejo, tem bolj se mu upira učenje; in da bi odšel kaznim, se začne lagati in si izmišljati raznovrstne zvijače. Kolikor bolj pa se mu studi učenje, toliko bolj ga veseli igranje in kratkočasenje; tudi odurna prevzetnost se ga loti.

Lahko si mislite, kako zelo je bila sveta Monika žalostna, ko je videla, kako bujno poganja in raste plevel strasti in hudobije v mladem srcu Avguštinovem. Toda Monika ni le žalovala in tarnala, marveč tudi delala in poizkušala vse, karkoli je vedela, da bi otroka obvarovala greha in ohranila na pravi poti. Vsake prilike se je poslužila, da ga je spominjala na Boga, vnela v njem ljubezen do Jezusa in vzbujala v njegovem srcu strah božji in strah pred neskončno pravično sodbo božjo. Tudi pobožne duhovne je vpraševala za svet in v molitev priporočala svoje ljubljeno dete.

In res, dokler je bil Avguštinček še doma pri materi, ni bil zastoj njen trud, zakaj bil je po naravi milega, rahločutnega in hvaležnega srca in je prisrčno ljubil svojo dobro mater. Pa kaj pomaga, ko je oni, ki bi bil moral Moniki pri vzgoji največ pomagati, še sam potreboval pomoči, namreč oče Patricij. Kaj je bilo njemu — paganu — mar, je li njegov sin pobožen ali grešnega srca, da bo le kdaj dobro in lahko izhajal na svetu, da bo le premožen in slaven; zlasti je opazil pri njem, da bi utegnil kdaj postati sloveč govornik. Zato ga pošlje v šest ur oddaljeno mesto Madavro v šolo. Takrat (367) je bil Avguštin v štirinajstem letu svoje dobe. Ta šola je bila zanj začetek grozovitih zmot in hudobij. Zabredel je namreč med izprijene dijake, in ker ni bilo poleg njeга čuječega materinega očesa in rešilne materine roke, ga je v kratkem nezansko popačila zlobna drhal. K temu je veliko pripomoglo branje starih paganskih klasikov, ki tako mikavno in vabljivo opisujejo grehe in hudobije izmišljenih bogov-malikov, in pa obiskovanje okuženih gledišč: v dveh letih je bilo uničeno vse delo sv. Monike; to pa še tem bolj, ker ga njegovi učitelji niso ustavljali, marveč celo podpirali v njegovi strastnosti, ker sam pravi, da »sò bili še bolj opijanjeni nego on«. Učil pa se je tu pridno in dobro napredoval; zato ga je oče hotel dati še v višje šole v Kartago, da bi se tam izpopolnil v govorništvo. Ker pa ni bilo potrebnega denarja, je prišel domov za nekaj časa.

Oče se šestnajstletnega bistrournega, brhkega mladeniča zelo razveseli; toda mati njegova — svetnica se ga močno prestraši, ko izprevidi, kako zelo se je spridil njen ljubljeni otrok. Zdaj ga resno opominja, zdaj milo prosi; toda za vse njene besede je kakor gluha. Le še globlje se pogrezuje v pregrehe in zlobnosti. Matere se izogiblje, ker ne more prenašati njenega svarujočega očesa. Dragi čas trati z lovom in pohajkovanjem v družbi hudobnih tovarišev, katere skuša še prekositi v hudobiji.

Slednjič zbere Patricij potrebnega denarja in pošlje Avguštin v Kartago, da tam nadaljuje in dopolni svoje šolanje. Kmalu se tudi tu pokažejo njegove izvrstne zmožnosti, da se mu čudijo učitelji in součenci. Toda dušne nevarnosti so bile v tem mestu še veliko hujše nego poprej v Madavri, in Avguštin

se jim ni ustavljal, marveč zabredel je tako daleč, da je pričel ono grešno zvezo, katero je potem tako težko raztrgal in zaradi katere ga je mati tolikrat tako prisrčno svarila in prosila — toda brez uspeha. Vendar junaška mati še ni obupala; na eno reč se je še vedno zanašala, da ji bode pomagala, — goreča molitev je bila ona svitla zvezda, ki jo je še vzdržavala na viharnem morju grenke bridkosti. »Monika je jokala in molila, molila in jokala.«

Kmalu potem, ko se je bil Avguštin preselil v Kartago v višje šole, mu umrje oče (l. 371.), in sicer popolnoma spokorjen in očiščen v kopeli sv. krsta, ki ga je še sprejel pred smrtjo. V življenju ni mogel kot pogan posebnega koristiti za dušno poboljšanje svojega izprijenega sina; a drugače je bilo po smrti; gotovo je v nebesih prosil zanj pri troedinem Bogu. Upanje je bilo torej odslej tem večje, da se Avguštin še izpreobrne, ker sta dva molila zanj; na zemlji sveta mati, v nebesih pa zveličani oče.

S pomočjo Romanjana, ki je bil zvest prijatelj rajnemu možu, je Avguštin še dalje ostal v Kartagi. Navzel se je še novih hudobij ter še zlasti zašel v krivo vero manihejcev. V učenosti je zelo napredoval, a še bolj v zlobnosti, tako da ga mati celo ni hotela pod streho vzeti, ko je prišel domov, ker celo sence krivoverstva ali neverstva ni hotela prenašati v svoji hiši. Imela pa je v tem času jako pomenljive in tolažilne sanje. Sanjalo se ji je namreč, da je stala na neki deski v sredi velike vode, in približa se ji bliščeč mladenič, ki se ji prijazno smehlja in jo vpraša, zakaj je tako žalostna in pobita in zakaj preлива toliko solz. Odgovori mu, da žaluje za izgubljenim sinom; nato ji pravi mladenič, naj le dobro pogleda, zakaj sin stoji na isti deski kakor ona sama. Ko pogleda, res spozna, da Avguštin stoji poleg nje na isti deski. Te sanje jo nekoliko utolažijo in zopet sprejme pod svojo streho Avguština, ki se pa še za nekaj časa povrne v Kartago, da popolnoma dovrši študije, potem pa pride domov, da bi v domačem mestu odprl šolo govornišva. Ker pa zdaj svojega grešnega znanja nič več ne prikriva, ga zaradi očitnega pohujšanja mati zopet noče imeti v svoji hiši. Prebridke žalosti ji hoče srce počiti in sama ne vé, kaj naj bi še storila, da bi rešila svojega nesrečnega otroka. Prosi duhovne in škofe, naj bi o učenih pogovorih prepričali krivoverskega sina; sama pa noč in dan joka in moli. Ob tej priliki ji je rekel nek škof tolažilne besede: »Le pojdi, ni mogoče, da bi bil izgubljen otrok, za katerega je mati potočila toliko solz.«

Avguštin sklene zapustiti dom in se preseliti v Rim, da bi dobil boljšo službo in več slave. Mati ga lepo prosi, naj vendar ostane doma; in če že nikakor noče ostati, naj vsaj še počaka, da pojde tudi ona z njim. Da bi se matere znebil, ji je zatrjeval, da se še ne odpelje, marveč da bode počakal ugod-

nejšega vetra. A precej, ko je bil materi izpred oči, se je odpeljal. Sam se pozneje obtoži te grde razžalitve: »Nalaгал sem svojo mater, tako mater in potem se odpeljal.« Zjutraj je šla Monika ob zori na breg morja, a nič več ni videla ladje, katera je bila odpeljala Avgušтина. Zato se večkrat slika sv. Monika, ko stoji ali kleči poleg morja in žalostna gleda v daljavo.

V Rimu je Avgušтин zbolel za smrt. Da takrat ni umrl v svojih grehah, pripisuje sam le goreči molitvi svoje matere. A tudi smrtna bolezen ga ni izmodrila; ves je bil še utopljen v grešne strasti in še čimdalje bolj se je oddaljeval od Jezusa Kristusa in njegove svete Cerkve. Kmalu potem, ko zopet okreva, se odpravi v Milan, ker je bilo tam ravno izpraznjeno mesto za učitelja govorništva, kakor nalašč zanj. Tukaj, v Milanu, je bilo bojišče, kjer je milost božja slednjič popolnoma premagala. Prišla sta na pomoč — skoro bi rekel — dva angela: sv. škof Ambrozij in zopet sveta mati Monika. Sv. Ambrozija že poznamo in vemo, koliko moč je imel do človeških src. Tudi srce sv. Avgušтина si je v kratkem pridobil: nekaj v javnih cerkvenih govorih, katere je Avgušтин začetkoma poslušal le iz radovednosti, kmalu pa z umom in srcem, nekaj pa v zasebnih pogovorih, in je učenjaka Avgušтина tako prepričal, da mu je postalo dosedanje življenje neznosno in da se je začel sramovati samega sebe. Skesano spoznanje svoje krivde in nezadovoljnost s seboj samim je pa vselej začetek poboljšanja. Kar pa je tako srečno pričela ljubezen ma š n i š k e g a srca, to je pomagala dovršiti nepremagljiva ljubezen m a t e r i n e g a srca. Sv. Monika ni strpela več doma po zvijačnem odhodu svojega sina; junaško je nastopila daljno pot, in ko svojega izgubljenega sina ne najde več v Rimu, hiti za njim v Milan. Trudapolna je bila pot — šest sto ur! A tembolj je ginila srce Avguštinovo — tolika ljubezen, kakršne je zmožno le materino srce. Nič več se ne more ustavljati; po kratkem obotavljanju in vojskovanju se vda popolnoma, gre se zapisat med katehumene; že se je približal trenutek, ko bo nebeški Pastir objel izgubljeno ovčico, ki jo je skrbno iskal že 33 let!

Še nekaj drugih okoliščin je pospešilo njegovo izpreobrnitev. Slišal je, kako se je v Rimu h krščanski veri izpreobrnil modrijan Viktorin, katerega je Avgušтин zelo čislal; zvedel je dalje, kako sta se na cesarskem dvoru v Treviru dva višja uradnika nagloma izpreobrnila, ko sta brala življenje svetega Antona ter popustila mamljivi svet, da bi v samoti služila le Bogu. Sam pa je na vrtu kakor z onega sveta zaslišal skrivnostni glas: »Vzemi in beril!« Avgušтин vzame liste sv. Pavla, ki so se mu bili že poprej prikupili, odpre, kakor slučajno, in bere: »Ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v kregu in prevzetnosti, marveč oblecite Gospoda Jezusa Kristusa.« Ta beseda je bila odločilna za njegovo življenje; sam pripoveduje o tem: Dalje nisem hotel brati; več ni

bilo treba. Zakaj komaj sem prečital te besede, že se je vlila v moje srce luč, ki mi je povrnila mir in hipoma razgnala temo mojih dvomov. Krščen je bil velikonočno soboto 24. aprila 387 v svojem 33. letu. To je bil imeniten praznik, ki je kakor mejnik ločil njegovo življenje v dva dela: prvi poln zmot in napak, drugi pa poln svetosti, čednosti in dobrih del.

Nihče pa ni bil bolj vesel tega koraka, kakor njegova mati. Ko sta se vračala nazaj v Afriko, mu je v nekem pogovoru rekla: »Moj sin, kar mene zadeva, me nič pozemeljskega ne veseli več. Ne vem, kaj bi še imela dalje opraviti tukaj in zakaj še živim, ko so se izpolnile vse moje nade. Le samo zate sem si želela še živeti nekaj časa, da bi še tebe videla kot kristjana, preden umrjem. Nisem pričakovala, kar mi je dodelil ljubi Bog; zakaj vidim, da nisi postal le njegov služabnik, marveč si se tudi odpovedal vsej posvetni sreči. Kaj naj torej še delam tukaj!« In res je umrla kmalu potem v mestu Ostiji ob Tiberi. Milo je obžaloval sv. Avguštin svojo dobro mater, ki je zanj pretočila toliko solz. Lahko ga je bila pa tembolj vesela v nebesih, ko je zrla na njegovo sveto življenje in njegove obilne zasluge, in veselila se bo ž njim vekomaj.

Ne utegnemo razmotrivati njegovega nadaljnega življenja; pa saj je to, kar smo slišali, tudi za nas odločilno: ako smo vsi kolikortoliko posnemali sv. Avguština v grehah, posnemajmo ga tudi v pokori — in sicer zlasti v njegovi o d l o č n o s t i: kakor bi presekal, je za vselej popustil napačno pot in hodil dalje vedno po pravi. Tak o d l o č e n i n o d l o č i l e n korak želim tudi vsakemu izmed vas. Amen.

Ant. Kržič.

Trinajsta nedelja po binkoštih.

Naši vzorniki v cerkveni zgodovini.

XVI. Sv. Gregor Veliki.

Tvoja vera ti je pomagala.

Luk. 17, 19.

Največje želje Jezusovega presv. Srca, ko je še na zemlji živel, so bile, da bi vero obudil in utrdil v človeških srcih. Ta namen je imelo njegovo triletno učenje in isti namen so imela njegova čudežna dela. Čudeže je delal zato, da bi vero obudil in utrdil, ali pa v poplašilo vere, kakor je v današnjem evangeliju naravnost zatrdil ozdravljenemu gobavcu: »Vstani in pojdi, tvoja vera ti je pomagala.« Enake besede je Jezus še večkrat ponavljal. Tako je n. pr. takrat, ko je bil ozdravil stotnikovega hlapca, rekel: »Kakor si veroval, tako se ti zgodi.«

Predragi, te besede veljajo tudi nam vsem: kakor bomo verovali, tako se nam bo zgodilo. Prava živa vera nam bo pridobila večno zveličanje, pa mimogrede tudi časno srečo že tukaj na zemlji.

Zgodovina nam priča, kako veliko moč so zajemali svetniki in vsi vrli ljudje iz svete vere. Nauki sv. vere so jim kazali pravo pot in jih učili, kako naj stanovitno hodijo po tej edino pravi poti; pomočki sv. vere pa, ki nam jih tako obilno in radodarno deli sv. Cerkev, so jim dajali moč in pogum, da niso opešali na svojem potovanju. Ako smo opisali življenje kate-regakoli svetnika, bi lahko pri vsakem na koncu pristavili: »Kakor si veroval, tako se ti je zgodilo!« Kakor je sv. Pavel takrat, ko je že slutil, da se mu smrt bliža, veselo in hvaležno zaklical: »Dober boj sem bojeval, tek dokončal in vero ohranil, pripravljena mi je krona zveličanja . . .« enako ob koncu svojega življenja lahko zaupno govori vsakdo, ki je bil v življenju kaj podoben sv. Pavlu. In prav v ta namen sem se odločil, da vam v nekaterih zgledih iz cerkvene zgodovine pokažem, kako lepo, koristno in zaslužno je življenje onih, ki so z umom in srcem sprejeli sv. vero in se dajo voljno voditi najboljši učiteljici, sveti Cerkvi. Med temi se posebno odlikuje s v. G r e g o r V e l i k i. Ako le površno pregledamo njegovo življenje in delovanje, se kaj lahko prepričamo, da zasluži častni pridevek »Veliki«.

Gregor je bil rojen v Rimu l. 540. Njegov oče Gordian je bil senator, torej član mestnega predstojništva in jako vpliven mož. Bil je tudi zelo bogat, njegova palača je bila na hribu Céliju. Mati njegova, Silvija, se je odlikovala po svoji veliki bogoljubnosti; po smrti svojega soproga je šla v samostan in je umrla v duhu svetosti. Gregor je bil prav skrbno vzgojen. Mati se je trudila, da bi ga ohranila v nedolžnosti, zanetila v njegovem srcu gorečo bogoljubnost in veselje za krščanske čednosti; oče pa je skrbel za to, da bi si pridobil vseh vednosti, ki so se takrat zahtevale v višjih stanovih in usposobljale mladega moža za višje državne službe. Lepo je združeval nadebudni mladenič s pridnim učenjem tudi vedno popolnejšo pobožnost; ko si je bistril glavo, ni zanemarjal srca. Z veliko vnemo je bral spise sv. Ambrozija, Jeronima in Avgušтина, onih treh velikih latinskih cerkvenih učnikov, katerim je imel kdaj še kot četrti prištet biti, prvi med papeži, ki je odlikovan s tem naslovom: »doctor ecclesiae«. V svetni vedi pa je tako napredoval, da ga je cesar Justin II., ko je imel šele 30 let, izvolil za pretorja rimskega mesta ter ga s tem povzdignil do najvišje časti v večnem mestu.

(Dalje.)

Priložnostni govori.

Govor o Materi božji.

Slovenskim koroškim romarjem na Sveti Gori govoril dne 3. maja 1914
Fr. Umnik, kanonik v Gospe Sveti.

In prijaznejše in prijaznejše lice pokazuje od dne do dne žarko solnce in solnca smehljaju odgovarja smehljaj v prirodi: cvetlice na polju in v gaju odpirajo svoja usteca srkajoč sveži zrak, in ptice na vrtu in v gozdu odpirajo svoja usteca pojoč slavo Bogu: vse živi, vse se veseli. I mladi ljudje, te plemenite cvetke v naši družbi, te vesele, brezskrbne ptičice, naša deca, naša mladina, sili na dvor, na livado k veseli igri. Vse se raduje: še bolni starček sili na dan!

Šla je starka, hladna, okorna, v beli kožuh zavita, starka, ki je, sama mrtva, ubijala drugim življenje. Za njo je priskakljala deviška spomlad, sama polna življenja, drugim življenje dajoč. Najlepša je v igred in spomladi najlepši mesec je majnik, in majnik je mesec — Marijin: najlepši cvet materi, najlepši cvet Mariji!...

Završelo je po slovenskem Korotanu: od soseda do soseda, od vasi do vasi, od kraja do kraja, od vzhodne strani in pa do zahodne, od severa pa do juža je letela vila Korotanka: »Korotanci, na noge! Na noge, Korotanci! Na Sveto Goro! Na božjo pot k Materi božji!« In čul je verni slovenski Korošec vilin glas, in čuli so verni slovenski Korošci glas »Slovenske kršč. socialne zveze«, čuli in ne prečuli: »Hvala ti, naša vila, hvala ti, naš ponos in naša dika, hvala ti, naša ponosna, dična Zveza! Nad osemsto nas se je povzpelo na Sveto Goro pozdravit Gospo!«...

Tudi v nasprotnem taboru je završelo. Čudni glasi, popolnoma neslični glasu vile Korotanke, črnega vrana črni glasi:

»Jaz lahko povsod molim; Materi božji se lahko priporočim tudi doma: čemu torej na božjo pot?« — prvi glas.

Pobožna ženica je šla na božjo pot. Na poti jo sreča »napredni, prosvetljeni« človek: »Kam pa, mati?« — »Na božjo pot grem.« — »Čemu to? Saj lahko doma molite.« — »I seveda, povsod se lahko moli. Kam pa vi, gospod?« — »Jaz grem pa malo v gostilno.« — »Tako, kaj bote pa tam?« — »E, na čašo piva grem.« — »I, pa zakaj ne pijete doma čaše piva?« — »E, veste, mati, v gostilni je pivo bolj sveže, tam sem pri sodu, in pa zaradi družčine grem rajši v krčmo.« — »Čisto prav! Glejte, jaz grem tudi na božjo pot, ker mi je molitev na božji poti nekako bolj sveža, tam sem pri studencu milosti, in pa zaradi družčine grem tudi. Tam nas bo mnogo, in v društvu romarjev se bolj goreče moli.«

»Jaz lahko povsod molim,« tako govoré ljudje, ki sploh malo molijo, ali pa nič!

»Ali stroški so pa le!« — drugi glas.

Seveda so; toda za gledišče in za druge zabave, za izlete in pa za toplice pa niso, kajne?

»Škoda za čas; gospodarstvo se zanemarja in pa delo!« — tretji in četrti glas.

Ta čas ni izgubljen; sploh pa vse, kar je prav. »Delo zaostaja?« Mar mislite, da je delavec res živina, vprežena v gosposki voz? Mar se delavec, mar se kmet ne sme nikdar spomniti, da je tudi on človek, a ne živina, dete božje, otrok božji, a ne rob, suženj kapitalizma!

»No, na božjih potih tudi včasih ni vse prav! Torej...« — peti glas.

Kaj »torej?« Po glediščih in še celo po zbornicah se godé tudi včasih prav različne stvari: zaprite torej gledišča, poderite torej zbornice!

Božja pota so lepa, pa naj se nasprotniki še toliko jezé; ko bodo ti ljudje začeli hvaliti božja pota, jih bomo mi, katoliški duhovniki, začeli grajati.

Za sedaj pa, hvala vam, rojaki, hvala vam, ki vas ni premotil črnega vrana črni glas, hvala vam, rojaki, ki častite, ki ljubite Marijo, hvala vam, romarji svetogorski!...

Bilo je na Bavarskem. Pred gorsko kočó stoji mož popotnik: »Žena, je li to prava pot?« »Kam pa?« »Na vrh!« »Je, prava je pot. Tamle gori stoji kapelica Matere božje; od tam ne morete več zaiti.« — Modra beseda; žena, izrekla si veliko resnico...

Predragi v Gospodu! Naše življenje od zibelke pa do groba je potovanje. »Popotvanje, bratje, je naše življenje.« In kam nas vodi ta dolga, ta važna pot, to romanje? K Bogu nas vodi: v nebeški Jeruzalem, v nebeški Rim, v lepa nebesa nas vodi. Ali, ali, predragi, nebo je visoko in pot je dolga in pa nevarna, sovražnikov obilo in koliko neviht in koliko viharjev! Kdo pa naj nas vodi na tem potovanju? Marija naj bo naša voditeljica na poti v nebesa, zvezda morska naj nam bo zvezda vodnica! Kristjani, zaupajte! Marija nas hoče voditi v lepa nebesa, ker je Marija naša mati.

Marija, naša mati! Je li to morda le lepa, pobožna naša želja ali pa čista resnica? Da vidimo!

Neka mati je imela sina edinca. Ta sin je ljubil ubogega prijatelja. »Mati, draga mati, jaz bi rad, da mi je prijatelj brat. Glej, jaz imam vsega dovolj in moj prijatelj je tako ubog, a jaz ga vendar ljubim neizrečno!« Kako bi mogla dobra mati dobremu sinu odbiti prísrečno željo! »Da, dobro dete, naj ti bode prijatelj brat!« In sedaj vas vprašam: mar ne bode morala ta plemenita mati s tem dečkom postopati sedaj kakor s svojim sinom? — Naš Odrešenik in Zveličar, Gospod Jezus

Kristus, ni stopil na ta svet kakor angel, ne kakor odrastel mož, ampak kakor dete: on je sprejel našo naravo in je s tem postal naš brat. Marija je vedela to, tudi mi, bratje Jezusovi, smo deca, otroci Marijini.

Mi smo torej posinovljeni otroci, posinovljenci Marijini, Marija nam je mati, ki nas je sprejela za svoje otroke. Mar samo to? Ne! Mi smo pravi otroci Marijini, Marija je naša prava mati!

Ti, moj mladi prijatelj, zakaj pa praviš oni ženi tamle — mati? Žena, zakaj pa praviš onemu-le mladeniču — sin? On živi, a življenje si mu dala ti. — Preljubi Bog bi mogel ustvarjati ljudi brez ljudi, kakor je ustvaril Adama in Evo. On pa hoče, naj ima človek očeta in mater: od očeta in pa od matere imamo naravno življenje. Tudi nadnaravno življenje, življenje milosti, je hotel Bog, da naj imamo po ženi in pa po možu, po Mariji in pa po Jezusu. Pač vemo, da imamo življenje milosti po zaslugah Gospoda Jezusa Kristusa: Kri Jezusova nas očičuje, čisti naših grehov, ali kdo je dal to kri Jezusu? Marija, mati-devica. A kdo je dal Jezusu telo, ki je bilo pribito za nas na križ? Marija, mati-devica. A kdo je dal Jezusu Srce, ki nas je ljubilo, ki nas ljubi, ki nas bo ljubilo na veke? Marija, mati-devica. Nimamo li torej življenja milosti tudi po Mariji? Ako smem reči neki ženi na zemlji: »moja mati!«, smem še z večjo pravico reči ženi v nebesih: »Marija, moja mati!« Ona žena mi je dala telesno, minljivo življenje; duhovno, večno življenje mi je dala Marija. Telesno življenje in pa duhovno življenje, kakšen razloček! Telesno življenje polumrak, duhovno življenje jasno solnce, telesno življenje zima, duhovno življenje spomlad, telesno življenje brez duhovnega življenja le veliki petek, nikdar velika noč! Brez duhovnega življenja, brez življenja milosti je naše življenje zvonik brez zvona, zvon brez glasu; cerkev brez velikega oltarja, veliki oltar brez presvetega oltarskega zakramenta; telesno življenje brez življenja milosti, ponavljam: le veliki petek, nikdar velika noč!

Ni li Marija v odlično pravem zmislu moja mati! In še nekaj, nov dokaz. Predragi! Bog nam je dal svojega Sina, nam to ni bilo dosti: človek bi rad počival na materinem Srcu.

Jezus na križu! Na križu visi Sin božji, uro, dve, tri. On bo umrl in zapustil bo nas — sirote. »Ah, Jezus, da nas zapuščaš, da ostanemo sirote?«

»Popule meus, narod moj, kaj sem še mogel storiti, a da nisem storil?«

»Dà, dà, ali vendar še nekaj; naše srce ima še eno željo, ti poznaš naše srce!« In Jezus, ki nam je dal svojo besedo in svoje solze, svojo kri in svoje Srce, Jezus, ki nam je dal samega sebe, on nam daje tudi svojo mater: »Glej, tvoja mati!« ...

» Per Mariam ad Jesum — po Mariji k Jezusu,« je zaklical pred leti ljubljanski vladika iz središča naših dežel, iz bele Ljubljane, in, hvala Bogu, dasi so sovražniki nasprotovali, še lahko rečemo: Slovenija pozdravlja Marijo trikrat na dan; in dasi so sovražniki vbadali gorečemu vladiki trn za trnom v srce, še lahko trdimo: Slovenija plete vsak večer rožni venec Mariji; in dasi so pristaši Luciferjevi razvili mogočno svojo rdečo zastavo, smelo kličemo med svet, smelo in pa tako ponosno, kakor nikdar poprej, tako ponosno, kakor noben narod v Avstriji: Slovenija stoji pod belo zastavo Marijino!

Prav tako! Kdo je ne bi ljubil, Marije, matere svoje, in še nekaj, kdo ne bi prihajal z največjim zaupanjem k Mariji, k svoji dobri materi!

Katera mati ne bi hotela priteči v pomoč svojemu otroku! Mlad častnik je bil obsojen na smrt. In dejala mu je njegova mati: »Sama stopim pred cesarja, sama poprosim Njegovo Veličanstvo, da te pomilosti. Bodeš li videl jutri, da stojim pred poslopjem oblečena v belo obleko, vedi, da boš pomiloščen; črnina bi pomenila žalostno smrt.« Drugi dan odvedo častnika iz ječe. Pred poslopjem opazi častnik mater v — belini. »Hura! Pomiloščen bom!« Vojaki ga vodijo iz mesta; častnik le upa in upa. »Stoj!« Vojaki obstanejo. »Napnite puške, merite!« Vojaki napno puške, vojaki merijo. — »Streljaj!« Mladi častnik se zgrudi mrtev na tla. — Mati sinu ni mogla izprositi pomiloščenja, no, v svoji ljubezni je hotela vsaj utolažiti svojega nesrečnega sina. Katera mati ne bi hotela priteči v pomoč svojemu sinu! Vsaka bi hotela, ali ne more vsaka. Ne tako Marija! Marija hoče pomagati, Marija pa tudi more pomagati; Marija ni samo naša mati, Marija je tudi mati božja.

Lepo sliko je ustvaril na platnu umetnik slikar: Pred Bogom stoji Mati božja, oči obrača k Bogu, z rokami pokazuje na zemljo. Tam doli, v dolini solz, pa stoji množica bednih ljudi, a vsak drži v roki prošnjo, vsi prosijo: Tu stoji bolnik: »za zdravje!«, tam: »za srečno zadnjo urol!« Tu stoji grešnik: »za pokoro!«, tam spokornik: »za stanovitnost!« — Tu stoji dete: »za starše!«, tam stoji starši: »za otroke!« Tu stoji mladenič: »za zmagu v boju!«, tam mladenka: »za mir srca!« Tu stoji žena: »za družinsko srečo!«, tam stoji mož, naš vrli mož: »za blagor domovine!« ... Z nebes pa se spuščajo na lahkih krilih angeli na zemljo: uslišana je tvoja prošnja, uslišane so vaše prošnje po priprošnji Marijini. Tebi zdravje, a tebi srečna zadnja ura po priprošnji Marijini! Tebi kes in trden sklep, a tebi stanovitnost v dobrem po priprošnji Marijini! To za tvoje starše tebi, a vam to za vaše otroke po priprošnji Marijini! Srečo družini in blagostanje domovini po priprošnji Marijini! ...

Tako razume katoličan moč Matere božje, tako njeno priprošnje pri Bogu...

Lepšo sliko je ustvaril iz kamena drugi umetnik kipar. Na dvorišču nekega samostana stoji vodnjak v podobi oljike. Iz vsake veje, iz vsake vejice teče voda, a na vrhu oljike — kip Matere božje. Krasna misel! To so naša božja pota. Marija je vodotoč, po katerem nam dohajajo milosti božje: Povsod so studenci, povsod se lahko priporočiš Materi božji, toda bogati studenci so le naša božja pota. Tu dobivamo izredne milosti. Marija je sama želela, da se tu sezida njej na čast kapelica, da semkaj prihaja verno ljudstvo v procesijah. Predragi! Pijmo, napijmo se iz studenca milosti!

Prositate Marijo, kar hočete; povejte Materi, kar vam je na srcu in — zaupajte! Otrok si je ranil prst in otrok pokazuje materi ranjeni prst; otrok Marijin pokazuje Materi i ranjeni prst i ranjeno srce. Posebno pa prosite danes na tem svetem mestu, preden zapustite Sveto Goro in Mater božjo in svojo na Sveti Gori, prosite svojo mogočno Mater za pomoč v dvojnem boju, ki se bije sicer povsod v našem lepem cesarstvu, ki se pa bije posebno ljuto v našem lepem Korotanu. Proč z nečistostjo, proč z versko mlačnostjo. Nečistost vodi našo mladino v versko mlačnost, verska mlačnost vodi naše može v brezverstvo! Zato pa pri notranjih bojih, pri izkušnjavih (katoliški mladeniči, katoliška dekleta, vam velja ta prva beseda), ne glejte, sinovi Marijini, ne glejte, hčere Marijine, ne glejte na vzbunjene valove, glejte k nebesom, glejte k Mariji, k zvezdi morski! Naj se torej dvigajo do nebes valovi, naj le tulijo, naj besné silni vetrovi, naj švigajo strele, gromovi grme: in naj bo lesen življenja našega brod — ne bojte se, Marija, morska zvezda, vam bo svetila, vas bo vodila v mirno luko, bo rešila vaš brod!

Pri viharjih od zunaj, pri napadih pekla in hudobnih ljudi (katoliški možje, katoliške žene, vam velja ta druga beseda), ne glejte, častilci Marijini, ne glejte, častilke Marijine, ne glejte na strupene puščice, ne glejte na sladka obetanja, glejte na čast Marije, svoje matere in kraljice! Naj torej napada pekel, naj nas zapušča svet; naj bo temno nad nami nebo in naj se trese zemlja pod nami: in naj je steklena življenja našega trdnjava — ne bojte se, Marija, vaša mogočna mati, je z vami!

Kristjani! Sursum corda! Per Mariam ad Jesum! Kvišku, k nebesom roke, k nebesom srce! Jezus, sin Marijin, je premagal v silnem boju pekel in svet in smrt. Jezus gleda tudi vaš boj, presveto Srce Jezusovo bije tudi za vas; Marijino Srce bije za vas, Materino srce bdi nad vami. Zaupajte, zaupajte in našli bodete v izkušnjavi moč, v težavi pomoč, v boleznih zdravilo, v nevarnosti rešitev in, ako bo treba, tudi čudež ljubezni: za preteklost bodete našli mir, za prihodnost upanje, za seda-

njost ljubezen, in v največji nesreči, za greh, bodete našli kesanje, za kesanje sklep, za sklep stanovitnost v dobrem, za stanovitnost v dobrem, za to največjo milost, katere si nikdo zaslužiti ne more, za stanovitnost bodete našli največji dar, venec večne slave, s katerim naj vas, naj nas vse po priprošnji preljube Matere božje ovenča troedini Bog, Bog Oče, Bog Sin in Bog Sveti Duh. Amen.

Njega cesarska in kraljevska visokost presvetli
nadvojvoda-prestolonaslednik

FRANC FERDINAND

in njegova svetla soproga vojvodinja

Zofija Hohenberška.

Potrti vsled globoke žalosti, da je zločinska roka dne 28. junija v Sarajevu vzela veri in domovini posvečeno življenje presvetlega prestolonaslednika in svetle njegove soproge, izrekamo svoje najglobokejše ogorčenje nad groznim zločinom, ki mu ni primere v zgodovini in za kojega ni izrazov, da bi ga bilo mogoče dovolj ožigosati, in izražamo svoje najiskrenejše sočutje — ki se zlasti razodeva v gorečih molitvah za dušni pokoj visokih pokojnikov — in neomajno zvestobo do Najvišjega prestola in presvetlega cesarja.

Globoko žalost, ki jo je povzročila grozovita smrt presvetlega prestolonaslednika in svetle njegove soproge, kakor tudi trojno rano, ki jo je zločin zasекal nam kot katoličanom, Avstrijcem in Slovencem, najprimerneje pojasnjuje govor deželnega glavarja dr. Iv. Šusteršiča, ki ga je imel na shodu žalne manifestacije S. L. S. dne 5. julija v Unionu v Ljubljani in ki ga priobčujemo v Društvenem govorniku, da ohranimo tudi v našem listu spomin na plemenita mučenca za katoliško Avstrijo, spomin na presvetlega prestolonaslednika Franc Ferdinanda in njegovo svetlo soprogo vojvodinjo Zofijo Hohenberško.

Pogled na slovstvo.

A.

1. **Vzorniki prvega sv. obhajila.** Zbral in uredil Anton Kržič. V Ljubljani, 1914. Str. 95. Založila Katoliška Bukvarna. Tiskala Katoliška Tiskarna. Cena 1 K. Eleg. vez. 1 K 60 vin.

Med prav izborne pripomočke za dobro pripravo na prvo sv. obhajilo moramo prištevati lepe zgledе pobožnih prvoobhajancev. Saj ima ginljiv zgodovinski zgled posebno moč do človeškega srca, osobito do rahlih src nedolžne mladine. Zato pripovedujejo ali prebirajo skrbni vzgojitelji mladini za časa priprave na prvo sv. obhajilo primerne zgledе bogoljubnih prvoobhajancev, kakor jih tudi otroci s posebnim veseljem prebirajo. Prezaslužni pisatelj prof. Anton Kržič je oskrbel v ta namen prav lepo zbirko »Vzorniki prvega sv. obhajila«. — Zbirko posebno priporoča lep, poljuden jezik in prav primerno izbrani zgledi, ki se ozirajo na pripravo na prvo sv. obhajilo, na vzpodbudno prejemanje sv. zakramenta in na zahvalo po sv. obhajilu. Zlasti pa moramo pohvalno omeniti, da se je pisatelj pri odbiranju zgledov posebno oziral na odluk sv. Očeta o starosti, kdaj naj se otroci puste k prvemu sv. obhajilu (S. Congregatio de Sacr. 8. avg. 1910), in na odluk o pogostnem in vsakdanjem prejemanju sv. obhajila. (Odluk kongr. sv. zbora 20. decembra 1905.) Prav ginljivi so v zbirki zgledi, kako so bogoljubni otroci hrepeneli v zgodnji mladosti prejeti Zveličarja, tako zveličana Marija »Angelska« v četrtem letu (str. 23), blažena Imelda Lambertini (str. 25) in zlasti mala »Nelica (Lenčica) od sv. Boga« (str. 40). Vzgojitelji bodo pri teh zgledih mogli otrokom s posebno vnemo govoriti o veliki sreči zgodnjega sv. obhajila. — Večina zgledov se da porabiti tudi za pospeševanje pogostnega in vsakdanjega sv. obhajila.

Knjigo moramo najtopleje priporočati ne samo gospodom katehetom, da s srečno izbranimi zgledi požive pouk, ampak, da jo razširjajo med mladino, ker bode njena vsebina zelo pripomogla, da se bodo prvoobhajanci s pravo koristjo spominjali prazničnega dne prvega sv. obhajila, da bodo neprestano ohranili hrepenenje po Zveličarju v sv. zakramentu in se za vsako sv. obhajilo dobro pripravili. — Izmed zgledov še zlasti opozarjamo na blaženo Imeldo Lambertini, ki jo je papež Leon XIII. izbral za patrono prvoobhajancev in na tri zgledе slovenskih otrok (str. 62, 65 in 88).

Prezaslužnemu gospodu pisatelju moramo biti hvaležni za knjigo, ki bo prav dobro pospeševala evharistično vzgojo med slovensko mladino. Duhovniki — člani »Foederis-eucharistici« — smo jo dolžni razširjati.

Alojzij Stroj.

2. **Vestnik Slovenske krščansko-socialne zveze.** Leto I. Štev. 1. in 2. Str. 74. Ljubljana, maj 1914. Izdaja S. K. S. Z. v Ljubljani. — Tisk tiskarne »Tiskovnega društva« v Kranju. — Odgovorni urednik: Ivan Štefe.

Odbor S. K. S. Z. je začel za voditelje društev izdajati »Vestnik«, ki bo prinašal snovi za društvena predavanja, literaturo, navodila za delovanje v društvih, sporede za vzorne priredbe, dramatične prizore itd. Izšli sta že v skupnem zvezku 1. in 2. številka, ki imata zbranega izredno veliko vsem delavcem v naši izobraževalni organizaciji zelo porabnega gradiva. Vsebinska 1. in 2. številka »Vestnika« je: »Vestniku« na prvo pot! — Snov za predavanja: Ob 500 letnici vstoličenja zadnjega kneza v slovenskem jeziku. — Brezposelnost. — Pred 200 leti. — Zopet nizka obrestna mera. — Slovenci in Hrvatje — en narod. — Horaci dulce et utile leveva. — (Nekaj nasvetov k prireditvam v proslavo 500letnega vstoličenja koroških knezov.) — Politično-gospodarski razgovori v društvu: Poučna plat Agro-Merkurje pravde. — Našim pevcem. — Tamburaški zbori. — Naše knjižnice. — Dramatika v naših društvih. — Predpisi za prireditve predstav. Naši odri. Odsek za skioptikone in diapozitive v »Slovenski Straži«. Nekaj nasvetov za izlete in vožnje po železnici. — Oder in njega ustroj. — Za razvoj društvenega življenja.

Glavni urednik »Vestnika« je dr. J. Ev. Krek. Za posamezne stroke v listu pa skrbe še posebni uredniki. — Vsakemu društvenemu voditelju je »Vestnik« nujno potreben; dosegel bo pa v polni meri svoj namen, če ga bodo tudi vsaj vsi odborniki društev brali in proučevali. Izhajal bo šestkrat na leto; cena mu je samo 3 K. A. S.

B.

1. **Dr. Aigner und Lourdes.** Von Dr. Lambert Ehrlich, 8° (173). Klagenfurt, 1914. Verlag: Schriftleitung des »Kärntner Tagblattes«. Cena broš. 1 K.

Za Emilom Zola, ki je s svojim tendencioznim romanom »Lourdes« smešil lurške dogodke, se nekaj časa ni oglasil noben resen nasprotnik Lurda. Novejši čas šele je monakovski zdravnik dr. Aigner začel zopet oster boj proti Lurdu. Obhodil je več mest po Nemčiji in Avstriji, kjer je na javnih shodih ljudem razlagal svoje monistične nazore in razkrival lurške »sleparije«. Njegova shoda v Celovcu in Beljaku sta dala prof. dr. L. Ehrlichu povod, da je v obrambo resnice napisal pričujočo knjižico. — Po kratkem uvodu, kjer pisatelj izpregovori nekaj besedi o pomenu Lurda in seznanil čitatelja z vso važnejšo literaturo o Lurdu in lurških ozdravljenjih, je skoro dobesedno naveden dr. Aignerjev govor in naštete skioptične slike, s katerimi predavatelj na shodih običajno pojasnjuje svoje govore (9—25). Nato sledi daljša kritika dr. Aignerjevega govora (26—146). V dodatku je opisan njegov shod v Beljaku (po »Kärntner Tagblatt-u«); zanimiva in poučna je tu zlasti debata, ki se je po govoru vnela med predavateljem in zastopniki duhovščine (prof. dr. L. Ehrlich, dr. M. Gatterer S. J., prof. dr. Sommeregger in mestni kaplan Leuchter). Najvažnejši v knjigi je drugi del: Kritika dr. Aignerjevega govora. Tu pisatelj zbere in nekoliko obširneje obdela tisto, kar so on in drugi protigovorniki že v Beljaku odgovarjali dr. Aignerju. S tehtnimi protidokazi ovrže predvsem troje očitkov, ki tvorijo glavno vsebino dr. Aignerjevega govora: 1. v Lurdu se ne zgodi noben čudež; 2. ozdravljajo se tam le živčne bolezni, in sicer potom sugestije; 3. Lurd se zlorablja v umazane kupčijske namene, česar je kriva cerkvena oblast. Vmes, ko odgovarja na te in podobne očitke, se pisatelj na kratko dotakne tudi nekaterih načelnih vprašanj, n. pr.: »Pojem in možnost čudežev« (29—31), »Cerkev in čudeži« (111—114). Jako zanimivo je, kar piše o stališču zdravnikov napram Lurdu (118—120 in drugod), o sugestiji in o boleznih, ki se zdravijo v Lurdu (98—104). — Knjižica je pisana tako poljudno, da jo bodo po večini tudi manj izobraženi umeli. Priporočljiva je pa zlasti izobraženim laikom in duhovščini. Mnogo prav koristnih podatkov bo v nji našel duhovnik, ki jih bo rabil, če bo hotel na priznici, v društvu ali pa tudi pred nasprotniki uspešno braniti čast Brezmadežne, ki na tako čudovit način v Lurdu izkazuje usmiljenje trpečemu človeštvu.

Dr. Andrej Snoj.

2. **Katholische Lebenswerte.** Monographien über die Bedeutung des Katholizismus für Welt und Leben. I. **Der Sinn des Lebens.** Eine katholische Lebensphilosophie. Von Dr. Franz Sawicki, Prof. der Theologie in Pelpin. Str. 327, Paderborn, Druck und Verlag der Bonifazius-Druckerei 1913. Cena M 3'50, vez. M 4'50.

Imenovano založništvo namerava izdajati zbirko modroslovnih del pod naslovom: Katholische Lebenswerte. Kot uvod in podlaga je izšla prva knjiga: »Der Sinn des Lebens«, katero je napisal dr. Sawicki, profesor v Pelpinu. Avtor je novejši katoliški filozof in apologet, ki dobro pozna tudi nekatoliško filozofijo. Napisal je že dvoje obširnih del: »Das Problem der Persönlichkeit«, kjer je menda prvi s katoliškega stališča obdelal in pojasnil pojem osebnosti in individualnosti. Znano je pa tudi njegovo delo »Die Wahrheit des Christentums«, kjer se peča z novejšimi napadi na krščanstvo, zlasti s strani primerjajočega veroznanstva. V tej knjigi »Der Sinn des Lebens« pa hoče modernemu duhu podati edino pravo rešitev važnega

vprašanja o zmislu in cilju našega življenja. Že majhen otrok vé iz katekizma odgovor na to vprašanje, a moderno modroslovje išče drugod rešitve in zato mu je kljub tolikim poizkusom še vedno velika uganka. Sawicki najde odgovor na vprašanje o zmislu življenja najbolje izražen v besedah: »Bodite popolni, kakor je vaš Oče v nebesih popoln« (Mat. 5, 48). Neposredni cilj je torej izpopolnjenje človeške narave, in sicer druževne plati. In s tega stališča presoja vsa druga vprašanja, kot so: asceza, nrvnost, šport, vzgoja, kultura, trpljenje, sreča in drugo. Jasno pokaže obenem nezmožnost brezverske filozofije. Vsakovrstne odgovore nam podaja Sawicki, govorijo Buda in Laotse, Kant in Eucken, Nietzsche in Wagner, in vendar edino zadovoljiv odgovor nam daje le krščansko modroslovje v preprostih besedah. Tvarina je večalimanj znana, zanimalo nas bo poglavje o ascezi (str. 112), ker so bili včasih in se še zdaj slišijo napačni nazori o namenu in važnosti asceze, nekam nova pa so nježova izvajanja na strani 268., kjer govori o grehu; moderni često zagovarjajo greh kot neko potrebno stvar, pravijo celo, da ima človek pravico delati greh. Zanimiva so tudi poglavja o smrti in neumrjčnosti (str. 293 sl.). S tem zaključuje svoje delo in pripelje nas do zadnjega cilja, ki je v večnosti; popolnost je naš bližnji cilj na zemlji, a ravno ta cilj nas popelje do zadnjega cilja. S tem zavrne tudi ugovor, ki se vedno čuje, češ, da krščanstvo sovraži kulturo in svet, da negira življenje, vsi res veliki duhovi so črpali moč za svoje delo iz vere in upanja v večnost. Knjigo je treba čitati počasi in pazljivo, in tako bo lahko marsikomu koristila.

Fr. Hočevar.

3. **Religiöse Aufstiege und Ausblicke für moderne Gottsucher.** Von Dr. F. Imle. Mergentheim 1913. Karl Ohlinger. Str. 138.

Ta knjižica je apologija krščanskega svetovnega nazora. Pisatelj precej dobro pozna razdvojeno dušo modernega človeka. Ker jo ljubi, ji govori v modernih besedah, da bi ga umela. Vse pravzaprav osnuje na temelju uveljavljene osebnosti. Pove človeku, da si more osebnost v najvišji meri osvojiti le v veri v osebne, vsevzročnega Duha, v katerem se uberejo vsa nesoglasja. V smeri proti tej Osebnosti ima življenje pravi zmisel, kakor za posameznika tako za družbo. Hoteč pisati res modernemu človeku primerno, je pisatelj včasih predaleč zašel v profanas vocum novitates, tako da je knjiga obenem tudi ponazorilo, kako tesno je pravzaprav duševno obzorje modernega človeka. So bili stari heretiki vseeno dosti bolj razboriti možje.

J. Šimenc.

4. **Stadt Gottes.** Illustrierte Zeitschrift für das katholische Volk, herausgegeben zum Unterhalt des Missionswerkes. Letno dvanajst zvezkov. Cena 4 K. Naroči se s prvim oktobrom v misijonski hiši v št. Rupertu (Bischofshofen), Solnograško.

5. **St. Michaels Kalender** für das Jahr 1914, 128 strani. Cena 60 vin. Istotam.

Misijonska hiša v št. Rupertu na Solnograškem zbujá zanimanje za delo misijonske družbe Božje Besede (ustanovljena l. 1875. v Steylu na Nizozemskem) posebno s tem, da razširja družinski list »Stadt Gottes« in izdaja vsako leto zanimivi »St. Mihaels Kalender«. Čisti dobiček pripade ves imenovani družbi, ki oskrbuje devet misijonov s 24 milijoni pojanov.

List »Stadt Gottes« ni v prvi vrsti misijonski, ampak prijazen družinski list. Stane samo štiri krone na leto, dasi prinaša tudi vse polno slik. Ima zelo dobre sotrudnike, tako da v tem času ni boljšega lista te vrste. Poznam družine, ki se jim je takoj zelo priljubil. Prilичno ga prav lahko priporočimo.

Isto velja o »St. Mihaels Kalender«. Za 60 vinarjev ne dobite nikjer tako lepega in poučnega berila.

J. Šimenc.